HeaKodanik

EMSLi ajakiri kodanikuühiskonnast

nr. 2 (46)
oktoober
2009

Teeme Ära
Minu Eesti
esimesed viljad

Et meil on siin hea elada

VALDO KALM
Minu Eesti nõukoja liige
Eesti Telekom

Olen kolmanda sektoriga aastaid kokku puutunud, aga rohkem eriala poolt – Tööandjate Keskliidus, Kaubanduskojas ja Vaata Maailma sihtasutusega seotud tegevustes. Nüüd, pärast mõttetalguid, olen aga täiesti uuel tasemel tunnetanud ja väga sügavalt imetlenud sektori ühiskondlikku poolt.

Minu Eesti juurde sattusin nii, et aeg-ajalt arutasime koolivend Rainer Nõlvakuga, kuidas tehnoloogia võiks Eestit aidata. Mõttekaaslasi tekkis eri nurkade alt ja lõpuks saime aru, et me ju tegelikult ei tea seda ja peaks rahvalt küsima. Osalt nii arenesidki mõttetalgud ja tekkis uus sünergia.

Olen 1. maist väga palju ideid läbi lugenud ja kuigi küsimusi oli ehk rohkem kui lahendusi, näitas ka küsimuste püstitus, et just need kokkutulnud olidki õiged, väga tugeva potentsiaaliga inimesed. Mind üllatas, kui palju on tegelikult neid, kes soovivad midagi ühiskonnas paremaks muuta ja on nõus ka tegudega panustama.

Usun, et lisaks juba organiseerunud inimestele andsid mõttetalgud kõva tõuke ka teistele, tuues kodanike ühistöö, kogukonna ja inimeste vabatahtliku panustamise paljude jaoks hoopis teise valgusse.

Kindlasti on talgud puudutanud ka ärisektorit. Kodasidki vedasid mitmed äriinimesed, tehnoloogiasektor oli nagunii aktiivselt kaasas ja ma olen täiesti kindel, et nii mõnigi äriinimene küsib enda käest, mida mina saan lisaks töökohtadele ja maksudele oma riigi heaks veel teha ja vaatab teisiti panustamisvõimalustele.

Kui sa eraettevõtjana tegeled sponsorlusega, on seda minu arvates vähe. Natuke kurb on, et headel aegadel transformeeruski panustamine ainult rahaks ning üha rohkem. Me muutusime liiga materialistlikuks ka mittetulunduse poolel.

Sponsorlus on vajalik, kuigi väga kulukas toetusviis, aga lisaks on oluline mitterahaline pool. Just see muudabki ühiskonnas väärtussüsteemi, mis on äärmiselt tähtis. Minu Eesti mõte on ju inimeste aktiveerimine, oma isiklike ideede, töö ja mõistuspanusega, mitte rahaga. See on hoopis teine asi – kodanikuühiskond, kus inimene panustab sõltumata oma rikkusest.

Praegune aeg on mõnes mõttes vesi mittetulundusveskile – mõistetakse sealgi, et õnnelik saab olla ka väga väikeste kulutustega, jagades ideid, tehes kogukonnas tegusid.

Seepärast julgen ettevõtjatele öelda, et kui sa suudad just kodanikuühiskonna liinis midagi ära teha, siis see on eneseteostus. Enesetunne on hoopis parem, kui sa käitud ise millessegi uskudes. Üksnes kirikumaksu makstes ei lunasta sa end mitte kunagi.

Milline on minu nägemus Eestist? Võib-olla väheambitsioonikas, aga lihtne visioon ongi väga hea: et meil on siin hea elada.

Meie, see räägibki inimestevahelistest suhetest, kogukonnast selle parimas mõttes. Ja hästi ongi hästi, mitte meeletu võrdlemine, edukuse haipimine, esirinda tahtmine. See ajab väheke hulluks.

Mida mina selleks veel ära teen? Ma usun, et tehnoloogia abil saab inimeste elu mugavamaks teha ja väga palju muutusi läbi viia. Tehnoloogia annab vabadust, loovust, efektiivsust ning lisaväärtust nii majanduses kui ka ühiskonnas.

Ja vahendina sobitub tehnoloogia väga hästi Minu Eesti konteksti: kui jõuaksime internetiga kusagil 90 protsendini elanikest, saame rääkida juba täiesti uutest mudelitest nii demokraatias kui ka riigivalitsemisel.

REPLIIK

„Emad“

Lapsed on ammendamatu inspiratsiooniallikas. Neid jälgides vaatad justkui peeglisse, milles näed iseennast ja kogu meie ühiskonna käitumise pisimudeleid mingi maskeeringuta. Ilma uhkete sõnadeta või vabandusteta.

Külastasin ühel õhtul oma sõbrannat, kelle parajas müttamiseas põngerjal on just maailma avastamise tuhin peal. Lobisemise vahele hüüdis ema poja poole igaks juhuks manitsevaid sõnu – tule parem ära sealt, ära neid puutu ... Ohtu polnudki, aga pidevalt tegutsevat last on keerulisem jälgida, kui samal ajal juttu tahad puhuda.

Valdavalt laps eiras ema ning müttas juba keelatud kohas ikka edasi. Lõpuks otsustas ema lapse üle parema kontrolli saavutamiseks ta teise kohta tõsta. Ümbertõstmisele järgnes loomulikult kohutav protestikisa. Võite ise arvata, kuhu suundus uuesti laps, kui ema käed teda enam kinni ei hoidnud.

Minu Eesti mõttetalgutel mõeldi välja hulgaliselt uusi ideid ja mõtteid, millest paljud on väärt proovimist ja teostamist. Kui võiks arvata, et suurim takistus nende teostamisele on aeg ja raha, siis kolmas määravaim faktor on veel – need on „emad“.

Tihtipeale oma uut projekti tutvustama minnes leiate eest inimesed, kes ei jagagi teie vaimustust. Need on inimesed, kelle võimuses on keelata või mõjutada ning kes teevad seda tihtipeale ainult selleks, et saaks rahulikult „juttu puhuda“ ega peaks pidevalt „ümbrust jälgima“.

Kuidas ära tunda, kas keelul on tõsine kaal või pigem hirm kontrollimatu olukorra ees? Ega seal muud retsepti polegi, kui katsetada väikelapse visadusega mitmeid kordi, enne kui loobute. Sest igasuguste uute projektide puhul tuleb esimene keelav käsklus „emalt“ tihtipeale automaatselt. Lihtsalt igaks juhuks.

Head eestvedajad – kuulake enam oma südame häält ja tehkem head mõtted teoks!

ANNELI OHVRIL

Urmas Volmer

Kaanemaali autor Paul Kondas

Kui Hea Kodanik on muidu esitlenud kaanel noorte Eesti kunstnike töid, siis sedakorda tegime kannapöörde ja valisime surnud naivisti. Aga väga hea naivisti, ilmselt Eesti esinaivisti. Ja me ei räägi nüüd Rainer Nõlvakust (tema on elus, eks ole), vaid ikka Paul Kondasest.

Tundus lihtsalt paslik Minu Eesti erinumbrile, kuna kogu see mõttetalgute ettevõtmine oli ju omajagu naiivne, vähemalt paljude arvates. Teiste meelest aga helge, tugeva alltekstiga, mitmes mõttes sümboolne või lausa protestivaimust kantud. Just nagu Paul Kondase looming, mida läbisid ühtaegu naivism ja prohvetlikkus, vaimukus ja kerge iroonia. Üsna eestilik, mis?

Eks igaüks näeb nii mõttetalgutes kui Kondases, mida ise tahab, aga abiks pakume selles Hea Kodaniku numbris palju infot ja emotsioone esimese kohta. Teise ehk Kondase loominguga saab põhjalikumalt tutvuda temanimelises keskuses. Viimane asub Viljandis, mille üheks sümboliks saanud maasikaski pärineb nimelt Kondase tuntuimalt maalilt “Maasikasööjad”.

Vaata ka www.kondas.ee

ARVAMUS ..... lk 2-4
Oma mõtteid jagavad Valdo Kalm, Anneli Ohvril ja Scott Diel.

LEKSIKA ..... lk 6-7
Mis on sotsiaalne kapital, kuidas see toimib ja mis kasu sellest sünnib?

MINU EESTI MÕTTEKOJAD ..... lk 8-20
Mõniteist isesugust mõttekoda ja mis neist välja tuli, lisaks kolm reportaaži.

VÄLISMÕTLEJAD ..... lk 21
1. mai mõttekodasid jagus üle kogu põhjapoolkera.

MIS EDASI SAAB? ..... lk 22
Hulk talgumõtteid on juba ellu viidud või viidamas, töö jätkub sajal rindel.

TEEME UUESTI ÄRA ..... lk 23
Mida peaks tegema, kui mullu koristatud metsaalused on jälle prügi täis?

KOGEMUSED ..... lk 24-37
Võtame põhjalikumalt ette hiigelprojektist saadud õppetunnid viiel teemal: kommunikatsioon, vabatahtlikud talgujuhid, venekeelsed inimesed, finantsid ja IT.

NÄGU NIME JUURDE ..... lk 38-39
No kes siis muu kui Minu Eesti koordinaator Eva Truuverk.

KOV VALIMISED ..... lk 40-41
Miks ja kuidas koostab EMSL jälle vabaühenduste manifesti ning valvab hea valimistava järgimist kandidaatide poolt?

EMSLi XI SUVEKOOL ..... lk 42-43
Mida õppisime kodanikeühenduste suvekoolis “Üheshindamine”?

RAAMATUSOOVITUSED ..... lk 44-45
Kuidas lugeda suuri numbreid? Eksperdi-usk ja amatööri-hirm.

ROHELISEKS KASVAMINE ..... lk 46-47
Riidekotte propageeriv Heikko Gross ehk lihtne Eesti mees Mati.

Mõttetalgutel osales ka Eestis elav ameeriklasest ajakirjanik **SCOTT DIEL**, kes kirjutas oma kogemusest inglis-keelsele veebiajalehele Huffington Post (www.huffingtonpost.com). Tõlkisime ja lühendasime selle terase välismaalase pilgu ka Hea Kodaniku tarvis.

Mõtlev revolutsioon

Eestlased on ehk ilma kõige skeptilisemad inimesed. Neil on ütlused nagu „lootus on lollide lohutus“ ja „pill tuleb pika ilu peale“. Nende meeste enesetappude osakaal on reeglina maailma esikümnes. Depressioon ei ole kuigi ebatavaline, lahutuste määr on maailmas kuues. Ja nagu sellest veel ei piisaks, ei ole eesti keeles selgelt eristatavat tulevikku.

Kuid ma usun, et ehkki eestlased paistavad skeptilised välja, ei pärsi see nende ambitsioone. Pildile astub Rainer Nõlvak, kes korraldas koos oma meeskonnaga Minu Eesti mõttetalgud. Enam kui kümme tuhat inimest arutasid mitmesajas kohas kogu riigis ühte küsimust: kuidas Eesti elu paremaks teha? Kui Eesti sai oma iseseisvuse laulva revolutsiooniga võib esimese mai jõupingutusi vabalt mõtlevaks revolutsiooniks kutsuda.

Nõlvak on osa järjest kasvavast grupist eestlastest, kes usuvad, et ühiskonna probleeme võivad kodanikud ise lahendada ja et valitsuse taga ootamine on harva mõistlik lahendus.

Mina valisin 28-liikmelise rahvusvahelise grupi, mille osalejad tulid üheteistkümnest riigist neljal kontinendil. Vaatamata avatud meeltega grupile ja optimismile pühendatud päevale, ei võtnud skeptitsismi pinnale tõusmine kaua aega.

„Ma ei tea ühtegi inimest, kes sellest üritusest osa võtaks,“ ütles mulle esimesel kohvipausil eestlane Kristi. „Ja ega mina ka ei plaaninud. Aga siis ma mõtlesin, et mu inglise keel on rooste läinud ja see oleks harjutamiseks hea koht.“

Enne vaheaega olime arutanud Kristi välja pakutud küsimust: Kuidas saaksid eestlased oma rahvuse üle uhkemad olla? „Enesehinnang“ tundus konsensus olevat. Kui ülitagasihoidlikud arvaksid endast paremini, arvaksid nad ehk ka oma riigist paremini.

Ja enesehinnangu teemast ei saanud me kogu päeva jooksul kuidagi ümber. Olenemata grupiaruteluks valitud teemast tuli sellest aga jälle juttu. „See ühiskond on psühholoogiliste vajaduste osas pime,“ pani eestlane Liis oma rahvusele diagnoosi. „Tundeid kardetakse.“

Pärast arutelu lõppu küsisin Kristilt, kas üritusest oli rohkem kasu kui vaid inglise keele harjutamiseks. „Ma olin ka uudishimulik, miks välismaalased tulevad arutama, kuidas Eesti paremaks teha,“ lausus ta. „Ma olin väga skeptiline võõraste osas, kes peavad koos abstraktseid teemasid arutama.” Kuid tundus, et Kristil oli hea meel, et nad seda tegid.

„Meie, eestlased, oleme keeruline rahvas,“ jätkas ta, liikudes millegipärast ikka enesehinnangu teema poole. „Aasta või paar tagasi tehti uuring, mis näitas, et viiskümmend või kuuskümmend protsenti lastest ei ole kunagi kuulnud oma vanematelt sõnu „Ma armastan sind“. Sama uuriti ka vanemate käest, kes vastasid, et lastele peaks armastuse tunnistusena piisama katusest pea kohal ja toidust.“

Küsisin Kristilt tema enda olukorra kohta. „Minu vanemad ei öelnud seda mulle kunagi,“ lausus ta. „Aga ma ütlen oma lastele seda iga päev.“

Kui Eesti ongi – nagu iseloomustas üks osaleja – rahva jagu inimesi, kes peavad „dialoogi asemel kõrvuti monolooge,” siis enamiku jaoks oli 1. mai selgelt erand. Kuid see oli enam kui erand. Kristi-sugustele skeptikutele oli see ehk täiesti uus algus.

Ning Rainer Nõlvakule koos oma kümnetuhandepealise optimistide meeskonnaga oli see tööpäev nagu iga teine.

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub koos oma eelkäija EMSLi infolehega alates 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4000.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu igale sule- ja pildimeistrile ning Scanpix Baltics OÜ-le!

Tekstid valisid ja toimetasid
Urmo Kübar | urmo@ngo.ee
Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi
Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Iga sõna eest vastutab
EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn
630 9630 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Loe ja lae internetist alla **elektroonilisel kujul** www.ngo.ee/heakodanik. **Paberil** leiad ajakirja EMSLi kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut finantseerivad **regionaalministri** valitsemisalast Siseministeerium **n**ing Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Hea Kodanik on täies mahus loetav ka portaalis www.netiajakiri.ee

netiajakiri

Trükitud taastoodetud paberile looduslike õlide ja vaikude baasil valmistatud värvidega ©Ecoprint

roheline trükis

Teata hea valimistava rikkumisest

Hea valimistava sai EMSLi eestvedamisel koostatud tänavu enne eurovalimisi eesmärgiga muuta valimiskampaaniaid sisukamaks ja eetilisemaks. Pakkusime välja ettepanekuid ning arutasime neid teiste ühenduste ja Riigikogu erakondadega.

Kohalike valimiste eel on hea valimistava osa vabaühenduste manifestist (loe lk 40-41), kus lisaks tehakse ka ettepanekuid tulevastele KOV-koosseisudele paremaks koostööks ühendustega.

Hea tava ei ole seadus, selle rikkujat ei karistata. Seda enam, et mõnigi kord on tegu piiripealsete juhtumitega – ühtede jaoks selgelt ebaeetiline, teistele mitte eriti häiriv. Meie saame kodanikeühendusena tõmmata sellistele juhtumitele tähelepanu, anda hinnanguid ja soovitusi ning loota, et suureneb poliitikute kui ka valijate teadlikkus ja tähelepanelikkus kampaaniate eetilise ja sisulise külje suhtes.

EMSL avas ajaveebi www.ngo.ee/valimistava, mille teemaringi määravad kasutajad, andes meile teada hea tava rikkumistest. Meie anname vastulauseks võimaluse sellele, kellele rikkumist ette heideti, ja kommenteerime juhtumit ka omalt poolt.

Lisaks EMSLi töötajatele ja nõukogu liikmetele on oma nõusoleku kommenteerimiseks andnud ka Juhan Kivirähk, Marek Reinaas, Veiko Spolitis, Iivi Masso, Rein Veidemann, Martin Kala, Dmitri Mironov, Agu Uudelepp.

Toomas Huik / Postimees

Ometi ei ole hea tava kommenteerimine kellegi eksklusiivne õigus. Vastupidi – õigus omapoolseid hinnanguid anda on meist igaühel. EMSL loodab, et me seda õigust ka aktiivselt kasutame.

Pildil mais eurovalimiste eel palju vaidlusi tekitanud Keskerakonna hääletustelgid, mis kerkivad Tallinnas ka tänavu sügisel.

Kodanikeühendused ja valimised

Lisaks EMSLi veetavaile manifestile ja valimistava valvamisele teeb hulk ühendusi teisigi põnevaid valimiseelseid asju.

Näiteks e-Riigi Akadeemia võtab luubi alla valimiste internetikampaaniad. Plaanis on analüüsida erakondade ja omavalitsuste veebilehti, veebiväljaandeid, blogisid ja e-suhtlusvõrgustikke. Lisaks hoiavad nad silma peal e-hääletusel ja valmistavad ette e-kaasamise juhendit kohalikele omavalitsustele.

Eesti Väitlusselts korraldab 7.-17. oktoobrini kuues linnas koolitusi argumentatsiooni ja demagoogia äratundmiseks kampaania-retoorikas.

Ühing Korruptsioonivaba Eesti ja tema eestveetav korruptsioonivastaste kodanikeühenduste võrgustik valmistavad ette valimisvaatlejaid, et anda oma panus valimiste õiguspärasuse tagamiseks.

Eesti Noorteühenduste Liit ja Tartu Noortevolikogu viivad enne kohalikke valimisi Tallinnas ja Tartus läbi noorte varivalimised, kus oma sõna saavad öelda ka need vähemalt 14 aastased õpilased, kel ametlikel valimistel veel hääleõigust pole.

Andke teisedki vabaühendused EMSLile oma valimistegevustest teada!

Kodanikupäeval konverents

Head kodanikud kogunevad iga kahe aasta tagant kodanikuühiskonna konverentsile.

Seekord keskendume kodanikuharidusele – eri võimalustele, kuidas Eesti ühiskonnas heaks kodanikuks saadakse, mis seda toetab ja takistab.

Konverents toimub kodanikupäeval 26. novembril Swissotelis Tallinnas.

Lisaks toimuvad piirkondlikud konverentsid eri kohtades üle Eesti, kus on vaatluse all nii kodanikuks kasvamine kui ka kohalikud teemad. Pidevalt täienev info: www.ngo.ee/konverents.

1. novembril Viljandisse

Minu Eesti eestvedajate järgmine suurem kogunemine leiab aset 1. novembril algusega kell 11 Viljandi Pärimusmuusika Aidas.

Osalema on oodatud kõik, kes on hakanud või alles plaanivad oma kevadel kirjapandud ideid ellu viima. Vahetame koos kogemusi ja mõtteid, kuidas leida oma projektidele uusi võimalusi.

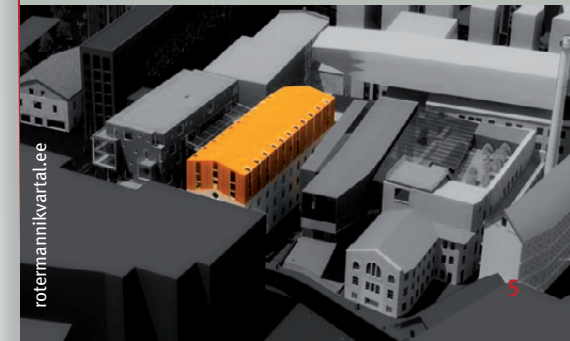
Hommikul räägime, mis pärast 1. maid on toimunud, pärastlõunal toimub hulk praktilisi töötube pakilistel teemadel, õhtul natuke vaba meeleolu.

Registreerumine ja lisainfo kodulehel www.minueesti.ee. Osavõtt prii.

EMSL kolib

Oktoobris kolib EMSL Toompuiesteelt aadressile Rotermanni 8. Olud lähevad natuke kitsamaks, aga ka soodsamaks.

Vanast jahulaost leiab edasipidi kõik meie senised kontorikaaslased Heateo SA, Terve Eesti SA, SINA haridusprogrammi, Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi, Valgevene Uus Tee MTÜ, Tegusad Eesti Noored ja Mondo. Lisaks kolivad meile Sihtasutus Noored Kooli ja Fairtrade Eesti.

rotermannikvartal.ee

Mis on sotsiaalne kapital?

Minu Eesti mõttetalgud, aga ka kodanikeühenduste tegevus laiemalt aitavat luua sotsiaalset kapitali. Mis see on, kuidas toimub ja mis kasu sellest sünnib, püüab lahata Tallinna Ülikooli Kodanikuühiskonna Uurimis- ja Arenduskeskuse juht **MIKKO LAGERSPETZ**.

Viimase paari aastakümnega on saanud tavaliseks kasutada just kui majanduslikke mõisteid nähtuste kohta, mida varem arvati majandusest üsna kaugel seisvat. Räägitakse loomemajandusest, haridusteenustest, kodanikest kui riigi ja omavalitsuste klientidest jne. See võib mõjuda isegi häirivalt nendele, kelle jaoks kasvõi kultuur oma olemuselt on selline, et seda ei saa majanduslike näitajate abil kirjeldada või mõõta.

Samas võib selline sõnavalik olla vajalik olukorras, kus kõike niikuinii püütakse hinnata majanduse seisukohast. Kui kultuur tõesti loob töökohti või elavdab ma-

Sotsiaalne kapital pole üksnes avalik hüve, vaid sellega käib kaasas ka selge isiklik kasu – eelkõige see, et osalemine on tore, ütleb Robert Putnam. Näiteks laulev revolutsioon Eestis on näide sotsiaalse kapitali jõust, kuid laulukooridesse ei läinud inimesed mitte lootuses sel moel Nõukogude väed välja saada, vaid seepärast, et neile meeldib koos laulda.

jandust muul viisil, on olemas uus argument selleks, et kultuuri toetada. Samas on väiteid kultuuri majanduslikest mõjudest raske tõestada – sama kehtib teistegi inimestele tähtsate nähtuste kohta.

Ka termin sotsiaalne kapital näib seostuvat majandusega: midagi, mis ei ole rahas mõõdetav, võrreldakse ometi kapitali, varaga. Termin annab mõista, et peetakse silmas nähtust mis, nagu ka raha, võib olla abiks või eelduseks paljude teiste hüvede saavutamisele.

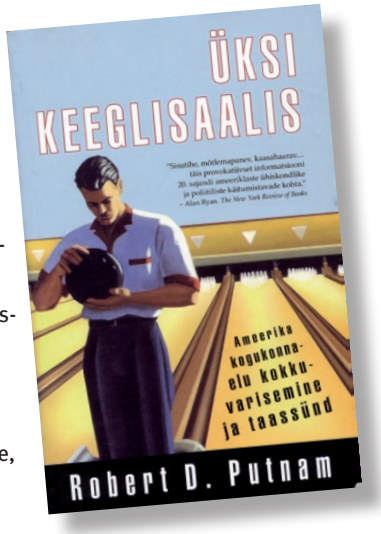
Sotsioloogilises kirjanduses sai mõiste populaarseks 1970. aastatel, kõigepealt prantslase Pierre Bourdieu teoste kaudu. Tema kirjeldas sellega mainet, lugupeetavust ja sidemeid, millega inimene võis saada eeliseid konkurentsis teistega.

Kodanikuühiskonda puudutavas diskussioonis on aga olulisem teine tähendus, milles terminit on kasutatud: kirjeldamaks kollektiivi – ühiskonna, kogukonna või rühma –, mitte üksiku indiviidi ressursse. Kaasajal on termini tuntuimaks kasutajaks ameeriklane Robert D. Putnam, kes on ka Eestit külastanud.

Karl-Kristjan Nigesen

Kaht tüüpi sotsiaalne kapital

Robert Putnam on 2000. aastal ilmunud raamatus „Üksi keeglisaalis“ (eesti keeles 2008) eristanud ühendavat (*bridging*) ja siduvat (*bonding*) sotsiaalset kapitali; nendest esimene on kogu ühiskonna või kogukonna jaoks kasulik ja seda tekitavad võrgustikud, mis on kõigile ühiskonnaliikmetele avatud.
Siduv sotsiaalne kapital aga tekib mingi kindla sotsiaalse grupi sees, mis on teiste jaoks suletud. Erinevalt ühendavast ei tule siduv sotsiaalne kapital samal moel kasuks kogu ühiskonnale, vaid ainult grupile mida võrgustik ühendab.

Usaldus ja koostöö

Kollektiivse ressursina tähistab sotsiaalne kapital usaldust, ühiseid norme ja võrgustikke, mis tõstavad ühiskonna või kogukonna liikmete võimet tegutseda koos oma ühiselu korraldamisel ja ühiste eesmärkide saavutamisel. Putnam on sotsiaalse kapitali näitajatena kasutanud muu hulgas kodanikeühenduste arvukust, ajalehtede lugemisaktiivsust ning osalemist rahvahääletustel.

1990. aastate alguses kirjutas ta võrdleva uurimuse kohalike omavalitsuste tööst Lõuna- ja Põhja-Itaalias, leides suuri erinevusi, mida ta seletas põhjaitaallaste suurema sotsiaalse kapitaliga. Seal olid inimesed juba ammu harjunud tegema koostööd võrgustikes, mis oma ülesehituselt olid horisontaalsed, st võrdsete inimeste vahelised ja hajusad.

Lõunas oli aga veel tüüpiline, et inimesed korraldasid oma asju hierarhilistele, ülevalt-alla suhetele toetudes. Spontaanset, ideepõhist koostööd nappis. Seetõttu olid ka valitsusasutused aeglasemad ja vähem innovaatilised. Kõrge sotsiaalse kapitaliga ühiskondades on valitsusasutuste töö üldiselt tõhusam ja majandusareng soodsam kui nendes, kus seda on vähem.

Sotsiaalse kapitali mõiste kasutamist regionaalse majandusliku ebavõrdsuse seletamisel on kritiseeritud, kuna majandusarengu peamised takistused on tihti sellised, mida ühiskonnaliikmed ei suuda mõjutada ka omavahel koostööd tehes. Sotsiaalse kapitali areng on ka ise omakorda mõjutatud poliitikast ja majandusest, mistõttu võivad tekkida nii nõiaringid kui ka positiivselt ennast võimendavad arenguprotsessid.

Kui inimeste vaheline koostöö viib soovitud tulemusteni, kasvab nii inimeste heaolu kui ka nende soov edaspidigi koostööd teha. Kui aga ühine tegevus peab korduvalt põrkama vastu ületamatuid takistusi, väheneb lõpuks ka valmidus koostööks.

Suhelge võõrastega

Minu Eesti mõttetalgutel suudeti kindlasti luua vähemalt üks eeldus sotsiaalse kapitali kasvatamisele: omavahel viidi mõttekodades kokku inimesi, kes üksteisest varem palju ei teadnud, aga keda jagatud ideed ja soovid ühendavad. Kindlasti on mitmel pool tulemuseks ühine praktiline töö ideede ellu viimiseks.

Kui see peaks veel andma soovituid tulemusi, on lisaks konkreetse probleemi lahendamisele suudetud kasvatada inimeste valmisolekut koostööks ühiste eesmärkide nimel – sotsiaalset kapitali.

Kirjandust:

Putnam, Robert D. (2000/2008): „Üksi keeglisaalis. Ameerika kogukonnaelu kokkuvarisemine ja taassünd.” Tartu: Hermes
Siisiäinen, Martti (2000): „Two Concepts of Social Capital: Bourdieu vs. Putnam”. Ettekanne ISTR neljandal rahvusvahelisel konverentsil Dublinis, Iirimaal, 5.-8.07.2000. www.istr.org/conferences/dublin/working-papers/siisiainen.pdf
Avatud Eesti Fond (2007): **Sotsiaalne kapital muutuvas maailmas.** XI Avatud Ühiskonna Foorum. Tallinn: Avatud Eesti Fond. www.oef.org.ee/et/news/2007-03-09_091240

Karl-Kristjan Nigesen

Noor Eesti

Mõttetalgutel sai uue hoo sisse kodanikualgatus Noor Eesti, mille eesmärgiks on tuua Eesti rahvast välja demograafilisest august. Mida ja kuidas täpselt, selgitab üks eestvedajaid, kirjanik ja ajakirjanik **ANDREI HVOSTOV**.

Liikumine Noor Eesti tahab põhiseaduse ja valimisseaduse muutmisega anda hääleõiguse lastele, keda täisikka jõudmiseni esindavad lapsevanem või seaduslik eestkostja. Idee autorlust võib omistada paljudele, tõenäoliselt avaldas Eesti ajakirjanduses esimest korda sellise mõtte Aimar Altosaar 1996. aastal.

Praegune aktiivsusepuhang algas kevadistest talgutest, kus ma sattusin pooljuhuslikult Kuusalu mõttekojasse. Olles juba kord seal, otsustasin arutelus kaasa lüüa ja nähes teemablokkides perepoliitikat, meenus mulle 2001. aastal Päevalehele kirjutatud artikkel, milles põhjendasin lastele hääleõiguse andmise vajadust.

Vahepealsetel aastatel oli see mul juba meelest läinud, aga nagu teame, on kõik uus hästi unustatud vana. Puhusin talgutel vanale ideele tuule sisse ja erinevalt aastatetagusest leigusest läks seekord asi ajakirjanduslikult kenasti mühama.

Peamine väärtus on diskussiooni tekkimine, mille käigus on ideesse kriitiliselt suhtuvad inimesed saanud avaldada oma mõtteid. Üks väga tõsine vastuväide on näiteks see, et laste arvu suurenemine ei tähenda automaatselt, et rahvus on pääsenud väljasuremisest. Kui lapsed lahkuvad oma sünnimaalt, et siia enam mitte kunagi tagasi tulla, siis muudab see meie püüdluse juba eos mõttetuks. Me kasvatame tulevasi USA kodanikke. Jah, õige.

Laps kuningaks

Aga sellest punktist peabki hakkama edasi mõtlema.

Mis muudab ühe riigi mõnusaks ja elamisväärseks? Palju asju: puhas loodus, puhtad mõtted, puhas käitumine …

Lapsepõlv peab olema ilus. Lastel peab olema selles riigis hea elada. Laps peab olema kuningas.

90ndatel ehitati turumajandust üles loosungiga „klient on kuningas!“ Praktikas pööras see eluviisiks, kus täiskasvanute põlvkond tõstis oma elatustaset tulevaste põlvkondade arvelt. Mis on muidugi tarbimisele suunatud maailma üldine probleem – püherdada heaolus tuleviku arvelt.

Noor Eesti tuumik koosneb keskealistest, kes on endale mõned elulised asjad selgeks teinud. Me teame, et vanemad hoolivad oma lastest. Vastupidisel juhul oleks inimkond juba välja surnud. Aegajalt avalikkuse ette jõudnud karjuvatele eranditele vaatamata vanemad hoolivad oma lastest. See on postulaat.

Vanemad on huvitatud oma laste heast käekäigust, nad tahavad tagada kindla tuleviku. Me elame kultuuris, kus haridust tähtsustatakse. See on juba paarisaja aastane traditsioon. Suitsutares elanud esivanemad ei kahelnud, et lugemine ja kirjutamine on vajalikud oskused.

Pole ühtegi teist elanikkonnagruppi kui koolis käivate või kohe kooli minevate laste vanemad, kes oleks eluliselt huvitatud meie koolisüsteemi headusest.

Headus on nõrk sõna. Suurepärasus! Et oleks maailma parim! Soome haridussüsteem eeskujuks! Sest Soome, nagu mäletame, sai viimati PISA testis esimese koha.

Lapsevanem tahab, et tema laps käiks kõige paremas koolis.

Otsime liitlasi

Hariduse esmatähtsusest räägivad muidugi ka teised huvilised, pole poliitikut, kes ei võtaks sel teemal sõna. Nagu mäletame, oli meil ka loosung teadmistepõhise majanduse ülesehitamisest.

Noor Eesti otsib praegu sarnaste eesmärkidega kodanikeühendusi, kes võiks olla meie strateegilised liitlased. Liikumine on jõudnud faasi, kus omaenda MTÜ loomine on muutumas paratamatuseks. See viib koostöö kvalitatiivselt uuele tasandile.

Parima ülevaate saab www.nooreesti.ee.

Rõuge Noorte Tööbörs

Mõttetalgutel Rõuges sündinud aktuaalset ideed, noorte tööbörsi tutvustab selle eestvedaja **KAREL SAARNA**.

Tööbörsi idee sündis Minu Eesti mõttetalgutel Rõuge mõttekojas, kus noored püstitasid probleemi, et neil pole suvisel koolivaheajal piisavalt taskuraha teenimise võimalusi.

Vestlusringis osalesid mitmed ettevõtjad ja talupidajad, kes omakorda rääkisid, et vahel tuleb muru niitjat ja puude riita panijat tikutulega otsida. Niisiis oli probleemi lahenduseks vajalik leida viis, kuidas viia koduvalla piires kokku tööotsijad ja -pakkujad.

Pähe kargas idee, et meil on ju internet, mida saaks edukalt ära kasutada. Lõime veebilehe „Rõuge Noorte Tööbörs", kus oma kuulutuse sai üles riputada nii tööotsija kui ka kohalik tööpakkuja. Algatust reklaamisime Rõuge valla infolehes, valla uudiste meililistis, noorteklubi koduleheküljel, kuulutustetahvlil ja isegi maakonnaleht Võrumaa Teataja kajastas meie ettevõtmist.

Uuringut pole teinud, nii et raske on öelda, kui paljud on omale börsi kaudu tööd leidnud, aga peast tean vähemalt viit noort. Tööotsijaid on börsil muidugi rohkem kui tööpakkumisi, kuna oma mõju on avaldanud üldine majanduslik seis.

Huvitav on, et ma ise kasutasin ka suvel noori abilisi korteri remondis lihvimisel, lae värvimises jne ning kui suve teises pooles tahtsin samu noori maakodusse veidi labidatööd tegema, siis olid nad juba uute objektidega seotud, mille olid leidnud just tänu tööbörsile. Head töökäed olid juba hõivatud, pidin parema pakkumise esitama.

Arvan, et selline koduvalla sisene suvine tööbörs võiks toimida igal pool Eestis. Just noortele võimaluste loomine tööotsimiseks aitab neil kujundada tööharjumust ja arendab ettevõtlikku mõtlemist. Idee oma ettevõtte rajamiseks ja karjääri kujundamiseks võib idaneda just siit.

Rõuge Noorte Tööbörs on veel kujunemisjärgus ettevõtmine ja tulemuslikkusest on veel vara rääkida. Ideed arendame aga pidevalt ja uuel aastal saab juba aprillismais suviste hooajatööde reklaamimisega peale hakata.

Rõuge Noorte Tööbörsi leiab:
www.noorteklubi.ee/bors

Otsin tööd. Olen 11aastane. Saan hakkama kergemate töödega. Võin panna puid riita või korjata maasikaid ning saan hakkama ka kivide korjamisega. Tahaksin töö eest ka raha saada. (vastavalt töö raskusele)

Otsin tööd!! Ma olen 15 aastane poiss. Ma saan natuke raskemate töödega hakkama. Nt ehitamine. Oskan ka muri niita ja trimmerdada, puid lõhkuda ja riita panna ja ka lõigata, pesen ka autosid.

Ootatakse tragisid kõplajaid iga päev kell ? Rõuge poe juures! Tasu on nö tükitöö alusel.

Parandan teie lõhutud küttepuud. Kätte saab bussijaama juurest.

Tere! Olen 15-aastane tüdruk ja otsin suveks tööd. Eelmisel suvel töötasin kuu aega Soomes herne-ja maasikakorjajana. Elan talus ja olen harjunud iga päev tööd tegema - koristan, teen süüa, rohin, kõplan, riisun, niidan murutraktori ja niidukiga muru, vean puid, panen puid riita jne. Ootatud on kõik jõukohased tööd.
Ette tänades, Helen

Sööme Ära

Maria Kullamägi

Paari Rocca al Mare koolis kogunenud mõttekoja ideed pole üksnes teoks tehtud, vaid koos käib juba uus Sööme Ära töötuba, mis ragistab edasi eesmärgiga teha Eesti talukaup kättesaadavamaks. Mis on aga toiduring ja põlluprojekt, uuris Alari Rammo asja vedavalt **VEIKO POTISEPALT**. Selgus, et tegelikult ei ajagi Veiko üldse toiduasja, vaid tahab selle varjus külad ja kogukonnad toimima panna.

Tänavu on Tallinnas tekkinud küll riburada maatoidu pakkujaid ja uusi turge, aga suurtest poekettidest on hea kodumaine kraam siiski parsekite kaugusel. Need jauravad ikka madalast tarnekindlustest, kõikuvast kvaliteedist ja jumal teab millest.

Mõniteist aastat tagasi peenramaadele muru külvanud eestlane hakkab kunagi nii ahvatlevana tundunud kaubavalikust tüdinema ja ikka kodanikualgatuse korras probleemi lahendama. Veiko sõnul saadi mõttetalgutel kokku huvitatud seltskond, kes paneb nüüd internetis Google Docs'is oma tellimused kirja ning üks neist käib ja toob neljast-viiest Harjumaa talust „värgid kokku", mis linnaservas kord nädalas rõõmsalt laiali jagatakse.

„Aeg on selline – inimesed on jõudnud teadmiseni, et see, mida sa poest saad, on suht kesine. Anonüümselt pakitud valik, mille on sinu eest ära teinud poed. Aga kui tood talunikult, sisaldab see ka lugu, elu on sees," seletab Veiko kirglikult, et tootja ja tarbija ei pea mitte vastanduma.

Siit tärkaski teine töös olev idee põlluprojekt, kus linnasaksad aitasid ühel talumehel kaks põldu kividest puhtaks teha ja said vastu „õppelapi", kus kasvatatakse ise köögivilju ja kartulit, mis suure kambaga juba üleski võetud.

Kas potipõllundus tuleb tõesti jälle massidesse? Veiko ei pea seda kõige olulisemaks. Õieti – ta ei plaani seda kuidagi „suruda", vaid leiab, et igaüks peab ise jõudma tõdemuseni, et see on mõistlik lahendus. Praegu on kambas mõttetalgutelt tulnud inimesed ja sõbrad-tuttavad, keda ei ühenda peale vaadates mitte miski – kes end hästi tunnevad, need meiega ongi, ütleb ta.

„Mõte on leida ühes külas lähestikku asuvaid talusid, kus esialgu midagi üle jääb, kes oleks huvitatud koostööst linnavurledega – tekiks tänulik publik ja külas omavaheline tööjaotus, mitte, et kõik kasvatavad või toodavad sama. Ja et jumala eest ei peaks investeerima, vaid kasutataks olemasolevat tarkust, kogemust ja seadmeid."

Ametlikumaks Veiko oma toiduringi ei ajakski: „Nii seda tulebki teha, rõõmuga – pole vaja kedagi surkima vahele, kus on käibemaks või kus tervisekaitse? Kui oleme omavahel kokku leppinud, et teeme vaba tahte alusel asju, ei ole see kellegi kolmanda asi. Kui mingit raha ja hirmu ei tule vahele, peaks asi toimima."

Näiteks ammu unustatud ühelehmapidamise taastulekut peaks Veiko väga ilusaks arenguks. Tõi ta aastaid isegi piima täpselt ühe lehma juurest Väänas. Praegusel piimatädil on suurem kari, natuke tehnoloogiassegi investeeritud. Veiko peab ka väga tähtsaks, et tootja saaks normaalselt tasustatud, mitte 1.50 liitrist või makstud üldse juustus ja võis.

Inimesed koostööle

Aga toit on Veiko tõelisele eesmärgile kõigest kaval ettekääne – süüa tahavad ju kõik ja selle kattevarjus tahab ta hoopis inimesed koostööd tegema panna, kogukonnaelu edendama.

„Tulgu oma külas kokku, tehku ka üks mõttetalg, pangu südames olevad teemad kokku ja sealt edasi tulevad ka lahendused. Siis saab hakata oma ideid välja pakkuma vallavolikogus, et otsuseid ei võetaks selja taga vastu ega ametnikud peaks neid ise välja mõtlema, vaid kuulataks, mida külades räägitakse ja küsitaks, mida nemad vallavalitsuses teha saavad."

Nii tekib Veiko arust lõpuks ka nägemus, mida see Eesti üldse endast kujutab ja siis on lihtsam ka üleriigilistel otsustajatel elu mõnusamaks muutmisele kaasa aidata. „Teeme Ärad näitasidki, et kui on õige idee, käivitub rahvas kohe. Pole vaja mingit raha ega seadust, vaid see peabki olema asi, mis kõiki puudutab."

Maria Kullamägi

Pildid on samalaadsest kodanikualgatusest, kus lavka käib tagurpidi – maalt linna. Loe lisaks tagurpidilavka.wordpress.com.

Teine katse Ääsmäel

Dreamstime

Kui Ääsmäe Külakogu praegune esimees Ahto Oja kuulis kevadel Minu Eesti mõttetalgutest, küsis ta, kas seda on külale üleüldse vaja.

Oli ju Ääsmäel samamoodi mõeldud juba kolm aastat – alates külakogu praeguse koosseisu valimisest, mis hakkas koos käima regulaarselt ning lükatigi külaelu käima. Pandi paika arengukava ning küsiti ka rahva arvamust, mida ning kuidas teha tuleks. Otsustati korda teha korvpalliväljak ning luua lastele mänguplatsid.

Oli ka plaan ehitada võrkpalliväljak, tol korral sellest aga asja ei saanud. Kohale veetud liiv oli kivine, väljak sai ehitatud kiirkorras ning käepäraste vahenditega.

Vähese mänguhuvi tõttu hakkas seal üsna pea ka hein vohama. Sinna see plats selleks korraks ka jäi.

Arvestades aga seda, et mõtlemise tulemusena on nüüdseks loodud uus võrkpalliplats, on Ahto rahul, et mõtlema ikkagi mindi – 1. mail osales Ääsmäel ligi 20 täiskasvanut ning kaheksa last.

Osavõtjaid oleks võinud olla veidi rohkem, arvab Ahto, aga rõõmustab selle üle, et lapsed tulid talgutele omal algatusel ning moodustasid ka isekeskis juturingi.

Vajadus võrkpalliplats korda teha tuli sellest, et külas tehakse ka trenni ja suvel ei olnud kohta, kus võrkpalli mängida. Korraliku platsi loomist hakkas eest vedama Tõnu Vahter. Pandi paika ehitustalgute päev ja anti sellest külaelanikele teada.

Talgupäeval olid pilved taevas ja ka temperatuur võrdlemisi madal. Sellele vaatamata tuli platsi ehitama paarkümmend huvilist. „Ei kujuta küll ette, kuidas ma need 150 tonni liiva üksi minema oleks vedanud," naerab Tõnu tagantjärele.

Meeldiva üllatusena tuli aga Tõnule see, et kohale saabus üks traktor, mis tegi töö veelgi lihtsamaks.

Liiva vedamisega mindi küll nii hoogu, et kaks korda tuli traktorit lausa labidatega hunnikust välja kaevata. Siis tuli veel võrk panna ja plats oli esimeseks mänguks valmis.

Kuigi hakkas vihma sadama, venis esimene mäng võrdlemisi pikaks. Külarahvas on platsiga aga rahul ja kui vähegi ilma peab, minnakse ikka mängima.

Kõige rohkem on aga Ahto rahul sellega, et rahvas ise tahtis platsi korda teha ning koos sellega ka hakkama saadi.

MARTIN MEITERN

Tõnu Vahter

Pakri Laulmise Pidu sai juba teoks

Kui 1. mail said Paldiski poolsaare tipus kokku arukad kodanikud, ei osanud keegi loota või arvata, et selle mõttekoja esimesi vilju saab maitsta juba sama aasta suve lõpus. Kirjutab MTÜ Kaunis PAKRI.

Idee mitte ainult ei sündinud, vaid tehti ka teoks – 22. augustil toimus Paldiski merekindluse ajaloolistel müürivaremetel esimene PAKRI Laulmise Pidu. See oli lubadus, mille ideele panid seemne arhitekt Enn Laansoo Sn, Rahvusooper Estonia pealavastaja Neeme Kuningas ning tema kolleeg Mati Vaikmaa.

Millest PAKRI Laulmise Peo idee üldse alguse sai? Mai alul viisid idee autoreid Paldiskisse tegelikult hoopis töisemad ja asisema huvid. Kuid päike ja mere poolt üle paepanga puhuv tuul tõid töiste mõtete vahele õhku ja värskust ning panid silmi avama ja märkama: see koht on imekaunis! Kuid mitte ainult.

See elanike arvult väike linn katab pea kogu Pakri poolsaare, kus teda on loodusе poolt õnnistatud palju kauniga. Paraku on aga ajalugu teda mitmel korral karmilt räsinud. Selle pisikese linna süda tuksub siiski tugevalt ja värskust luues. Paldiski ootab ja on ära teeninud, et teda tähele pandaks! Et sinna tuleks rohkem inimesi käima ja vaatama. Sellesse kohta ka armuma ja sinna jääma.

Paldiskist positiivselt pahviks löödud seltskonnas läks idanema mõte jagada ka teiste Eesti inimestega äratundmist, et Paldiski on imeline koht, valmis pakkuma nägemis-, loomis- ja kogemisrõõmu kõigile, kel selleks silmi, soovi ja südant.

Selleks saigi välja mõeldud, et Paldiskis on vaja pakkuda võimalusi eri üritustele (nt kontserdid, näidendid, ekstreemspordivõistlused, lahe peal meresõidukite etteasted jne), mis aitab inimestel kaunist loodust ja huvitavat linna avastada.

Oma MTÜ loodud

PAKRI Laulmise Pidu on esimene vili ning loodetavasti tekib sellest iga-aastane traditsioon ja tuleb lisaks veel ka teisi üritusi. Peoga seotud heade kavatsustega inimesed on koondunud ühingu taha, mis kannab nime MTÜ Kaunis PAKRI.

PAKRI Laulmise Peo kandvaks ideeks on demonstreerida häält ja selle kõikvõimalikke vorme ning luua Eesti festivalide- ja pidudemaastikule uus formaat.

Pidu ülistab inimhäält selle unikaalsuses ja mitmekesisuses. Hääl võib soleerida, olla dialoogis, unisoonis või seguneda erakordselt mitmekesistes kooslustes. Häält saab anda ja võtta. Laulmine kui väljendusvahend on võimsaim moodus emotsioone hallata ja vallata.

Esimene PAKRI Laulmise Pidu läks igati korda ja tänu mitmetele kohalikele ja mujalt tulnud toetajatele oli see kõigile tasuta. Ligikaudu 200 koorilauljat koos noore põlvkonna solistidega (mh Jana Kask, Mikk Dede, Triinu Taul koos Peeter Rebasega) kandsid üle 4000 kaasaelajale ja koos nendega ette kõige lemmikumaid laule.

Repertuaaris olid nii traditsioonilised üldlaulupeo klassikud, saate „Eesti otsib lemmiklaulu“ säravamad palad kui ka eurovisioonide meeldejäävamad laulud. Vürtsiks sekka solistide-ansamblite-kooride individuaalsest repertuaarist pärinevaid vähem teadaolevaid palasid, mida kohapeal muusikainimestele tüüpiliselt oskuslikult omavahel kokku miksiti.

Kindlasti jättis ühe kustumatuma mulje kõigile kohalolijaile seto meesteansambli Liinatsuraq ettekanne koos Eesti biitboksi meistriklassi kuuluva Masta Gru'ga.

Laulupäev tipnes Eesti lemmiklauluga ehk Tõnis Mäe „Koiduga“. Rahvale meeldis, kaasaelajaile meeldis, esinejatele meeldis, korraldajatele meeldis.

Tule või elama

Korraldajad usuvad, et pidu pani kohaletulnuid seda kohta märkama ning märkamisest kohub Paldiski soontes veelgi uuem ja värskem veri ning tahtmist häid ja loovaid tegusid teha saab rohkem.

Üks peokorraldajaist kõndis mööda platsi ning kuulis oma kõrvaga keskeas pere omavahelist vestlust: „... see on päris kaunis linn, kuhu võiks isegi elama tulla!“

Laeva Tšill-Grilli platsi raske sünd

Tartumaa Laeva noored mõtlesid 1. mail selle üle, kuidas teha hea koht kogunemiseks ja ajaveetmiseks.

Üheskoos otsustatigi luua Laeva külas asuvasse kaasikusse istumiskohad koos püstkoja ja grillivõimalusega ning projekti nimeks sai Tšill-Grill plats. Alles koolis käivad noored eesvedajad ei kaotanud aega: poodi pandi annetuskast, RMKst saadi vajalikud kuuselatid, mille külamehed metsast välja tõid ja kohalik firma oma transpordiga platsile toimetas.

Samuti panid kohalikud ettevõtjad üheskoos rahad kokku ökoWC soetamiseks. Projekti eestvedaja Karmen Kuke sõnutsi tulid ka küla „kõige laisemad“ välja ja andsid oma panuse uue platsi loomisele, kokku ühines ettevõtmisega ligi 50 inimest.

Noorte kiire tegutsemine tuli ilmselt vallavalitsusele üllatusena ja teele tekkisid esimesed raskused.

Kuna 1. mail osalesid arutelul ka valla inimesed, lootsid noored, et vald tegeleb vajaliku bürokraatia ja ehituslubade koostamisega.

Ametnikel oli aga teine arusaam ning nõuti ehituse kohest lõpetamist. Kiiresti leiti siis inimene, kes hakkas tegelema vajalike kooskõlastustega ja kuigi asjad hakkasid lõpuks kulgema õiges suunas, oli sellegipoolest segadust palju ning noored nördinud. Nad oleks pragamise ja enda õigustamise vajaduse asemel oodanud hoopis killukest tunnustust.

Tänaseks on vallaga rahu maa peal ja loodetavasti on projektist õppinud mõlemad pooled. Toetagem noorte ettevõtmisi ja aidakem neid siis, kui nad teadmatusest ka vigu teevad. Nemad on need, kes loovad tulevikku.

ANNELI OHVRIL

Külabänd toob naised külla

Ülde küla Viljandimaal on mures tavatu probleemiga – külas on palju vallalisi mehi, aga samas eas vallalisi naisi napib. Naiste huvi tõstmiseks otsustati mõttetalgutel luua oma külabänd.

Kuigi bändiliikmed pole muusikat õppinud ja muusikariistugi pole, on hea tahe ja usk oma tegemisse märksa olulisem. Esimesed laulud on valmis ja ettegi kantud. Külavanem Arvi Sarjas, kes on ühtlasi ka bändi juht ja kitarrist, on lubanud, et bänd ei jää külas ainukeseks.

Ettevõtlikud toetavad ettevõtlikke

Pirita Meie Klassi mõttekotta sattusid ettevõtluse üle arutama mitmed ise tegusad inimesed. Üheskoos leiti, et uute ettevõtjate toetamiseks oleks vaja luua vabatahtlikud nõustamiskojad.

20 osalejaga grupist leidus tollal veel Pirita Ettevõtluse Alustamise Nõustamiskojaks nimetatud algatusele sealsamas neli vabatahtliku lektorit ja neli osalemissoovi. Mõte võttis üsna pea konkreetsema kuju Pirita Ettevõtluse Koja loomise näol ning augustis kuulutati välja töötubade sari „Pane oma oskused enda kasuks tööle“.

Töötubadesse oodati kõiki, kes olid mõelnud oma ettevõtte loomisele või sellele, kuidas oma oskusi paremini müüa. Töötoad olid ootamatult populaarsed ning 54st registreerunust tuli välja valida 22. Alustati kuue tasuta töötoaga, kus lisaks loengule said oma kindla koha ka grupitööd ja arutelud.

Sarja veavad ja kogemusi jagavad Rahvusringhäälingu juhatuse liige Hanno Tomberg, Kalev Chocolate Factory juhatuse liige Mait Nilson, Webmedia juhatuse liige Tiit Anmann, Emori ärisuuna juht Esta Kaal, Tallinna Ettevõtlusameti juhtivspetsialist Krista Kink, koolitusfirma omanik Mart Varjun.

Töötoad on populaarsed ka lektorite seas – hoolimata sellest, et esinemist ei tasustata, on kaks uut inimest juba oma esinemissoovist teada andnud.

Algatajad loodavad, et töötuba jääb edaspidigi koos käima ja omavahel kogemusi jagama ettevõtlusega alustamisel.

ANNELI OHVRIL

Veiko Tubin

Või on see liiga loll mõte?

Eakas näitlejanna, tekliga tudeng ning välismaal töötav dirigent. Hundiratast viskav majaomanik ja munitsipaalpolitsei. Rein, Juhan, Taimi, Niina ja Tõnu. Kilde oma 1. maist pakuvad **AUNE PAST**, **ALARI RAMMO** ja **MERIT KASK**. Esimene oli talgujuht Tartumaal Puhjas, teine talguline pealinna teatrisõprade mõttekojas ja kolmas hoidis väikese tütre kõrvalt silma peal Tallinna Uue Maailma mõttekojal.

Uue Maailma seltsimaja sõbralikuks naabriks on Eesti Kirjanike Liidu maja, kus mõnus avar tagaõu. Kevade saabudes sai tükike aeda kahe naabri vahelt maha võetud, et oleks vaba liikumine ühest hoovist teise. Kahe maja aedades ja seltsimaja ees meie mõttetalgud mööduvadki.

Kui kohale jõuame, on hoov rahvast täis, muusikakeskus plangu peale pandud ning kommikausid ja pirukataldrikud välja toodud. Melu! „Kas paneme propagandamasina käima?“ hüüab kojavanem Marten, pöörab volüüminuppu ja kõik kuulavad koletõsiste nägudega Toomas Hendrik Ilvese kõnet.

* * *

Jõuan Teatrisõprade mõttekotta esimesena. Kell on 9:45. Varsti saabub väärikamas eas daam, kes vabandab, et tema pole registreerunud, internetti ei kasuta, aga tulemata ei saanud ju jääda – vanurid peavad ikka esindatud olema.

Proua puikleb natuke nimesildi vastu, anonüümselt on ju ikka parem. Talgujuht Veiko lubab teda siis prouaks kutsudagi, aga see paistab veel hullem perspektiiv. Mari-Ann, huh.

Veiko mängib arvutist mahedat linnulaulu, kojavanem Triin korrutab, et jah, tõepoolest – kõik need kommid tuleb täna ära süüa.

Tulevad Mikk ja Anu, vabandades uute lauakaaslaste ees kohe, et on kõigest lollid muusikud. Anu töötab nimelt välismaal dirigendina. „Mina oma moosekandiajuga,“ on tema lemmikväljend, nagu hiljem selgub.

Reeglid. Esiteks otsustame, et suitsetame täna õues, aga näidisküsimuseks saab „Kuidas vähendada suitsetamist?“

* * *

„Mis siis, kui rahvas ei tule?“ pabistan.

Muidugi ma tean, et 47 inimest on kirjas, aga ilm on nii ilus. Äkki tahavad inimesed täna talgute asemel aiamaale minna?

„No mõni ikka tuleb,“ rahustan ennast.

Tulevad Mikk ja Anu, vabandades uute lauakaaslaste ees kohe, et on kõigest lollid muusikud.

Ja juba uus mure: „Aga kui nad ei taha oma mõtteid välja öelda? Või kui ütlevad kurjalt?“

Kõik puha rumal pabin. Olime ilmselt esimesed Eestis, juba detsembris ütlesime, et Puhja tuleb mõttekoda. Siin on väga hakkajad inimesed, hea kool, palju huviringe, seltsimajas käib äge elu. Kuidas siis,

et pole mõtteid või mõtlejaid. Minu Eesti.

* * *

Poolteise-aastase Iti emana on minu kojavanemaks ja talgujuhiks loomulikult tütar. Ehkki ametlikku vestlusringi me koos teiste isade-emadega ei moodusta, kerkivad meilgi liivakasti ja erinevate arutelude vahel pendeldades üles teemad, millele üheskoos märksa tulusam lahendust otsida kui üksinda.

Konkreetsemaks läheb aga tegevus siis, kui trobikond kõige pisemaid tegelasi ennast sõbralikult väikesesse liivakasti pressivad ...

Näiteks laste päevahoid – võiks ju olla? Kuidas teha? Kes tuleb kampa?

Konkreetsemaks läheb aga tegevus siis, kui trobikond kõige pisemaid tegelasi ennast sõbralikult väikesesse liivakasti pressivad, kus neid ootab liiva asemel hoopis muld. Kus häda, seal abi. Leidub keegi, kes teab, kust head liiva saada, ja meie väike mure leiab koheselt ka täiesti selge lahenduse.

* * *

Veiko lubab, et üksi võib ka küsimust arutada, kui teisi huvilisi ei teki. Läbi läheb aga Anu ettepanek kõiki koos arutada, kuna meid on vähe ja küsimusi on vähe. „Või on see mõte liiga loll?“ lõpetab Anu tavalise refrääninа.

Kõik peavad end millegipärast lollideks.

Esimene teema: Kuidas vähendada välditavat müra? Eest veab Riina, kes töötab Linnateatris muusikaala juhatajana. „Vaikus on kõige lihtsamini taastatav loodusvara,“ tsiteerib ta sissejuhatuseks Fred Jüssit.

Saksamaal on vaikus seadusega reguleeritud, teab Irén. Pühapäeval ei peaks niitma, saagima, puurima. „Millal ma teen siis?“ pööritavad inimesed silmi. Riina on veendunud, et mitte pühapäeval ja seda saab igaüks ise ära teha. Veiko paneb seinale kirja. Veikol on õudne käekiri.

Poodides pidi muusika panema inimesi rohkem ostma, teab gümnasist Mart.

Müra peaks seadusega ära keelama, leiab keegi. Näiteks praegu ei tohtivat teeninduasutustel olla õue suunatud muusikat, aga ikka kostab Niguliste kontserdile uisuväli ja Matkamajja Olde Hansa „keskaeg“.

Rääkima hakkab Lauri, madala häälega, veidi põriseva ärriga, et keeldude-käskude ühiskond temale ei istu ja pigem peaks rahva seas kriitilise massi saavutama väärtushinnangute põhjal.

Rohkem peaks välja ütlema, mis sa arvad. Näiteks naabrile, et ta tümakat ei mängiks. Või et paneks vähemalt ise sildi „täna saen“.

Maria Lee pakub, et raadios ja telekas võiks ka vaikuseminutid olla. Isegi muusikapäeval oli vaikuse minut sõnumiga – ärge kuulake kogu aeg muusikat! Anu on samuti poolt, et kodus ei peaks muusiku naabrid „päev otsa do-mažoori kuulama.“

Jõuame järelduseni, et rahvas ise peaks mingi liikumise tegema. Ja mitte muusikute, vaid ... no nende ... tavaliste inimeste eestveetuna. Kooliõpetaja Rando soovitab kogemata, et autoritaarsemad inimesed peaksid eest vedama. -teetsemad, parandatakse kojast muigega.

* * *

Ma pole kellegagi kokku leppinud, et ole hea, tõstata küsimus, hakka eestvedajaks. Mul pole ka plaani, mida teha siis, kui poolesaja inimese seast ei tule ühtegi krapsakat.

„Ja nüüd saab igaüks oma probleemi püsti panna. Ning valida, millise eestvedajaga liituda.“

Vaikus. Sekund. Teine.

Tohutu pikk vaikus.

Siia siis lõpebki see talgukene!

„Mul on probleem, mille pakun talgule: kuidas parandada maaelu töökohtade loomise kaudu ja edendada maaelu arengut?“ ütleb mees, keda ma ei tunne. Vaatan järele: Rein Ets, ettevõtja.

Esimene probleem saab üles kirjutatud ja seinale kõigile nähtavale riputatud.

„Ma tahaksin püstitada küsimuse, kuidas anda lastele ja noortele sotsiaalseid oskusi elus hakkama saada?“ kostab naabritüdruk Taimi Nilson. „Kuidas tuua inimesed loodusesse ja õpetada nad seal liikuma?“ põrutab Juhan Johhen Ross.

Hoopis vaiksemalt ütleb Niina Topoleva: „Palun mõelgem koos, kuidas arendada elu Ulilas? Kuidas korrastada Ulila suveaed ja rajada turbamuuseum?“ Niina on Ulila elu eestvedaja, veab seda arutlustki. Ülenaabri-mees Tõnu Hallik küsib: „Kuidas parandada valitsemiskultuuri?“

* * *

Teine teema: Kuidas vähendada parteipoliitika mõju kohalike omavalitsuste juhtimisele? Kuidas kuulaks parteid rohkem rahvast ja võitleks vähem omavahel? Et miks on rahvas ära hirmutatud ega julge midagi välja öelda ja laseb kõigel juhtuda.

„Ma ei ütle midagi Savisaare ega kellegi teise kohta – nad kõik kasutavad lihtsalt olukorda ära,“ seletab Tarmo kirglikult süsteemi vigu, muretsedes, ega see nüüd ainult tema probleem pole. Koda noogutab, ebaõigust on palju, inimesed tunnevad, et neist ei sõltu midagi.

Koda noogutab, ebaõigust on palju, inimesed tunnevad, et neist ei sõltu midagi.

Arutelu läheb tüütuks – kõigil on midagi öelda, lahendusi ei tea keegi. „Siis me oleme ikkagi...“ jätab Anu lause lõpetamata (tegelikult ütleb sosinal ainsa võimaliku sõna „persses“). Lootusetust võiks kojaõhus noaga lõigata.

Paus.

Veiko Tubin

Jaan Kiõšeiko

* * *

Jõudumööda püüan kuulata linnaplaneerimisteemalist arutelu, kus peateemaks Uue Maailma seltsi kavandatav linnaruumi arhitektuurikonkurss. Hetkel on nii, et kodanik saab sekkuda linnaplaneerimisse siis, kui suured otsused vastu võetud. Kuidas ehitada süsteemi üles aga nii, et see juba esimestel etappidel kaasaks kodanikku?

... et kollasele ajakirjandusele panna peale maks. Lollusemaks. Tervisekahjustamise maks, täpsustavad teised arusaavalt.

Kuid küsimusi on teisigi. Kuidas muuta Tallinna tänavad musikaalsemaks? Kuidas iga asum saaks oma seltsimaja? Kuidas arendada kogukonna tasemel haridus- ja kultuurielu? Kuidas muuta linnad rattasõbralikumaks? Kuidas tekitada kortermajades hea sotsiaalne õhkkond ja elementaarne suhtlus naabrite vahel? Kuidas luua loodusesse ökoküla asotsiaalsete perede lastele, ning kool, mis ravib ja arendab nende hinge?

* * *

Ukse vahelt ilmub populaarne näitlejanna Leida. Tema oli Von Krahlis käinud, kuna ei teadnud, et Linnateatris ka mõeldakse. Tahab hirmsasti rääkida Linnateatri valmisehitamisest, aga meil pole seda kavaski. Anu pakub viisakalt kohvi ja võileibu („Kultuuriinimene peab olema igal hetkel valmis järgmiseks tööks teenindavas sfääris“). Leidal on kõik omal kenasti kaasas, võtab vaid teed.

Järgmine teema: Kuidas muuta eestimaalast eetilisemaks, moraalsemaks ja tõsta oma vastutust, et inimene ei oleks manipuleeritav ega alluks massipsühhoosile?

Äkki me oleme täiskasvanuks saanud, lootuse kaotanud, lõpetanud unistamise, pakub Anu.

Leida kraamib võileivad välja. Tema oli siis 16, kui venelased sisse tulid. Arvab, et targem kui praegu, aga ega eestlane ka siis väga välja öelnud arvamusi ja polnud põhjustki – elu oli stabiilne. Nüüd kuulab ta aga Kuku raadio *vox populi*'t ega saa toimuvast aru – küsimused on provokatiivsed ja vastajad pole kompetentsed. Inimesed ärritavad end vaid üles ja muud ei midagi.

Kas me teame üldse, millised me olla tahaks, küsib Tarmo. Religioonis on see olemas, aga meie tsivilisatsioonis puudu. Meie moto on vabadus.

„Ma armastan Eesti rahvast, seepärast ma olen täna siin, mul ei ole ükskõik!“ Anu räägib kirglikult ja palju, aga kodanikualgatuse vajalikkusest kohati nii ilusti, et mul tuleb nutt peale.

Torisen aga hoopis, et pool mõttekoda ei saa üldse sõna. Tekliga Oliver siis räägibki. Et kool peaks vastutama. Veiko ja Triin toetavad. Rando kooliõpetajana kah. Tema arust on aga liiga palju katkisi peresid, kus ei osatagi lapsi kasvatada. Ja koolist oodatakse toodet.

Me oleme kinnised, ei suhtle naabritega, kurdab Leida. Venelased suhtlevad palju rohkem omavahel! Tema sai oma ülalt naabriga tuttavaks, kui tolle koer ära suri ja naaber konte Leida koerale pakkuma tuli. Nüüd on nad suured sõbrad! „Me poleks kunagi tuttavaks saanud, poleks ta konti pakkuma tulnud!“

Veiko käib välja idee (vabandades tavapäraselt, et see tuli öösel ning on loll ja jabur), et kollasele ajakirjandusele panna peale maks. Lollusemaks. Tervisekahjustamise maks, täpsustavad teised arusaavalt.

Veiko seletab. Näiteks tema kolleeg Evelin Pangel käib aasta algusest Päevaleht. Alguses lugenud huviga, aga nüüd kirjutatakse iga päev, et kõik on persses ja Evelin ei julge enam lehte avadagi. Muidugi ei tohi rahvast hirmutada, järeldab koda.

* * *

Tuleb välja, et Uue Maailma mõtetevahetusest oli huvitatud ka Tallinna munitsipaalpolitsei.

Ettepanekuid, kuidas elu linnas mõnusamaks muuta, neil küll jagada ei ole, seeeest on aga mõned küsimused esitada. Ja mitte need kuidas-algusega.

Vaid hoopis – mis me siin teeme? Ja kas meil avaliku koosoleku korraldamiseks luba on?

Kui esialgu tundub mupo käik juhuslik, siis päeva edenedes selgub, et keegi murelik naaber on üsna ärevil, mis koledaid asju siin sünnib, sest hiljem külastab meid ka päris politsei.

Jällegi pole meil neile öelda muud, kui et me mõtleme siin.

* * *

Viimane teema: Kuidas kaitsta Eesti kultuuri sallimatuse eest?

Triin juhatab sisse: „Kes ETVd vaatavad, on kindlasti näinud Eesti luuletajate lõigukest, mis on toonud palju kriitikat: ei ole seal riimi ega rütmi, ainult mingid roppused.“ Miks siis kultuuriinimesed niimoodi maksumaksja raha raiskavad?

Kunstiakadeemia õppejõud Liina leiab, et kes arvamust avaldab, saab niimoodi peksa selle eest, et inimesed ei julgegi arvata enam. Struktuuri küsimus, ütleb ta.

Mari-Ann vabandab natuke aega, et ta üldse räägib ja on naiivne, aga võtab ikka sõna. Öeldes, et meie kultuurikriis on suurem kui majanduskriis. Kaplinskile viitab.

„Ühiskondliku korra kollaps,“ põrutab Tarmo otsa nagu Karl Marx.

Anu kurdab, et kunstis on liiga palju paljaid perseid, aga tema tahaks ilu. Et see on väljendusvormide kriis – kui ideed otsa saavad, lastakse püksid maha.

No mina ei tea, ega Anu ise ka muudmoodi end ju praegu väljenda, kui juba mitmendat korda „perse“ öeldes. Aga noh, eestlane saab aru.

* * *

Meeleolu oli helge ja inimesed päevaga rahul. Ühine energia kasvab veelgi, kui muljete vahetamise lõpetuseks võtab Kalev Vapper kätte kitarri ning esitab laulu Tallinnast, mille ta paari päeva eest koos Uue Maailma segakooriga linti on laulnud.

„Et äkki teeks nüüd sellele laulule video?“

Kõik on poolt.

Vunk on sees, nii et kaadreid sai filmitud nii seltsimajas kui ka seltsimaja ees tänaval. Naabrimees Raivo, muidu tagasihoidlik majaomanik, tegi isegi hundiratast.

See oli siis meie poolne „päris“ tegu – ühisest energiast sündinud muusikavideo, kuid see on alles meie päris tegude algus.

* * *

Ega meil siin midagi raketiteadust olnudki mõelda, aga huvitav oli näha, kes on need, kellega saab mõtteid vahetada. Kellel on mõtteid, mida vahetada. Ja julgust, et tasub ikka mõelda, kuidas elu paremaks saaks, sest teised mõtlevad ka sellele.

Juba tehakse meililisti meie küla inimestest. Et kui minule tuleb loomaarst koera vaktsineerima, ehk vajab veel keegi sellist teenust. Või kui naabrinaisel tomatitaimi üle jääb. Selle peale oleksime võinud ka talguta tulla. Aga ei tulnud.

Me kulutasime talguga 50 tööpäeva. Mõtlesime, arutasime, leidsime neid, kellega koos oma selts või klubi luua. Kraavi ei kaevanud, puid ei lõhkunud. Aga sellest päevast tõuseb rohkem tulu kui rumalast rammujõul mõtlematust kraavikaevamisest. Kuigi kraav jääb kohe nähtavaks. Ei ole hullu, ühtedel on mõtlemise, teistel kaevamise rõõm ja õnnelikud on need, kes oskavad arukalt kaevata.

Tema isiklik lubadus on netis oma nime all kommenteerida, mitte kedagi mustata ja olla tolerantne.

* * *

Veiko võtab päeva kokku suure heameelega, et talgulistel on sarnased väärtushinnangud. Tema isiklik lubadus on netis oma nime all kommenteerida, mitte kedagi mustata ja olla tolerantne.

Üks tüdruk (no ei näe ta nime) kinnitab, et tema ei karda küll arvamust välja öelda. Ja et mõttetalguid võiks kogu aeg toimuda.

Kaks seni vaikinud tütarlast deklareerivad, et netikommentaarid on mõttetud, mida ei tohiks lugeda ega kirjutada.

„Kultuuriline automatism“, kuulen Liina kokkuvõttes järgmist keerulist väljendit. Peab pärast guugeldama.

Mart vabandab armsalt, et tal pole isegi keskharidust veel, aga kohutavalt palju on mõtteid ja rohkem peaks noorem ja vanem generatsioon suhtlema.

Leida saab lõpuks välja öelda, et Linnateater tuleb ikka 2011. aastaks valmis teha. Ja et liiga palju vaikime, lepime valega, laseme manipuleerida ega õienda, vähemalt mitte õigel ajal.

Anu sõnab, et rahunes täna siin maha – kõik polegi läbi, kui inimesed tulevad kokku ja arutavad.

Anu sõber Mikk kiidab, et tal tekkis talgutel sama tunne nagu köögis sõpradega – kõik julgevad arvamust avaldada. Aga et teisitimõtlejaid olnuks ka vaja.

Viimasena räägib Rando. Kartis natuke seda viimast kohta, aga kinnitab, et pärast tänast ja seda seltskonda ei karda enam. Tsiteerib Komissarovit: „Ainult lits on see, kes peab kõigile meeldima.“ Ja lõpetab Lennarti lausega „Suurim leid on see, kui inimene avastab iseenda.“

Mina luban aidata paberimajandusega, kui keegi tahab ideede elluviimiseks oma MTÜ asutada. Ahjaa, luban ka ühistu esimehena kehtestada pühapäeval vaikusereegli!

Läbi, ütleb Veiko, aga keegi ei tõuse püsti. Mismoodi me siis nüüd juba ära läheme, vaatavad talgulised abitult ringi? Siin oli ju pööraselt tore!

Jaan Klõšeiko

Bertolt Brecht käis Kadrina saunas

Hea mõte teadagi ei küsi ajast ega kohast – tema tuleb siis, kui tema tuleb. Mõni koht on aga selline, kus kohe iseenesest hakkavad head mõtted tulema. Nii toimus ka 1. mai mõttetalguid rahva-, kooli- ja vallamajade kõrval esmapilgul üsna ootamatutes paikades.

Saunas tehakse harva pilti, nii et Kadrina saunaklubi mehi õnnestus kaadrisse püüda alles suvel Soomes toimunud leilivõtmise MMil.

Meeste nägudelt voolab higi. Ja ka selgadelt ja õlgadelt, higinired jõuavad põrandale, saatjaks … Bertolt Brechti luule.

Sellist pilti võis näha 30. aprilli õhtul Kadrinas saunas Lääne-Virumaal, kus kohalik saunaklubi tegi ühe esimesena Eestis ühismõtlemisega algust. Sest kus mujal kui saunas peaks saunaklubi oma mõttetalguid pidama. Ja kes see narr siis laupäeva ennelõunal sauna kütab, kui mõttetöö ametlikult lahti lüüakse.

Kui talgualguse kelluke oli kõlisenud ja ühised mõtted saunaelu edendamisest üle vaadatud, nõudis sõna Pearu Nukk, kõva hääle ja värvikate mõtetega külafilosoof. Kes hiljaaegu oli lõpetanud Koraani tudeerimise.

Pearu kupatas mehed lavale tagasi, enesel paberikaust kaenla all. Järgnev läheb Kadrina sauna ajalukku. Mees haaras paberi ning luges ette omaloomingulise poeemi saunast ja filosoofiast. Tipuks tõdemus, et saun on kui teater ja teater kui saun, mõlemas sünnivad sõnad, kas tühjad või mitte, oleneb sünnitajaist. Ja et punkt veelgi vägevam oleks, lasi Pearu vurinal edasi, nüüd juba sisuks Brecht, poeem raha elustavast mõjust.

Kõrvuti tulikuumal laval istuvate meeste nägudelt voolas higi ning suud olid imestusest valla. Siis voolas õlu, särisesid vorstid, vihisesid vihad ning sahisesid seebid, kõik vürtsitatud küsimusega, kuidas ikka ise oma asja veelgi paremini ajada.

Ja oli see siis Pearu või Brechti mõju, aga kaks päeva hiljem leppisid juba vallavalitsus ja kohalik kool ühes saunalaval sündinud mõttes kokku. Nimelt selles, et igal aastal hakkab Kadrinas kohaliku elu võlu ja valu teemal toimuna koolinoorte loomekonkurss. Ühelt poolt teeb see nende hääle vallas kuuldavaks. Teisalt kinnitab ehk veidikenegi paremini kodupaiga külge. Need sõnad polnud tühjad, vaid tegu täis.

Vaat sellised talgud olid kolmekümnel mehel, Brechtist ja Pearust rääkimata.

REIN SIKK
kojavanem ja talgujuht

Saunaklubi mõttetalgud:
kuidas muuta külasaun küla vaimuelu (üheks) keskuseks?

1. Hoida käigus või taastada igas vallas vähemasti üks avalik saun. Ühendada selleks vallavalitsuse, MTÜde, Kodukandi liikumise ja teiste jõud ja kogemused.
2. Kui see pole võimalik, leida koostöös vallavalitsusega võimalus avaliku ja tasukohase saunateenuse pakkumiseks-kasutamiseks näiteks mõnes erasaunas.
3. Avaliku sauna propageerimiseks, haldamiseks ja lisaraha leidmiseks asutada sauna juurde kohalik MTÜ-saunaklubi.
4. Korraldada saunas avalikke kohtumisõhtuid tuntud inimestega, nt valla juhtkond, maavalitsus, riigikogu liikmed, ministrid, ärieliit, eurosaadikud jt.
5. Valimistel eelistada vaid saunasõbralikke kandidaate, kes toetavad avalike külasaunade tegutsemist ja taastamist. Saunaklubi liikmetele kindlasti kandideerida kohalikel valimistel.
6. Levitada hoolega mõtteviisi, et saunaklubi on samaväärne MTÜ kui laulu- ja tantsuseltsid jt, mida tuleks eriti arvestada toetuste määramisel. Igas kultuuriasutuses, nii ka saunas on ju lava!
7. Kuulutada avalikult avaliku sauna lahtiolekuaegadest nii oma külas, maakonnas kui ka üleriigiliselt, kasutades plakateid, valla- ja maakonnalehti, interneti sõpruskondi, luua üleriigiline avalike saunade andmebaas ja kodukülg internetis.

Viljandi järvejooksu mõttekoda

Seltskond spordilembeseid mõtlejaid ehk mõtlevaid rahvasportlasi rääkis talguteks endale välja eraldi koja, kus vahepeal mõttelõng katkestati, et 80. ümber Viljandi järve jooksul jalgadele valu anda, samal ajal mõtteid edasi mõelda ning jooksu lõppedes need ka kirja panna. Kõige rohkem mõtteid lendas teemadel „Kuidas teha Eestist rahvaspordi Meka?“ ja „Kuidas ühendada tervikuks Eesti tervisespordirajad?“ Muu hulgas leiti, et Teeme Ära 2010 peaks olema üle-eestiline rahvaspordipäev.

PILLE MUNI
JCI Spordiklubi direktor

Pille Muni

Tallinna mõttetramm

Koda ei pea tingimata paigal seisma, peaasi, et mõte liigub. Tallinnas (no kus siis veel) liikusidki mõtted koos trammiga. Isegi Kopli sai võimaluse. Teemadena arutatigi maine ja transpordi küsimusi, otsiti sõnumit Eestile, kuidas parandada hoiakut Tallinna linnaosade suhtes, kuidas saaks ühistranspordi paremaks ja puhtamaks jpm.

Haanimiihhi nõvvokoda

Haanimiihhi nõvvokojas on küla vanemad mehed on juba aastasadu sellisel moel mõtlemas käinud. Koos käimiseks on seal juba varasemast ajast püstkoda ja lõkkeplats valmis seatud. Lõkke kohal kees puder ja laud oli rikkalik. Oli oma küla leiba, kalja ja muid suupisteid. Teemadeks muu hulgas: „Kuidas leida raha omafinantseerimiseks, et taotleda projektidele toetust?“, „Kuidas elada siis, kui elektrivoolu ei ole ja kanalisatsioon ei tööta?“, „*Kuis saiaq umakeeline keelepesa, latsiaid, kuul*?“

Need mehed ja naised ei tulnud kokku riigi kallal virisema, aga selgelt oli tunda, et nad saaks paremini hakkama, kui Euroopa Liidu ja meie oma seadused neil rahulikult oma asja laseks ajada.

Süües lõkkel keedetud putru katuselaastu pealt, sama laastu küljest murtud lusikaga, jäin sügavalt mõttesse nende euronormide üle, mille tõttu seal piirkonnas paljud turismitalud oma tegevuse pidid lõpetama. Iga euroametnik peaks korra Haanimaal putru sööma ja kohalikus kempsus asjal käima. Siis äkki avanevad silmad ja nad mõistavad oma tegevuse mõttekust või äkki hoopis mõttetust?

MADIS MÄDAMÜRK
kogukondade toimkonnast

Mia Maria mõttekoda Vanalinna Hariduskolleegiumis

Kui Mia Maria Rohumaa teatas õpetaja Mariale, et ta tahab oma mõttekoja teha, kerkisid mõnelgi sellest kuuldes kulmud päris kõrgele. Ikkagi viienda klassi tüdruk alles ja mida selline elust teab. Aga probleemipüstitus oli väga mõistlik – üks tore pere võiks õhtul koju jõuda nõnda, et oleks võimalik koos õhtust süüa.

Üsna pea sai selgeks, et paremast mõttekoja juhist kui Mia Maria pole põhjust unistadagi. Lisaks värbas ta õpetaja Maria endale assistendiks.

Mõttekoja pealkirjaks sai „Seitsmeks koju!“, mis lahtiseletatult tähendab kojujõudmist vähemalt sellisel ajal, et jõutaks üheskoos olla ja õhtust süüa.

Esimese mai hommikul oli kamp kenasti koos. Ports Vanalinna Hariduskolleegiumi vanemaid ja lapsi, kõik rõõmsalt elevil. Nii natuke üle kahekümne, just paras seltskond, et kõik saaksid osaleda.

Vestluse tõmbasid käima lapsed ise ning tasapisi hakkasid liikuma ka vanemate mõtted. Mis see pereelu siis ikka on? Millised on meie kohustused üksteise suhtes? Mida oleme unustanud küsida vanavanematelt?

Lubadusi jagati ka. Meile meenus, et oleme isegi lapsed olnud. Märkasime üllatusega, et me lapsed ei tea, milliseid mänge me pisikestena mängisime, me pole püüdnudki neid õpetada, arvates, et maailm on sedavõrd muutunud. „Ma ronin koos oma lapsega puu otsa,“ teatas üks ema.

Lapsed esitasid omad ettepanekud – „Kui me lepime kokku, et me käime sel nädalal koos perega ujumas, siis ei ole nii, et väga pikad tööpäevad on.“ Lubasid samas, et nad arvestavad vanematega edaspidi rohkem, katsuvad oma koolitööd varakult valmis saada, et ühine õhtusöök tõepoolest reaalsuseks võiks osutuda.

Nii me avastasimegi koos osa oma Eestist, selle alguspunkti – meie Eesti algab kodust.

Ja lõpuks teatas üks lapsevanem, et nüüd hakkame koolis lapsevanemate koosolekuid teistmoodi korraldama. Nüüd me oskame.

KARL-KRISTJAN NIGESEN

Karl-Kristjan Nigesen

Keri saare mõttekoda

Keri saare koda sai täis registreeritud ühena esimestest - ilmselt paelus inimesi mõnus päev mere, saare ja seltskonnaga. Et sellist koda pidada, alustasime talgujuht Aivar Kuusega ettevalmistusi juba vägagi varakult. Informeerisime talgulisi ka meresõiduks vajalikust varustusest, ilmaennustusest ja näilisest soojusest, mis merel olles kaob.

Meil oli mõeldud ka kriisiplaanile, mis oleks teostunud tormise ilma korral ja me oleksime mõttetalgu teinud mandril. Õnneks oli ilm sedavõrd hea, et nii head päeva ei mäleta lähiajal isegi vanad merekarud. Talgujuhi abiga oli meeleolu kohe hommikust loodud ja merereis võis alata. Talgul ei osalenud ainult sukeldujad - nagu vahepeal väike eksiarvamus tekkis. Tulnud oli palju mõnusaid inimesi. Kõige noorem talguline oli meil alla kolme aastane. Lisaks inimestele, tekitasime ka kajakatele kindlasti palju huvitavaid mõtteid. Lisaks mõtlemisele, oli meil välja pakkuda ka ekskursioon saarel, kõrvale veidi saare-juttu ja vaadata ju ka. Samuti leidsime võimaluse Keri saarele abikäe osutamiseks - kõigi talguliste abil rändas kaks aastat tagasi maja katuselt mahavõetud plekk ilusti söekuuri (saare teises otsas), ootama aega, kui Veeteede Ameti abiga sealt mandrile pääseb.

Iga sündmus vajab loomist ning kui kojavanemad ja talgujuhid algusest peale eest veavad, siis saavad edaspidi tehtud veelgi suuremad asjad. Ah jaa - me avame Tallinnas Keri saare konsulaadi LiveHouse'i ruumides. Kel saare kohta mõtteid või tahab mingit viisi kasulik olla - tere tulemast!

JAKO VERNIK
kojavanem

Margus Johanson/livehouse.ee

Välismaised kojad mures eesti keele pärast

Lisaks pea 12 000 koduriigis Eestit paremaks mõelnule tegeles sellega terve hulk väliseestlasi ja -maalasi. Maailma eri otstes võttis mõttetalgutest osa ligi 200 inimest 17 mõttekojas 12 riigis, kirjutab **HEIDI HANSO.**

Nagu Eestis vastutas iga maakonna mõttetalgute toimumise eest oma koordinaator, tegeles nn kuueteistkümnenda maakonna ehk välismaakonna talgutega krapsakas Liina Parve.

„Üks mure oli neil see, kuidas anda välismaal elavate eestlaste järeltulijatele edasi eesti keelt ja tavasid," rääkis Liina välismaal arutatud ideedest. Paljudes kohtades on eesti keele õppeks head võimalused.

Näiteks Brüsselisse kolivad inimesed enamasti koos peredega ning seal on olemas päris-eestlastest õpetajatega koolid. Nende väliseestlaste seas, kellel on võõrsil sündinud lapsed ja lapselapsed, on keeleõpe, õigemini selle puudumine, aga probleemiks.

„Keskkonnas, mil pole Eesti maa ja keelega mingit pistmist, nõuab suurt pingutust ja missioonitunnet, et lapsele, kelle üks vanem sageli ei ole eestlane, õpetada eesti keelt. See oleks lihtsam, kui sealsed eestlased suudaks organiseeruda ja koos leida ka järeltulevaid põlvesid motiveerivaid keele ja kultuuriga tutvumise viisi," ütles Liina saadud tagasiside kohta.

Brüssel ja Amsterdam

Esile tõstab ta Brüsseli ja Amsterdami kojad. Esimene sellepärast, et organiseerijad (Luksemburgi Eestlaste Selts) olid väga aktiivsed, kutsudes kokku inimesi Belgiast, Hollandist, Saksamaalt ja Luksemburgist. Tegemist oli ka suurima kojaga, kus kokku mõtles 33 inimest.

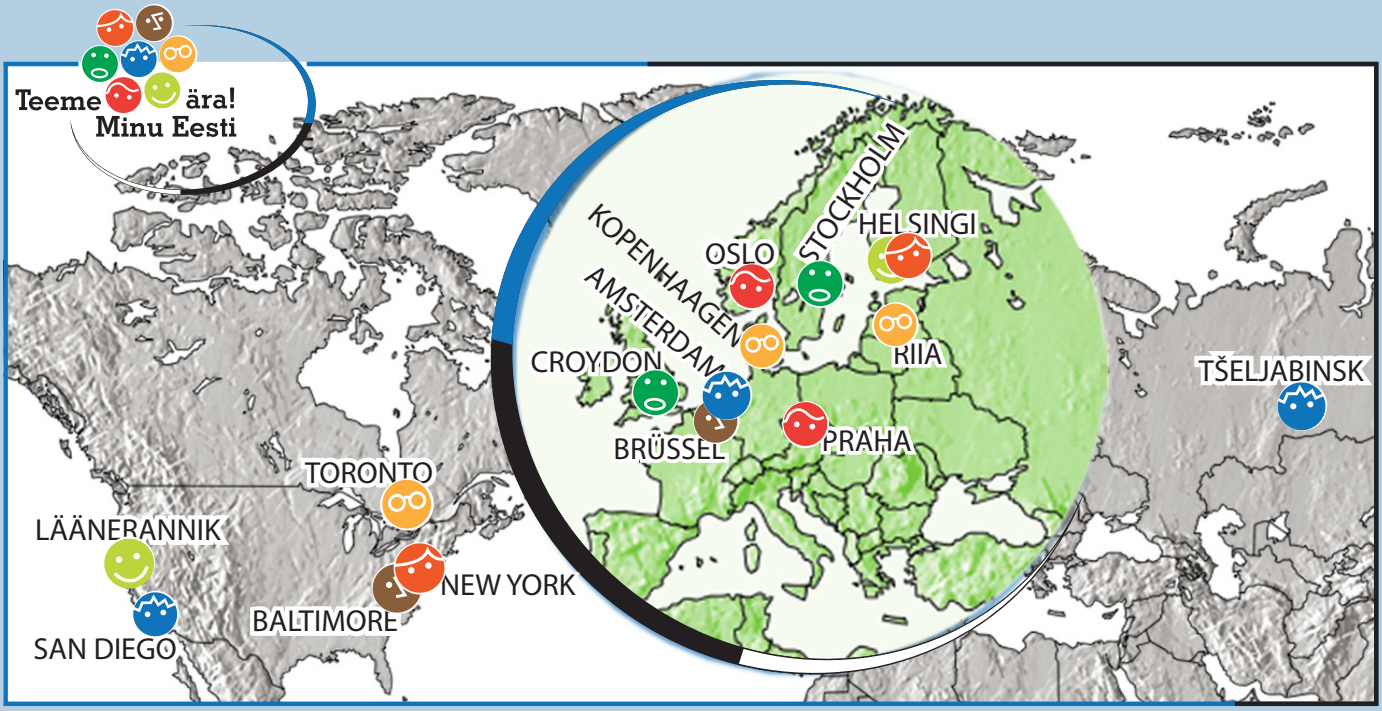
„Hollandi koda oli küll väiksem, 14 inimest, aga tublid olid nad just sellepärast, et ühegi seltsi abita saadi kokku inimesed, kes varem teineteise kohta midagi ei teadnud, kes valmistasid koos mõttetalgud ette, jagasid ära ülesanded. Kõik olid kokkuvõttes päevaga väga rahul ja rõõmsad, et üksteisega tuttavaks said."

Mõttetalgud eestlasteta

Kahes kojas polnud Liina sõnul eestlasi aga Eesti asja ajamiseks vajagi – Californias ja Venemaal: „Viimases oli tegu nö Eesti fännide kojaga, kuid kahjuks pole nad oma mõttetöö tulemusi meile saatnud. California seltskond ajas oma asja aga tegelikult üle maailma, arutades nii kohalikke kui ka Eesti teemasid. Selline vähemasti oli plaan. Otsest kokkutulemist ja mõttekoda tegelikult ei toimunud."

Väliskodade talgujuhtidest ei osalenud keegi talgujuhtide koolitustel, küll aga said kõik mõttetalgute käsiraamatu. Kuna kojad olid nii väiksed, ei tekkinud aruteluruppe ega kasutatud avatud ruumi meetodit, vaid lihtsalt arutati eri teemasid üksteise järel. Kojavanemaid väliskodadelt ei nõutud ja talgujuhte oli väga erineva profiiliga: saatkonnatöötajaid, üliõpilasi, ametnikke, väliseesti aktiviste.

Mõttetalgutest osa võtnud riigid leiab aadressilt www.minueesti.ee/?leht=8,301 ja mõeldud ideed ikka Minu Eesti ideepangast.

Helle-Mai Pedastsaar

Ideepangast tegudepangaks

Mis edasi saab? Mis muud, kui et head mõtted tuleb ellu viia. Selleks on kogutu läbi töötatud, kodulehel reastatud, edukalt käivitunud mitmed töötoad ja paar päris suurt plaani on ka, kõigest ei mahu siin kirjutamagi. Materjale sirvis **ALARI RAMMO**.

Ideepank on avalik ning kõigile kättesaadav kodulehel www.minueesti.ee, kuhu on sisestatud 4832 ideed ja lubadust, mida saavad lisaks asjatundjatele kommenteerida kõik, otsida varasemast mugavamalt ja millest järgmine samm veebis on luua tegudepank. Selles saab igaüks infot töösolevatest projektidest ning muidugi ise kaasa lüüa.

Tagasivaatena ka natuke statistikat Faktum-Ariko ning Tartu Ülikooli teostatud ideede analüüsist. Enim talgulisi mõtles 1. mail kodanikuühiskonnast, piirkonna arengust ja kultuurist ning näiteks majanduskriisiga tegeles vaid 3% osalenuist. See ei näita, et majanduse pärast muret ei tunta, aga et just kodanike koostööd ja omaalgatust nähakse lahendusena enamikele probleemidele.

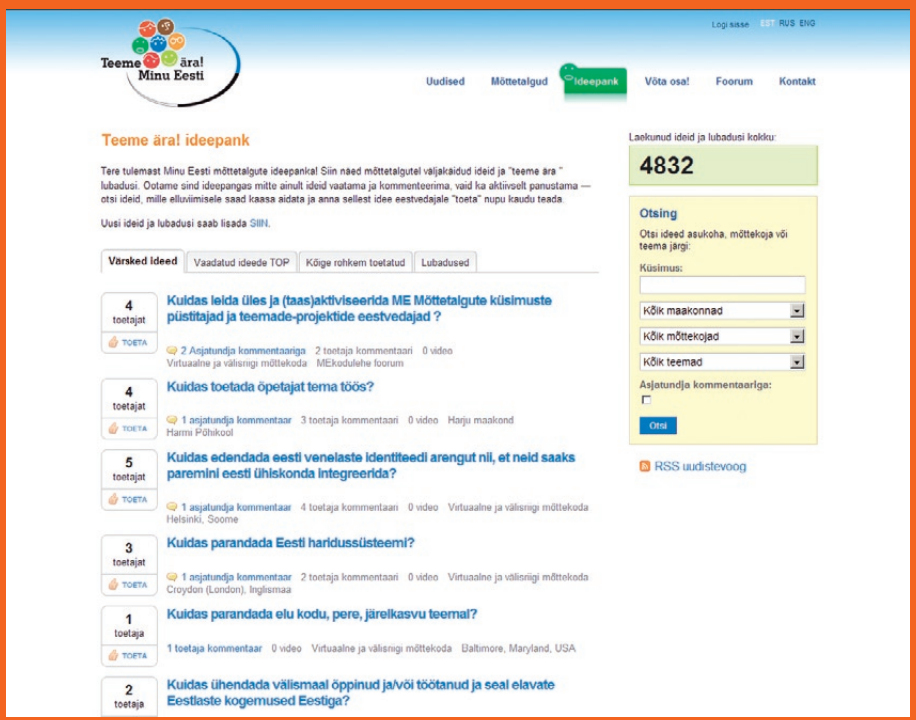
Koguni 60% ideede puhul võis märkida, et need on pigem suunatud võimaluste kasutamisele ja arendamisele ehk siis Eesti inimeste elu edendamisele. Vähem oli sellised, mis püüdsid lahendada olemasolevaid probleeme. Kõige sagedamini tegeleti nende teemadega, mis puudutavad konkreetse kogukonna arengut.

Umbes kolmandik oli kogu Eestit hõlmavaid teemasid ja lahendustena nimetati sagedamini osalenute endi võimuses olevaid tegevusi. Selle kõrval on kõige suuremad ootused pandud kohalikele omavalitsustele ja lokaalsetele riigiasutustele ning nende rolli nähakse loogiliselt enam kogukonna tasandil.

Talgute vaimne isa Rainer Nõlvak väljendas positiivset üllatust, et inimesed vaatasid 1. mail pigem kaugemale tulevikku, mitte ei keskendunud päevapoliitilistele küsimustele ega rääkinud puuduvast rahast: „See on märkimisväärne, et ligi kolmandik inimesi arutas ühistegevuse ja koostöö teemadel, mis näitab, et unarusse vajunud ühistöö on taas ellu ärkamas. Kuna vaid kolmandiku ideede puhul tekkis vajadus raha järele, näitab et enamus leitud lahendusi on kinni vaid pealehakkamises.“

Inimeste edasiseks innustamiseks läheb oktoobri lõpust laupäeviti tele-eetrisse kaheksaosaline saatesari, kus igas osas tutvustatakse kolme-nelja head tegu.

Ka Minu Eesti toimkond ei riisu kodus lehti, vaid tegutseb edasi selle nimel, et aidata eestvedajail ideed ellu viia neid nõustades ja motiveerides ning aidates ehk rahagi leida. Selleks toimub eestvedajate järgmine suurem kogemustevahetuse päev 1. novembril Viljandis.

Töötoad käivad

Suve jooksul läksid käima viis töötuba, kus konkreetsetest teemadest huvitatud aktivistid arutlevad edasi ja mitu mõtet on tänaseks ellugi jõudnud. Näiteks juba juunis alustas tegevust töötuba „Mereriik“, millest kasvas välja seltsing Rannarahva Koda ja esimese saavutusena 29. augustil toimunud „Muinastulede öö“ ehk 300 rannalõket. Vt lisa www.rannarahvakoda.ee.

Töötoas „Ettevõtlikkus ja uued töökohad“ otsitakse võimalusi töötuse vähendamiseks ja mitu üsna suurt ideed on päris reaalseks muutunud. Demokraatia ja valitsemiskultuuri üle mõeldakse edasi Peeter Jalaka veetavas töötoas; eestimaise toidu kättesaadavusega tegeleva „Sööme ära“ töötoa praktilistest tegevustest sai lugeda lk 10.

Juulis ja augustis koos käinud haridusteemaline tuba „Kooliuuendus Eestis“ pakub lahendusi kooli- ja haridussüsteemi parandamiseks, 6.-8. novembril toimuvad Tartus jätkutalgud. Vt www.talgujad.tartu.ee.

Sügisel on lisandumas veel vähemalt kolm uut töötuba, teemadeks prügi, kogukonnad ja e-Eesti. Jälgi uudiseid www.minueesti.ee.

Taavi Tamkivi

Tartu Ülikooli matemaatilise statistika doktorant **TAAVI TAMKIVI** otsustas ühel kenal aprillikuu päeval sõbraga koduümbruse metsades jalgrattatrenni tehes külastada kaunist paika Soodla veehoidla ääres, kust möödunud kevadel Teeme Ära kampaania käigus oma meeskonnaga suure koguse prahti minema vedas. Suvitajate ja kalameeste seas populaarne laagriplats oli aasta pärast ehk hullemgi kui enne. Taavil on nüüd paar ettepanekut.

Teeme uuesti ära

Lume alt väljasulanud järveranda saabudes olin arvanud, et võime eest leida mõned põõsa alla visatud kilekotid, pudelid ja toidupakid, kuid kahjuks eksisin. Vähem kui ühe aastaga olid „loodusesõbrad“ suutnud taastada prügimäe, võib-olla isegi hullema kui varem. Käegalöömine, lootusetus, viha, pettumus – ilmselt on need emotsioonid tuttavad kõigile, kelle kätetöö on lühikese ajaga hävitatud.

Viie minutiga olid aastatagused positiivsed emotsioonid pühitud, kuid jõudsime otsuseni, et kutsume oma koristusmeeskonna taas kokku, teeme nii kaua tööd kui vaja ning viime sodi prügimäele. Ehkki saame aru, et see on vaid piisk meres ning et teised piirkonnad jäävad sarnaselt kuhjuvate jäätmete alla, ei lase me vähemalt enda kätetööl raisku minna ning ühel ilusal Eestimaa paigal jälle prügimäeks muutuda. Kui vaja, tuleme ka kolmandal ja järgnevatel aastatel tagasi, kuigi see võib olla tuuleveskitega (pigem siiski kurjategijatega) võitlemine.

Lisaks otsusele puhkepaika korrastada tekkis tahtmine edastada Eesti elanikele kaks sõnumit. Esiteks soovitus kõigile eelmisel kevadel Eestit üheskoos koristanud inimestele – minge ja vaadake üle alad, kust sodi kokku vedasite. Kui need on sellises korras nagu te need jätsite, võite endaga rahul olla ja oma töö üle endiselt uhkust tunda. Kui näete aga sellist pilti nagu mina, soovitan võtta kokku seltskond, leida aeg, ning taas „oma“ plats või mets üle käia.

Rohkem silte

Lisaks koristamisele tasuks ehk püstitada silte üleskutsetega „Kui jõuad prügi metsa tuua, siis jõua see ka siit välja viia“, „Säästa loodust, hoia see puhas“, juhtida probleemile omavalitsuse jäätmekäitluse ja puhkemajandusega tegelevate inimeste tähelepanu (ehk kuluvad mõned prügikastid ja kontrollreidid marjaks ära) ning kui koristamise käigus kohtate reostajaid, siis selgitage neile teo vääritust.

Teiseks tahan edastada üleskutse „Minu Eesti“ korraldajatele. Eelmisel aastal toimunud koristuskampaania osutus üliedukaks, saime üheskoos Eesti puhtamaks, lõime võimsa eduloo, ettevõtmise eestvedajatele jagati autasusid. Kuid nagu näha, probleem sellega lahendust ei leidnud.

Arvan, et võiksite oma potentsiaali kasutada ja küsimusega edasi tegeleda, see on seda väärt. Ilmselt ei ole uued koristuskampaaniad selleks ainus viis. Kaardistatud „populaarsemate“ prügikohtade koordinaatide edastamine omavalitsustele, kelle ülesanne peaks olema prügikastide tühjendamine, kontrollreidide läbiviimine, teadetetahvlite püstitamine. Vabatahtlike poolt kaardistatud uute prügikohtade lisamine andmebaasi. Inimestele suunatud sotsiaalkampaaniad, mille kokkupanemisel saaks kaasata varemgi abiks olnud kuulsusi, vabatahtlike *copywriter*'ite andekust, ettevõtete toetust.

Ning loomulikult iga-aastased koristustalgud. Järjepideva tegevusega on võimalik aja jooksul inimesi õigele teele suunata (vaadake näiteks helkuri kandmist, turvavöö kasutamist või HIVi levikut puudutavate kampaaniate järjepidevust ja tulemusi läbi aastate), kuid ühekordsete projektipõhiste kampaaniatega mitte.

Kes teeks ära?

Peame tõele näkku vaatama ja tunnistama, et korralikult planeeritud ja läbiviidud jätkutegevuseta muutub Teeme Ära üpris kasutuks. Eestimaa kaunimad paigad kattuvad taas prügiga ning koristajad tunnistavad end vaikides reostajate poolt lööduks. Jääb vaid ilus mälestus toonasest suurest aktsioonist, mis pani liikuma paljude toredate inimeste käed ja südamed. Kuigi oleks patt panna see suur ülesanne uuesti Teeme Ära 2008 korraldajate peale, ei paista tänasel päeval Eestis kahjuks teist jõudu, kes selle reaalselt ära teeks.

Kuidas kommunikeerida mõtteviisi muutmist?

Minu Eesti kogemusest on palju õppida nii tegijail endil kui ka tegelikult ju kõigil teistel kodanikualgatustel. Mis läks kolossaalseid talguid plaanides nihu, mis hästi, millele midagi parata ei saanud ja mida üldse oodata ei osatud – järgnevatel lehekülgedel võtavad Minu Eesti organiseerijad oma õppetunnid kokku. Otsa teeb lahti kommunikatsiooni juhtinud **ANNELI OHVRIL**.

Raul Mee / Äripäev

Eestlastele on omane vastandumine riigiga. Üsna hästi teatakse, millised hüvesid riigilt saab ja mida see meie heaks tegema peab, vähem mõeldakse sellele, mida ise kannataks ära teha oma maa ja tegelikkuses meie kõigi hüvanguks.

Nagu Marju Lauristin tabavalt ütles, oleme muutunud oma riigi klientideks, kes tarbivad pakutavaid hüvesid ise suurt midagi vastu andmata. Maksame makse ja käime hääletamas – see ongi tavaline panus, mis annab õiguse nõuda ja kurjustada tegematajätmiste pärast.

Samas pole ka piisavalt vabalt võimalusi kaasa löömiseks. Pealiskaudsus iseloomustab nii parteide platvorme kui ka kodanike endi otsustusprotsessi nende vahel valimisel. Püütakse üksi oma ellu kapsel-

1. aprillil toimunud piirideta mõtlemisele innustanud konverentsi ettekandeid näeb tagantjärele veebis Minu Eesti kodulehel. Esinejaiks Marju Lauristin, Rainer Nõlvak, Valdo Kalm ja Sten Tamkivi. Lisaks Peeter Jalakas ning Ilmar Raag.

duses hakkama saada. Ometi ei vaja tõestust fakt, et koos suudetakse märksa enam ja võimatudki asjad saavad võimalikuks. Miks pole koostöö siis valdav? Kas usalduskriisi, mis on jõudnud kõikidele tasanditele, on võimalik leevendada?

Meie eesmärk kevadiste mõttetalgutega ei olnud kaugeltki vaid heade ideede saamine-elluviimine. Kaugem siht oli inimesed kokku tuua, tekitamaks taas usaldust üksteise vastu, usku koostegemisse ja vastutust oma riigi käekäigu eest. Tegemist on olulise mõtteviisi muutusega, mida ilmselt polegi võimalik ühe kampaaniaga tekitada. Küll aga saab kampaaniaga alustada teed selles suunas. Mõttetalgute kommunikatsioon ei olnud lihtne, aga see-eest õpetlik ja huvitav.

See on professionaalne suitsiid, ütles üks turundusspetsialist, kui olin rääkinud mõttetalgute ideest. Tema arvates oleks sellise projekti „ära kommunikeerimiseks" olnud vaja minimaalselt pool aastat, aega oli aga napilt üle kuu.

Miks te ei võinud jälle prügi korjata?

Jah, tõepoolest – oleks olnud märksa lihtsam taas inimesi koristama kutsuda, sest see oli juba sissetallatud rada. Ometi oli aeg küps suuremate muutuste ellukutsumiseks: usalduskriis riigi ja kodanike vahel oli haripunktis, majandussurutis süvenes ja lootust ühiskonnas näis vähe olevat. Prügikoristusega oleks me võidelnud taas tagajärgedega, mitte põhjustega.

Mõttetalgute idee „müümine" oli keerulisem kui eelneval aastal. Kui mullune prügikoristuskampaania oli lihtsa ja konkreetse ülesandega, siis mõttetalgud tekitasid inimestes kõhedust. Meedias toodi otsene paralleel eelmise aasta prügikoristusega ning ironiseeriti mitmel moel selle üle, kas eestlaste mõttemaailm on tõesti nii väärastunud, et seda peab hakkama puhastama mentaalsest „prügist".

Sisuliselt kutsuti inimesi 1. mail välja tulema, ise küsimused püstitama, ise lahendused leidma ja ise neid ka teostama. Arusaadavalt tekitab nõutust, vähemalt esialgu.

Oli üsna oluline veenda meediat ürituse vajalikkuses. Kui eelmisel aastal ühines meedia üksmeelselt prügikampaania

Sille Annuk / Postimees

Pildil kurikuulsad prügihunnikud Tartus Raadil, mis pidid käideldud olema eelmise aasta lõpuks. Sama probleem on Harku vallas, kus sama firma Utileek oma töö tegemata jättis.

toetamisele, siis sel aastal eraldus selgelt skeptikute seltskond. Meedia võib aga lemmikuid sünnitada ja võib nad ka tappa, nii alustas Kuku raadios Janek Luts mõttetalgute-teemalist intervjuud ja võiks öelda ka kogu skeptitsismi lainet.

Ebaselget eesmärki tõstatasid nii Anvar Samost, TV3 uudised, Artur Talvik arvamusartikliga „Lubage torkida püha lehma“ kui ka mitmed maakondlikud lehed, rääkimata rohkearvulistest kommentaatoritest. Meedia reageerimine oli ka pidevaks indikaatoriks, millele veel tuleb rõhku panna.

Üheks suurimaks kariks sõnumi edastamisel oli eestlase sissejuurdunud mõtteviis, et ühiskonna asjade üle arutavad vaid poliitikud ja spetsialistid ning tavainimesel puuduvad võimalused midagi ära teha. Sellest tulenes ka eestlase umbusk oma võimesse mõelda „õigeid mõtteid“ ning skepsis „mokalaada“ tulemuslikkuse üle.

Näiteks ajalehe Nädaline veebiküsitluse järgi arvas algselt 30%, et mõttetalgutest tuleb mokalaat ja 49% leidsid, et peaasi, et headele mõtetele ka teod järgneksid.

Hulk õppetunde

Esimene oli kindlasti see, et mõttetalgute korraldamisel samal aastal europarlamendi ja kohalike omavalitsuste valimistega peab arvestama asjaloluga, et üldsus vaatab sel aastal kõigele läbi poliitilise prisma. Olenemata eestvedajate mittepoliitilisest kuuluvusest ja tõelistest eesmärkidest. Nii mõnigi auväärt analüütik soovitas mõttetalgud lükata aasta võrra edasi.

Võtsime teadlikult riski, kuid kogu mõttetalgute ettevalmistamisajal tuli enam kui üks kord avalikult välja öelda, et Minu Eesti toimkonnal ei ole poliitilist ambitsiooni. Toimkonna kinnitustest hoolimata säilis umbusk ja poliitikas pettunud pigem hoidsid eemale ja jälgisid olukorda. Teised leidsid jälle, et kui Minu Eestist parteid ei tule, pole ka mõtet kaasa lüüa. Nokk kinni, saba lahti.

Hirm oli ka parteidel endil. Kui üksikute poliitikute tasandil oli toetus üsna üksmeelne, siis partei seisukoht kippus mõnel olema suisa vaenulik. Nii ei pääsenud me „igaks juhuks“ kõrvaldamise katsetest „valimiskeerisest“, kuhu tegelikult polnudki plaan astuda.

Võitlus parteidega

Just kui valimisvõitluse arsenali kuulusid Minu Eesti vastane demagoogia ja faktide väänamine. Optimist võtab selliseid ponnistusi komplimendina, kuid päris mõjuta see võitlus ilmselt ei jäänud. Kindlasti jätsid tulemata need, kes oma partei eestvedajasse pimesi usuvad. Iseasi, kas neil olekski mõttekodades olnud piisavalt selgroogu *oma* arvamus välja öelda.

Nii nagu eelmiselgi aastal oli kommunikatsiooni alustalaks kaasamine, mis baseerus avatusel ja positiivsusel.

Minu Eesti info koondus avalikku vikikeskkonda, kus igaüks sai tutvuda koosolekute protokollidega ja olla kursis projekti käiguga. Avatusel on aga piirid – nii leidsid ajakirjanikud mitmel korral protokollidest lennukamaid mõtteid ja segaduse vältimiseks läks viki parooli alla. Liigne avatus polegi alati hea.

Üks suurimaid vigu, mille tegime, oli ilmselt ülereguleerimine. Üheltpoolt me justkui andsime kõik vabaks ja lubasime luua ainult mõtlemise keskkonna, teisalt aga jätsime mulje pidevast reguleerimisest. Nii näiteks tuli registreeruda meeskonniti ja IDkaardi abil, mis kõik tekitas mitte niivõrd füüsilise, kui psüühilise barjääri osavõtuks. Me proovisime luua rohkem usaldust ühiskonda, kuid korraldus pigem näitas välja mitteusaldamist.

Tavalised inimesed

Katsetatud sai uut kommunikatsioonivõtet ka reklaamides. On teada fakt, et olulised sõnumid tulevad kampaaniate puhul ikka *copywriter*ite ja PR-tegelaste sulest. Kasutasime kahte tavatut lähenemist – esiteks astusid reklaamides üles tavalised ja laiemale avalikkusele enamuses tundmatud inimesed. Teiseks kirjutasid nad oma tekstid ise, südamest. See lähenemine tundus õige olevat nii poliitilistest reklaamidest eristumiseks kui ka sõnumiks, et mõttetalgutele on oodatud kõik, olenemata erialasest ettevalmistusest või kuulsuseastmest.

Tagantjärele tundub, et reklaamidesse oodatakse liidreid, kelle selgesõnaliste lausete järgi saaks joonduda. „Tavalised“ ja laiemale üldsusele tundmatud inimesed ei omanud seda efekti.

Üheks kiviks vankriratta all, millele me piisavalt kiiresti ei reageerinud, said meedias ilmunud intrigeeriva pealkirjaga lood, nagu „Teeme Ära prügi on ikka veel koristamata“. Üllatas, kuivõrd masse mõjutav võib olla vaid ühe artikli pealkiri.

Ehkki peale seda ilmusid selgitavad artiklid, kuulen veel siiani seltskondades täie veendumusega väljaütlemisi, kuidas Teeme Ära organiseerijad pole oma tööd lõpuni viinud ja prügi vedeleb endiselt looduses.

Sama järjekindlalt kinnistus rahva teadvusse esimese hooga välja öeldud talguliste potentsiaalne arv – 100 000 inimest. See õnnetu number kujunes paraku Minu Eesti edukuse indikaatoriks.

„Selline turunduskampaania lõi paljudele ebarealistlikud lootused, et ühel vabal päeval maikuus suudetakse saada 100 000 inimest tuppa mõtlema," räägiti Raadio 2 saates „Olukorrast riigis". Tuleb nõustuda, et mõttetalgute nimetamine juba ette Eesti ajaloo suurimaks kodanikualgatuseks oli rumal, sest see lõi vale ootuse kogu protsessi suhtes.

Ettevalmistamise käigus jõudsime tõdemuseni, et saja tuhandega me hakkama ei saakski ja pigem oli soov aktiveerida eestvedajad ja kohalikud liidrid, keda on suurusjärk vähem. Ent ometi läks nii, et isegi need, kes särasilmselt räägivad oma kogukonnas toimunud positiivsetest muutustest, kahjatsevad, et mõttetalgud kukkusid läbi, sest osa võttis „ainult" 11 000 inimest!

Seega – avaliku arvamuse kujundamine, mis sageli on ju nii raske, võib teises olukorras kujuneda lausa iseenesest. Moraal: numbritega tasub olla ettevaatlik.

Aga näiteks New Yorgis toimunud kaasava demokraatia konverentsil tekitas 1. mail mõttekodades käinud inimeste hulk kestva ovatsiooni, mille järel sõitis ameeriklaste delegatsioon siia eestvedajatega tutvuma.

M-klubi taastulek

Mõttetalgutele registreerumine avati tavapärase pressikonverentsi asemel neljatunnise inspiratsioonikonverentsiga. Talgute temaatika oli lai ning selle lihtne selgitamine tundus ühel hetkel tavapäraselt võimatu. Oli parem taktika inspireerida inimesi mõtlema, mitte keskenduma detailidele. Inspiratsioonikonverentsil avasid erinevad arvamusliidrid oma nägemusi tulevikust ja innustasid piirideta mõtlemisele.

Ilmselt on see üks väheseid neljatunniseid konverentse, mida korduvalt täispikkuses telekanalil (TV 14) üle kantud. Suur abi oli ka M-klubi proovimõttetalgute klipist, kus lühikese aja jooksul käisid M-klubi mehed läbi kõik olulisemad küsimused ja kõhklused mõttetalgutega seoses. Huumor aitab keerulistest asjadest üle.

Üks olulisem õppetund oli veel see, et kommentaare tuleb võtta külmalt ja analüüsivalt ning kõikide skeptikutega pole mõtet alustada diskussiooni.

On olemas teatud tüüp inimesi, kes ongi võtnud teadlikult absoluutse eitaja rolli. Nendeks on näiteks Inno ja Irja oma blogis ja enamus anonüümseid veebikommentaatoreid.

Otsustasime suunata kommunikatsiooni teraviku pigem üleskutsele mõelda välja ideid oma kogukonna elu parandamiseks ning vähem otsida ihaldatud Nokiat ja parandada maailma. Väikestest asjadest algavad suured ning oluline on esimese positiivse koostöökogemuse saamine. Ma arvan, et see rõhuasetus õigustas ennast.

Õiged inimesed

Reklaamide edastamisel võtsid meediakanalid edastamisega seotud kulud enda kanda, mis letihindades tegi umbes 10 miljonit krooni ja annab aimu iga meediakanali tohutust panusest kampaania õnnestumisesse. See pingutus oli väärt!

Minu Eesti mõttetalgute ideed puudutasid loodetult kõige enam kodanikuühiskonda ja piirkondlikku arengut. Majanduskriisi problemaatikaga tegeles vaid napilt 3% kevadistest mõttetalgutest osavõtjaid ning kõige enam loodeti teostuse puhul iseenda peale.

See tähendab, et talgutel osalesid tõepoolest aktiivsed ja sotsiaalse närviga inimesed, kes ongi Eestis kasvava kodanikuühiskonna alustalad. Minu Eesti kommunikatsioon tõi kohale õiged inimesed õigel ajal, kes mõtlesid õigeid mõtteid.

Sven Arbet / Maaleht

Mõttetalgute eestvedajad eelüritusel Von Krahli teatri puhvetis. Pildil Eva Truuverk, Anneli Ohvril, Ain Aaviksoo, Kaia Roots, Kaia-Kaire Hunt, Liane Raave, Piret Dubout, Eneli Kristenbrun, Heidi Hanso, Merit Miller, Rene Pall, Henri Laupmaa, Kadri Allikmäe ja Eliis Väert.

Kuidas tegijaid kaasata ja endaga hoida?

Kuu pärast mõttetalguid kogunesid talgujuhid, kojavanemad ja toimkonna liikmed Tallinnas lillepaviljonis esimesi kokkuvõtteid tegema.

PIRET JEEDAS, KAIA ROOTS, KAIA-KAIRE HUNT ja **LEMBI RUUBEL** Minu Eesti koolitus- ja talgujuhtide toimkonnast uurivad kevadesse tagasivaatavalt, kuidas vabatahtlike kaasamine eelkõige talgujuhtide võtmes õnnestus ning mida on sellest tulevikku kaasa võtta.

Meie ümber veerev ja keerlev maailm on täis enneolematuid võimalusi koosloomiseks- ja tegutsemiseks. Tõenäoliselt rohkem kui kunagi varem sõltub inimeste ühistest jõupingutustest, millises Eestis või maailmas me homme elame. Oleks ennatlik arvata, et head lahendused sünnivad vaid ühe või kahe inimese paremas ja vasemas ajupoolkeras.

Teeme Ära Minu Eesti mõttetalgud sümboliseerivad kollektiivset püüet positiivselt mõjutada meie tulevikku. Mõttetalgute korraldamine on paljude asjaosalistele ellu jätnud oma jälje. Millegi suure kooshoidmine ja koostegemine, näiteks 1000 vabatahtliku kaasamise näol, ei ole ju sama, mis poes leiva või piima ostmine. Kooshoidmist ja -tegemist me alles harjutame ning mõttetalgutega jõudsime loodetavasti sammu lähemale.

Inimene, inimese, inimest

Koolitus- ja talgujuhtide toimkonna üheks ülesandeks oli leida enam kui 400 inimest, kes astuvad 1. mail särasilmsete ja punapõsksetena talguliste ette ning loovad parimad eel-

dused heade mõtete mõlgutamiseks ning suurte tegude planeerimiseks. Inimene tahab osaleda ikka seal, kus tema tunnetab mingit vajadust, saab rakendada oma võimeid, olla koos teistega osa millegi uue loomisest ning samas jääda iseendaks.

Meil oligi vaja omanäolisi inimesi. Tõenäoliselt oli võimalus osa saada millegi uue loomisest ja ainulaadsest väljakutsest see, mis tõmbas inimesi talgujuhtimise poole. Teiseks võimalus end uues ja tundmatus olukorras proovile panna. Kolmandaks, paljude talgujuhtide igapäevatöö koolitaja, õpetaja või konsultandina andis neile ka tööalase ja praktiliste oskuste rakendamise võimaluse. Neljandaks, mitmete jaoks oli see võimalus oma praktikat rikastada avatud ruumi meetodi näol.

Tõsi oli see, et selget ettekujutust, mis hakkab toimuma või milliseks täpselt kujuneb talgujuhi päev 1. mail, ei olnud meil talgujuhtide värbamist alustades ehk veebruaris mitte kellelgi. Teadsime vaid, et inimesed on meile olulised.

Kuidas alustada inimeste leidmist? Ikka „kodust“ ehk vaatad enda ümber, oma tutvusringkonnas, tööl ja muudes võrgustikes ning püüad kõigepealt neid kaasata. Kaasamise üks olulisi eeldusi on kutsumine: see on tegusõna, seega oma olemuselt aktiivne tegutsemine, siira ja selge sõnumi edastamine inimesele, kutse osaleda, panustada.

Samas ka ausalt öelda, et hetkel pole kõik veel piisavalt selge, aga aja jooksul kindlasti saab. Ja vaikselt hakkasid inimesed huvi üles näitama. Nende seas oli ka neid, kes tahtsid võtta projektis aktiivsemat rolli. Seega olime valiku ees, kuidas neid kaasata?

Samaaegselt toimus mõttetalgute päeva sisuline arendamine: otsisime head lähenemist, mis kaasaks võimalikult suure hulga inimesi ning looks eelduse koostegutsemiseks. Mitmete arutelude ja kohtumiste rüpes jõudsime järelduseni, et Minu Eesti mõttetalgute aluseks sobib avatud ruumi meetod.

Mitmetel toimkonna koosolekutel osalesid ka need talgujuhid, kes soovisid projektis aktiivsemalt kaasa lüüa.

Ja samas oleme kindlad, et kõigini me ei jõudnud ning küllap on ka neid, kes tundsid end kõrvalejäetuna. Kui on nii suur vabatahtlik projekt, tundub ühelt poolt ju loomulik, et kõik vabatahtlikud saavad rakendatud: teisalt aga, lihtsalt vabatahtlikkuse enda pärast ju inimesi kaasata pole vaja ning selleks ei pruugi ka vajadust olla.

Vabatahtlikud soovivad reaalset ülesannet ning panustamisvõimalust. Juhinduma peab ka projekti eesmärgist – liiga suur tuumikgrupp otsuste tegemisel võib fookust hägustada ja protsessi aeglustada vaatamata sellele, et kõigil on head soovid projektile kaasa aitamiseks.

Hoiame koos

Kaasamisega kaasneb ka vastutus motivatsiooni jätkuvalt üleval hoida: meie jaoks oli üheks võimaluseks pidev suhtlus talgujuhtidega. Mõned kuud enne 1. maid püüdsime igal nädalal saata informatsiooni, mis oli antud hetkes aktuaalne. Hoidsime ranget joont, et infokirju ei tuleks rohkem kui üks nädalas (välja arvatud viimane nädal, mil saatsime kirja välja veel ka päev enne ja päev pärast üritust).

Loomulikult oli suhtlust talgujuhi ja tema otsese kontaktisiku – halduri – vahel rohkem, kuid sel juhul tõesti üks-ühesel kommunikatsioonil ja seega ei sattunud asjasse puutumatud isikud spämmivoolu

alla. Tõsi, vahetult enne 1. maid sai teele saadetud väga sisukaid e-kirju nn „viimase hetke infoga“, mis ilmselgelt paljudel lained pea kohal kokku lõid ja ka segadust põhjustasid.

Samuti oli oluliseks inimeste harimine: aprillis toimusid talgujuhtidele koolitused, kus anti terviklik ülevaade mõttetalgute läbiviimisest. Kindlasti kriitilise tähtsusega hetk igas mõttes: ühelt poolt see võimustas inimesi ja innustas andma endast sügavaima parima. See energia, sära ja vaimustus, mis nägudel peegeldus, andis meile veendumuse, et 1. mai õnnestumise oleme nüüd usaldanud headesse kätesse.

Teisalt muidugi oli see päev paljudele reaalsuselöök: kui inimesed mõistsid, mida neilt oodatakse ning see eeldab ka üsna suurt tööpanust, astusid paljud kõrvale. Olime jõudnud kriitilise hetkeni: ligikaudu veerand talgujuhist vabatahtlikke otsustasid paar nädalat enne 1. maid loobuda.

Põhjuseid oli muidugi erinevaid: lisaks teatud inimlikule faktorile (haigused, komandeeringud) mängis ka meedia üsna kriitiline suhtumine oma rolli. Igatahes, viimasel hetkel tuli oluliselt pingutada, et leida uusi inimesi ning motiveerida neid vaid mõned päevad enne projekti panustama.

Siin sai üheks oluliseks taktikaks konkreetsete mõttekodade ja nende kojavanematega kontakti loomine: nemad aitasid leida inimesi enda ümber. Sageli sai ka aktiivsematest talgulistest endist ühekorraga talgujuhid. Seega, inimene on ja jääb selliste projektide puhul oluliseks ja kandvaks, vahel ka kaduvaks, lüliks.

Talgujuhtide tegutsemisele pani teatud punkti ka kuu aega hiljem toimunud kokkutulek, kus tegime tagasivaate. Koos uurisime, millised olid eredamad mälestused ning mida on ühiselt selliste projektide elluviimisest õppida. Samuti kaasasime osalejaid mõtlema suunas, kuidas toetada uute algatuste elluviimist.

Usume, et sellelt päevalt kasvasid välja meie jaoks järgmise põlvkonna tegijad ja kogu projekti panustajad. Samuti oli see oluline tänuavaldus vabatahtlikele ning teatud lõpetatuse tunde loomine.

Hoiame kätt

Aja jooksul sai ka selgeks, et neljasaja inimese koordineerimine on mitme inimese ülesanne. Nii kujunes toimkonnas vajadus leida vabatahtlikke, kes talgujuhtidele suunatud tegevust koordineeriks. Ka siin vaatasime enda ümber ja leidsime inimesi, kes olid valmis panustama oma isiklikku aega, kaasa arvatud aktiivsed tudengid ülikoolidest.

Ilmne on see, et iga sellise projekti puhul pole tegelikku töömahtu kunagi võimalik ennustada. Iga talgujuht sai endale isikliku kontaktisiku, nimetasime ta talgujuhi halduriks, kes saatis infokirju ning suhtles nendega vahetult ja pärast talguid. Haldurid olid jagatud maakondade kaupa, mis võimaldas ühe piirkonna halduril teha operatiivselt maakonda puudutavaid otsuseid.

Kindlasti on selline personaalne lähenemine vajalik, ent sellel on ka teine külg: oli neid talgujuhte, kes suhtlesidki kontaktisikutega sageli mitu korda päevas tajumata, et tegelikult oli ju tema selja taga veel nelikümmend inimest.

Minu Eesti käigus kohtusime väga paljude toredate, ettevõtlikke ning tegusate inimestega: mõttetalgute üheks pärliks oli kindlasti võimalus näha niivõrd suurt hulka inimesi pühendunult ühise eesmärgi nimel tegutsemas. Selline kogemus on äärmiselt rikastav ning paneb muidugi mõtlema sellele, kuidas saame oma organisatsioonides, kogukonnas või riigis luua eeldused koostegutsemiseks ning millegi uue loomiseks. Tõenäoliselt inimesi enam kaasates ning neid usaldades.

Kogu ettevõtmise õnnestumisele aitas kaasa õige aeg: inimesed vajasid positiivset impulssi. Usume, et kodanikud tahavad aidata kaasa heade ideede elluviimisele, teha midagi tavarutiinist väljaspool, olla osa millestki suurest, ennast teostada ja tõestada, et saadakse millegi erilisega hakkama. Mõttetalgud on sellise kultuuri loomisele andnud igal juhul positiivse tõuke.

Jagatud juhtimine

Meie toimkonna eripäraks oli omanäoline paarisrakendina juhtimine. Eriti oluline on see puhkudel, kui projekti tuleb vedada põhitöö kõrvalt ning kui projekti ajaline maht on raskelt ette prognoositav. Nii oli toimkonna ees kaks inimest, kes tegelesid üldise koordineerimisega.

Ühelt poolt olid kriitilised ülesanded omavahel jagatud, ent samas olid mõlemad teemaga kursis ning said kaasa rääkida toimkonna tasandil. Jagatud juhtimine võimaldas üksteist vajaduse korral asendada. Paarisrakendi puhul on oluline ka nüanss, et inimeste omavahelised arusaamad töö käigust ja vastutuse jaotusest langeksid kokku ning vajadusel on mõlemad nõus kriitilistel hetkedel lisaaega panustama – koolitustoimkonnas just nii see toimiski.

Meeskonna siseselt oleme teinud tänaseks järgmised järeldused:

- leia meeskonda inimesed, kelle tööstiili tead ise või keda soovitatakse, ning keda oskad motiveerida: nii maandad riske, endal on kindlam ja mõnusam tunne asju teha;
- suure hulga vabatahtlike leidmiseks kasuta kõikvõimalikke võrgustikke: isiklikud suhtevõrgustikud, erialaühendused jne;
- arvesta vältimatu inimfaktoriga ehk sellega, et vabatahtliku töö korral võib suur hulk inimesi otsustaval hetkel siiski loobuda;
- loo toimiv kommunikatsioonisüsteem, mõtle läbi ja jaga vastutust;
- pea kinni ajakavast ja delegeeri, delegeeri, delegeeri. Esimest korda toimuvate projektide puhul on tõenäoline, et tuleb palju ootamatusi – nii on võimalus projektijuhil pühenduda kriitilistel hetkedel probleemide lahendamisele ja otsuste tegemisele, mitte jooksvatele pisiülesannetele;
- ära pane kaalule usaldust – ehk siis ära spämmi. Ole suhtlemises aus, otsekohene ja sõbralik: ka siis, kui on vaja mõni negatiivne uudis edastada;
- inimeste IT-võimekus on väga erinev, süsteem peab olema võimalikult lihtne.

Samuti on oluline tõmmata mõtteline piir enda ja teiste ülesannete vahele. Alguses oli suur soov ja tahtmine olla kõigi projekti üksikasjadega seotud, aja jooksul töömahu kasvades sai selgeks, et see on praktiliselt võimatu. Jäi vaid loota, et teised teevad oma tööd sama hästi kui sinu meeskond.

Kuidas kaasata venelasi?

Minu Eesti venekeelse meedia juht **TATJANA LAVROVA** oli nii enne kui on ka pärast mõttetalguid veendunud, et sõltumata soost, rahvusest või keelest ühendavad kõiki inimesi lihtsad soovid: armastus, toetus, hoolivus ja arusaamine. Kuigi venekeelseid inimesi ei õnnestunud oodatud määral mõttetalgutele kaasata, oli tegu hea kogemusega, mis sõnastas selgemad ülesanded edaspidiseks vaata et lausa kodaniku-ühiskonna tasandil.

Kõik me oleme esmalt inimesed ja inimlik lähenemine kõikides aspektides ongi minu arvates iga hea algatuse edu saladuseks. Kõik kardavad eksida ja seda, et neid heaks ei kiideta. Hirm takistab inimestel areneda, olla loovad. Tekib apaatia, ükskõiksus, inimesed muutuvad kinnisteks ja, mis on kõige hullem, hakkavad veenma ka teisi, et nii ongi.

Võib olla suurim takistus eestlaste ja venelaste vahel on suhtumine riiki. Vene inimese jaoks ei ole riik ja maa tihti sünonüümid. Maad armastab palju rohkem inimesi kui riiki, mõeldes riigi all poliitikuid, ametnikke ja vaateid. Riigi peale solvutakse. Mõnikord seda isegi vihatakse. Muidugi pole ka eestlaste seas sellised tunded haruldased.

Kuna kodanikualgatuste eesmärgiks on alati ühiskonna ehk inimeste elu parandamine, on väga oluline just seda rõhutada. Kindlasti on palju vene keelt kõnelevaid inimesi, kes sellist rõhutamist ei vaja, ent kui eesmärgiks on jõuda võimalikult suure osani elanikest, siis on sel mõtet.

Minu Eesti kogemus näitas mulle, kui oluline on kasutada õigeid sõnumeid ja teha pidevat selgitustööd.

Mida tehti? Korraldasime kaks ümarlauda meediaväljaannete peatoimetajatega, esimene toimus vene keeles Narvas. Vene keeles tegime ka ühe pressikonverentsi. Intervjueerisime vene inimesi, tõlkisime kodulehe materjale ja pressiteateid, lisaks avaldasime arvamusartikleid.

Tegime ka neli video- ja audioklippi, kus astusid üles loomasõber Lara Larson, TLÜ õppejõud ja kirjanik Boris Boljasnõi, ansambel Avenue ja kunstnik Andrei Lobanov. Neid oli võimalik näha ja kuulda paljudes venekeelsetes tele- ja raadiokanalites, lisaks osalesid Minu Eesti korraldajad venekeelsetes saadetes.

Kõik ka vene keelde

Ehkki Minu Eesti toimkonnas oli nali, et kommentaaride lugemine on patt, annavad need minu arust teatud inimestelt head tagasisidet. Pakkusime isegi kommentaatoritele võimaluse esitada oma küsimusi portaalides www.rus.delfi.ee ja www.dv.ee, samuti kasutasime blogi.

Vene keelde tõlkisime ka kõik kleebised ja postrid, kusjuures jagades pidasime silmas, kes on pildil. Näiteks ansambel Avenue on väga populaarne Narvas ja Ida-Virumaal, milletõttu suur osa plakateid muusikutega läks just sinna.

Mis õnnestus, mis mitte?

Meil õnnestus tutvustada projekti venekeelsetele elanikele, tehtud sai suur töö, et küsijad saaksid kiiresti vastused. Ei õnnestunud aga kõigele vaatamata motiveerida suurt osa venekeelsest elanikkonnast mõttetalgutest osa võtma, kuna kodanikualgatuse mõiste on paljudele arusaamatu.

Meie ühiskond on väga politiseeritud ja venelastelegi seondus Minu Eesti uue partei loomisega või seotuses mõne olemasolevaga. Mõisted „riik“ ja „maa“ polnud hästi seletatud ning fraas „Minu Eesti“ panigi vene inimesi küsima: „Kelle Eesti?“ Ja vastama: „Eesti pole minu oma, Eesti ei vaja mind!“ Kusjuures Eesti all mõtlesid nad jällegi riiki, mitte maad.

Kuidas edasi? Ma arvan, et kodanikuühiskonnast on vaja rohkem venekeelset infot, tuua häid näiteid algatustest ja sellest, et igaüks suudab väga palju ära teha.

Paljud venekeelsed inimesed hakkasid kevadel meid usaldama, aga ootavad nüüd, mis edasi saab. Ma olen kindel, et paljud liituvad meiega tulevikus, kui näevad, et me neile ei valetanud. Et me räägime Meie Eestist.

Üks venekeelsetest mõttekodadest toimus Pärnus.

Urmas Luik / Pärnu Postimees

Kuidas rahastada head ideed?

Tavaliselt näevad vabaühenduste projektid välja ikka sedamoodi, et sul on range eelarve ja pärast teed aruande. Kuidas aga juhtida finantse (ja suhteid) siis, kui su eelarve kõigub töö käigus veel miljonite kaupa, sul on sadu partnereid ja tuhat vabatahtlikku, kirjutavad mõlema Teeme Ära koordinaator **EVA TRUUVERK** ja EMSLi poolt vaadates **ALARI RAMMO**.

Ehkki rahvasuus maksid tänavused Minu Eesti mõttetalgud eri hinnangutel kuni 40 miljonit, tulnuks ka kõige tasuta saadu rahasserehkendamisel vaid ca 23 miljonit. Päris raha kulus sealjuures 3,3 miljonit.

Mulluse prügikoristuse lõplik ühekssamiljoniline eelarve olnuks kõige eest makstes aga tervelt 131 miljonit. Niivõrdkuivõrd tasuta teenuste, kaupade ja vabatahtliku töö hindu on üldse võimalik arvutada.

Hoomamatud numbrid? Loe siis lk 44-45 soovitatud raamatut suurte numbrite mõistmisest, aga alljärgnevalt üritame peamiselt tänavuse kogemuse põhjal selgitada, kuidas praktikas oma ideed kordi või kümneid kordi odavamalt või üldse tasuta ellu viia.

Raha tuleb, kui sul on hea idee, millesse tõesti ka ise usud. Mida suurem idee, seda õigem rahaallikas tuleb leida ning kirjutada taotlus ikka kindla peale. Pole mõtet raisata enda ja teiste aega lahmides mingeid mõtteid fondidesse, et äkki näkkab.

Teiseks pead leidma väga hea finantsjuhi, kellega teed kõigepealt valmis eelarve, kuhu paned kirja kõik-kõik, mis sul üldse vaja läheks ja annad sellele rahalise hinna. Siis vaatad, palju on sul tegelikult vaja raha või kus aitaks partnerid.

Näiteks oli meil eelarves trükimaterjalideks 100 000.-, mis tähendab, et sul on vaja kujundajat, toimetajat, paberit, trükikoda ehk tegelikult nelja partnerit, mitte sadat tuhandet krooni. Meid aitas kujundusega EMTi disainer, Papyruselt saime vana mahakandmisele mõeldud paberi ja Uniprint on trükikojana aastaid väga hea partner olnud. Ja võidki rahulikult teha saja tuhande eest materjale sentigi maksmata.

Niimoodi tuleks terve eelarve üle käia ja kui sul tõesti midagi muud enam üle ei jää, tuleb leida raha. Tõsi, kui varem on väga pisikeste asjade saavutamine nõudnud hullu ärarääkimist, on mõlema Teeme Äraga tahetud ise kaasas olla ja väga huvitavaid pakkumisi tuleb isegi küsimata.

Paberil 8,3 miljonilisest eelarvest tuli nii tänavu rahaga katta lõpuks 3,3. Algus on alati kõige olulisem – polnuks seekord Valdo Kalmu Eesti Telekomist, kes andis 800 000 krooni, olnuks nullist väga keeruline alustada. Siis sai leitud Kodanikuühiskonna Sihtkapital (Eva polnud KÜSKist seni kuulnudki!), kellest saigi lõ-

Lõbusad lollused

Minu Eesti küttis kirgi kohati ikka nii tuliselt, et meeskond sai levivate kõlakate peale kõvasti naerda või kukalt kratsida:

- KÜSK rahastas mõttetalguid 20 miljoniga (ehk suurema summaga kui kogu sihtasutuse eelarve)
- ME kommunikatsioonijuht Anneli Ohvril ja EMSLi juhataja Urmo Kübar käisid projektirahadega Kanaaridel puhkamas
- Kõik oli üks suur Isamaa ja Res Publica liidu vandenõu ja osav skeem, kus põhiroll mängisid ministrid Kiisler ja Parts oma haldusalas olevate asutuste KÜSKi ja Vaata Maailma SA kaudu. Kuidagi oli mängus isegi Eesti Raudtee.
- Teeme Ärad on Rainer Nõlvakule hea teenimisallikas. Tegelikkuses on Nõlvak kõvasti ise peale maksnud.
- Tegu on ilmselgelt uue partei loomisega, kuna sõltumatu kodanikualgatus ei saa lihtsalt nii suur ja silmapaistev olla.
- Minu Eesti taga on Pärnu poliitik Raul Sarandi, kes kogub projektiga valimisteks IRLile raha ning tahab mõttetalgute abil linnapeaks tõusta. Tõsi, alles tänavu sai Teeme Ära toimkond teada, et avalikkusele tundmatu kommunaalpoliitik on mullu samanimelise MTÜ asutanud ja segadust lisas, et samanimelise kaubamärgi on kaitsnud EMSL.

puks Minu Eesti suurim toetaja ja mitte ainult rahaliselt.

Ah jaa, kui sul tuleb uus idee, ei ole vaja esimese asjana panna notariaega, luua MTÜ ja osta tool ning laud, kuna see on juba üksi väsitav. Toreda ajaloo, inimeste (ja mööbliga) organisatsioone on maa ja ilm, otsi nad üles, tekita sünergia. Nii oli 2008. aasta Teeme Ärale „juriidiliseks kehaks“ Eestimaa Looduse Fond ja Minu Eestile tänavu EMSL.

Partnerite hoidmine

Kirjeldamine, kuidas täpselt viie miljoni eest aega, raha ja asju annetustena saada, nõuaks raamatut ja ega keegi usuks seda nagunii. Märkimist väärib ehk mõlema Teeme Ära juures kõige vahvam olukord, kus on raske tõmmata piiri ettevõtte toetuse ja isikute vabatahtliku panuse vahel. Nii pakkusid terved firmad oma professionaalset teenust meile tasuta ning nende töötajad olid vabatahtlikult toimkondades kaasa mõtlemas ja koordineerimas.

Kõige olulisem on suhelda, kogu aeg, kõigiga. Eriti, kui midagi on halvasti, pead selle ise kiiresti ära rääkima, et seda ei kuuldaks linna pealt viis korda hullemas versioonis. Korra saavutatud head suhet peab hoidma, aitäh ütlema, et endal ka süda rahule jääks, et oled midagigi vastu andnud. Meie kiiks on kohelda partnereid võrdselt – panga annetatav 100 000 krooni on võrdne panus väikefirma viie tuhandega.

Nii õnnestus mõlemad Teeme Ärad läbi viia väga tavatul moel, kus pea kusagil ei avaldatud muidu kohustuslikke logosid. Kui tahtnuks 2008. aastal kõigi 500 partneri logosid kätte saada ja kodukale panna, jäänuks sellele kuluva aja tõttu prügi koristamata.

Tänavu sai korraldatud tänuüritus, saadetud tänukirjad ja paarikümne partneriga hiljem silmast-silma kohtutud. Lisaks igal võimalusel toetajaid meedias esinedes mainitud, kuigi ajakirjandus seda väga ei taha. Ja see oligi kõik, mida meil oli oma partneritele tegelikult pakkuda. Rääkisime tingimusega igaühega läbi ja mitte keegi ei öelnud, et siis tema küll ei toeta, kui logo plakatil pole vms.

Lisaks „lubasime“ partneril mainida, et ta on partner ja seegi töötas – logo ja bännerit kasutasid mõlemal aastal paljud ka iseenda reklaamides, et tema toetab.

Kõige suurem kompliment headele suhetele on see, kui partner tuleb järgmise projekti ajal ise küsima, kas saaksime midagi koos teha.

Nii suurtes projektides oleks võimatu alluda tavapärastele rahastustingimustele, kus eelarveridade vahel tohib mängida 10% ulatuses. Nii et mingist sendipealt arvestamisest ja pidevast lepingu muutmisest ei saa juttugi olla, kuna tööd ennast ei jõuakski siis teha.

Piiritut tänu tuleb igal juhul avaldada KÜSKi juhatajale Agu Laiusele, kes pani end hea idee nimel „tanki“ nii oma nõukogu kui ka personali ees, andes Minu Eesti meeskonnale tavatult vabad käed. Reeglid on ju ikkagi reeglid ning KÜSK tahtis esmalt ka Minu Eesti projekti üldise korra järgi käsitleda, Agu rehmas aga kõigi õnneks lõpuks: „No see ei ole ju niisuguse ettevõtmise juures võimalik!“

Paindlik suurrahastaja

Eelmisel aastal nähti prügikoristuse ühe suurrahastaja nõuete ja paindumatusega väga kurja vaeva, aga kuigi vaidlused võtsid oma aja tänavugi, sündis siiski mitu enneolematult julget ja loodetavasti epohhiloovat pretsedenti meie fondimaastikul, kus rahastaja lähtuski jooksvalt reaalsetest vajadustest ja projekti omapäradest, mitte, nagu sageli juhtub, enda kusagil kinnitatud vankumatust bürokraatiast, et erandeid vältides oma elu lihtsam oleks.

Imenipid

Teeme Ära 2008 ajal tuli raha saamiseks igasuguseid nippe välja mõelda – muuhulgas müüsime prügikuhjasid. Tegime koostööd kaubanduskojaga ja kuigi sajast müükipandust ostis lõpuks vaid kümmekond firmat oma nimelise prügikuhja, et see ära koristataks, oli abiks ikka.

Eesti viimane rahvastikuminister Urve Palo tunnustas mullu Rainer Nõlvakut aasta kodaniku tiitliga. Auhinnaraha kulutamise delegeeris Rainer Eestimaa Looduse Fondile.

Triit Simson/Postimees

Ütle veel, et riik ei usalda oma kodanikke ega võta riske! Kuigi eks mulluse edukuse põhjal avanesid tänavu mitmed uksed palju sujuvamalt ning nagunii on võimatu mõõta, kui palju Minu Eesti laabumisest põhines tegelikult usaldusel eestvedajate Rainer Nõlvaku ja Valdo Kalmu vastu.

Tülikat bürokraatiat projekti elluviimisel on nagunii, kuna selline mastaapsus nõuab näiteks kümnete ja sadade vabatahtlike kulude kompenseerimist. Sõidud, side, kohtumised, koosolekud – Eesti seadused ei tunnista siiani üheselt vabatahtliku rolli ja keegi ei suuda ometi kõigiga lepinguid sõlmida, nii et välja sai töötatud spetsiaalne kuluaruande vorm kõigile vabatahtlikele ja eeskätt talgujuhtidele, mida kogunes Minu Eesti finantsjuhi Viktoria Kuuse postikasti EMSLi kontoris iga nädal terve kuhi.

Igal juhul tuleb nii meeletute projektide juures üritada kohe alguses, eelarvet tehes ka aruandlust ette kujutada ja see rahastajaga läbi arutada. Muidu juhtub nagu meil, kus alles esimese vahearuande juures osad tingimused avastasime ja siis järgmist erandit paluma hakkasime.

Näiteks ei tasu kirjutada eelarvesse uljalt kuude kaupa vabatahtlikku tööd, kui pead pärast rahastaja nõudel tööpäevikute täitmisele sama kaua kulutama. Või ajada projekt paberil suureks just mitterahalist kaasfinantseeringut näidates, et lõpus avastada – oi, rahastaja tahab rida-rea haaval ju ka nende tõestamist.

Niisiis leppisime KÜSKiga lõpuks kokku, et projektieelarve kui selline selgub sisuliselt alles lõpparuande vormistamisel. Üldjoontes olid read paigas, aga töö käigus tekkis pidevalt kohti, kus plaanitud kulu ei tulnudki teha või tekkis ootamatuid kuluartikleid.

Ehk ainsa väsitava nõudmisena jäi KÜSK enda juurde, et tahab aruandes näha ka kõiki muid kulusid, sh tasuta saadut. Nii veetis finantsjuht Viktoria pikki päevi liites ja korrutades ning saigi lõpuks koos vabatahtliku töö hindamisega 23 miljoni väärtuses tooteid-teenuseid-tööd. Ega selle vaeva ja teadmisega polnud peale huvitava statistilise fakti suurt midagi

Suurim kriis

Reaalsus polnud kaugeltki alati roosiline ja Minu Eesti ettevõtmise ümber kujunes ühel hetkel meediaski üsna negatiivne foon, mis tegi tundlikuks ja hirmunuks mitte ainult potentsiaalsed osalejad ja niigi kõhklejad, aga ka rahastajad, eriti suurima toetaja Kodanikuühiskonna Sihtkapitali.

Minu Eesti projekt ei piirdunud üksnes mõttetalgutega, vaid järgnes põhjalik ideede analüüs ning edasised tegevused. Suvel kogunes KÜSKi nõukogu otsustama, kas senised tegevused olid olnud edukad ning kinnitama tervelt 50% reaalset eraldamist kogu toetusest. Tulevik oli tume nagu Läti riigil.

Suurim mure oli ikka see va utoopia 100 000 osalejast, mille tõid paljud võrdluseks lõplike osalejate arvuga ja kuulutasid ettevõtmise läbikukkunuks. Minu Eesti meeskonnal jäi seega üle kõigest hingest tõestada, et 100 000 ei olnud ametlik eesmärk ja tegelikult saadi talguile kohale ikkagi kõige asjalikumad inimesed ja eesmärk saavutati.

KÜSKi nõukogu ette ilmusid 3. juulil aru andma Rainer, Eva ning EMSList Alari. Jalad värisesid natuke kogu triol, kuna kaalul oli ikkagi veerand kogueelarvest, mille saamatajäämisel võinuks projekti mitu eesmärki ka päriselt läbi kukkuda.

Aga juba paarkümmend minutit hiljem väljus Minu Eesti meeskond KÜSKist hämminguga – oodatud kriitikavalangut ja paanilist eneseõigustamist ei tulnudki. Oli asi siis Raineri isiklikus autoriteedis või nõukoguliikmete mõistlikkuses, usus ning julguses, aga jätkuv toetus sai kinnitust.

peale hakata ja arvutamisele kulunud aega saanuks ehk mõistlikumalt kasutada, aga tehtud ta on.

Mida siis ei saanud tasuta? Enim päris raha kulus ehk mitmes mõttes kommunikatsioonile, üritustele. Sööki ei saanud pea kunagi tasuta ja ühe korra ei jõudnud ruume õigel ajal nuiama minna ja tuli natuke kulutada, aga niisuguseid kulusid tuleb igal juhul teha. Et arutada, tänada.

Päriselt võib ise nuriseda ehk vaid eel- ja järeltegevustes sotsioloogilise analüüsitöö poolel kulunud liiga suurte summade üle.

Tänavu maksime kokku seitsmele inimesele eri perioodidel ka töötasu. Kuigi otseseid vabatahtlikke oli paarsada, lisaks tuhatkond talgujuhti ja kojavanemat, oli projektiga 24h ööpäevas rakkes inimesi, kes selle kõrvalt midagi muud teha ei saanudki. Nende tööd tuleb mingis osas tasustada, kui nad just ise majanduslikult kindlustatud või muul moel motiveeritud pole (oli ka selliseid, väga suure vastutusega usaldusväärseid vabatahtlikke). Nemad vastutavad täiel määral ka projekti alustamise ja lõpetamise eest.

Kodanikualgatus või riigi tellimus?

Tänavuste mõttetalgute eelarvest tuli umbes pool regionaalministri valitsemisalast toimetavast Kodanikuühiskonna Sihtkapitalist, euroraha Riigikantselei kaudu 650 000, Eesti Telekomilt 800 000 ning väiksemad summad alati ärksatelt partneritelt Swedbank'ilt ja Arengufondilt.

Palju on imestatud, miks riik „kogu seda pulli" rahastas. Et mis kodanikualgatus see oli, kui kõik kinni taoti, ja mis õigus on üldse kellegi hullude ideede pärast miljonite maksumaksja kroonidega riskida? Võib jäädagi vaidlema, millised ideed on väärt rohkem toetust saama, aga KÜSKi heade ideede programm ongi ju selline, kus maksumaksja on usaldanud osa oma rahast veidi suurema riskiga ettevõtmistesse.

Ei saa ka öelda, et mõttetalgud olid riigi tellimus (on pakutud, et rahva rahustamiseks, auru väljalaskmiseks), kuna parteides ja teistes tagatubades oldi ikka üsna vihaselt või vähemalt hirmunult mõttetalgute vastu. Alguses ettevõtmist toetanud ja oma videotervituse läkitanud president Ilveski hakkas viimasel hetkel „riigipööret" pelgama ning üritas distantseeruda. Avalikult piirdus ta õnneks vaid manitsemisega, et riigile ei maksa vastanduda.

Võimatud soovid

2008. aastal pingelisemaid eelarveridu oli kütusekulu. 68 transpordifirmat töötasid 3.-4. mail ilma rahata ja meie ülesanne oli kütusehind võimalikult madalaks saada, mis oli turul aga tõusujoones. Koos partneri Olerexiga tekkis hull idee, et valitsus võiks võimaldada üheks päevaks õigust müüa prügiautodele nn. sinist diislit, mis on madalama aktsiisimääraga ja kasutatav vaid põllutöömasinates. See aidanuks iga kütuseliitri mitu head krooni odavamalt saada.

Rahandusministeeriumilt ja maksuametilt polnud keegi eladeski ilmselt midagi sellist küsinud, aga Eva usub, et kui ei läinuks selle jutuga vaid kaks nädalat varem, oleks äkki õnnestunudki. Miski pole võimatu!

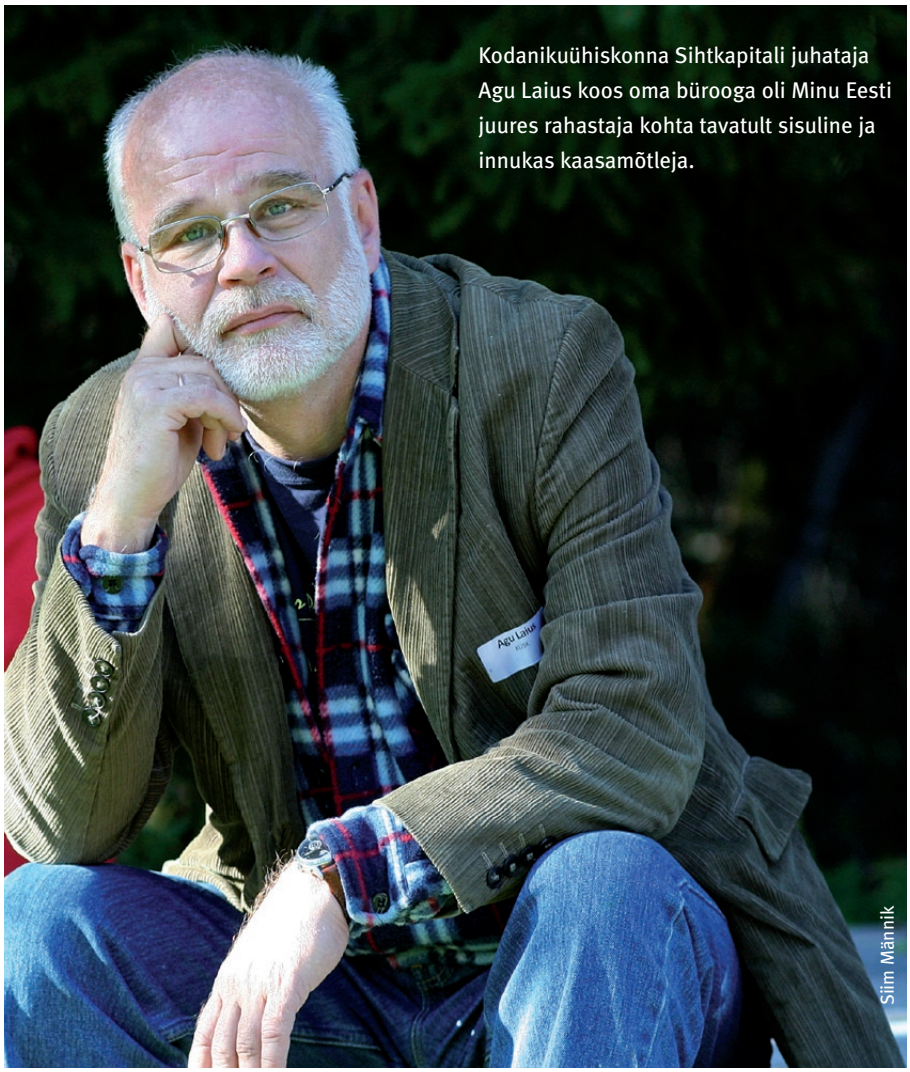
Siiski oli tegu projektidega, mida toetab keskkond nii, et kõik ümbritsev mängib kaasa. Kui sageli võitleb keegi kuude ja aastate kaupa, näiteks mõnes ametkonnas, su ideede vastu, sujus mõlema Teeme Äraga palju nagu iseenesest.

Tõsi, alternatiivsed arvamusliidrid nagu Inno&Irja blogi või Kesknädal korraldasid süstemaatilisi rünnakuid, aga see ei jõudnud neist kanaleist kaugemale ja üldist fooni või partnerite suhtumist ei rikkunud. Enda tuju ehk ainult.

Kas palju pole 3,3 miljonit kulutada sellele, et 10 000 inimest juttu räägiks ja 5000 ideed paberile paneks? Muidugi on – selle rahaga külvaks kartuleid ja lõhuks puid sadade vabaduseväljakute jagu ...

Aga me usume, et Minu Eesti tagajärgi ongi veel täna võimatu seletada, aga 10 aasta pärast öeldakse küll, et siit sai ühel 1. mail midagi väga olulist alguse.

Kõik Minu Eesti toetajad-partnerid leiab www.minueesti.ee/?leht=328.

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali juhataja Agu Laius koos oma bürooga oli Minu Eesti juures rahastaja kohta tavatult sisuline ja innukas kaasamõtleja.

Kuidas IT ja internet kodaniku-algatust aitavad?

Kui hästi suutis Minu Eesti ära kasutada infotehnoloogia ja interneti võimalusi mõttetalgute läbiviimisel? Mitte just liiga hästi, rääkisid meeskonna liikmed pärast mõttetalguid projekti IT toimkonna eestvedamise üle võtnud **GEROLI PEEDULE**.

Nagu kõigis eluvaldkondades, nii peaks ka kodanikualgatuste puhul infotehnoloogia ja internet eesmärgi saavutamise oluliselt lihtsamaks tegema ja uusi võimalusi avama.

Paljud tänapäevased kodanikualgatused toimuvadki läbinisti veebis, olgu siis näiteks arutelud foorumites või toetusallkirjade kogumised. Ka mullused Teeme Ära igati reaalsed, mitte virtuaalsed, prügikoristustalgud ei oleks ilmselt teoks saanud, kui poleks olnud veebikaarti, kuhu vabatahtlikud oma leitud prügihunnikud täpsete koordinaatidega märkisid. Veebi kaudu toimus nii registreerimine kui ka juhiste andmine koristajatele.

Siiski ei saa ega tohi üle tähtsustada infotehnoloogiat, vaid tuleb alati meeles pidada, et see on üldjuhul vaid vahend eesmärgi saavutamiseks.

Tänavuse IT toimkonna ülesandeks oli luua veebikeskkond, mis oli mitmes mõttes mõttetalgute süda. Selle kaudu registreeriti nii mõttekodasid kui mõtlejaid, sai uurida taustainfot teemade kohta ning nende üle omavahel arutleda.

Veebi pidid minema ka videoülekanded mõttekodadest ja arutelude kirjalikud kokkuvõtted, võimalusega diskussiooni jätkata, nõu anda, hääletada või ideed ellu viiva meeskonnaga liituda. IT toimkond pani lühikese ajaga käima väga palju erinevaid lahendusi, aga vaatamata sellele ei olda tehtuga päris rahul. Miks?

Kasutajate seisukohast sai probleemiks mitmete vajalike rakenduste hilinemine või said need küll üles, aga olid liiga keerulised, olgu näiteks registreerimine või mõttetalgute tulemuste sisestamine ideepanka.

Tegijad – vabatahtlikud ja partneritest IT firmad – nägid probleemide tekkepõh-

Minu Eesti ja internetiturundus

Minu Eesti tutvustamiseks ja osalejate kaasamiseks internetis kasutati nii sotsiaalseid võrgustikke Twitter, Orkut, Facebook kui ka blogi. Sotsiaalne tarkvara võimaldab inimestel kohtuda, ühenduda, moodustada virtuaalseid kogukondi.

Twitteris oli teemal 61 postitust, 275 jälgijat ja sealtkaudu tuli kodulehele 527 külastust. Facebookis oli jälgijaid 839, seinapostitusi 71 ning foorumiteemasid kolm (kuue vastusega), kodulehe külastusi tuli sealt 1774. Orkuti kommuuni liikmeskond oli 757 ning kuigi keskkonnana on Orkut passiivsem, on seda aktiivsemad selle kasutajad: foorumiteemasid oli 18 ja neile tuli 46 vastust. Kodulehe külastusi tuli Orkutist 1604.

Kindlasti olid kõik kolm olulised info levitamise kanalid, mida maksab kodanikualgatuste puhul kasutada. Tagantjärele targana kasutaks küll nii Facebooki kui ka Orkuti isikutele, mitte organisatsioonidele mõeldud kontot, sest esimestel on rohkem funktsionaalsusi.

Blogipostitusi oli 60 ja kommentaare 73, RSS tellijaid blogis 30. Selle tulemusega me rahule ei jäänud. Plaanitud ja kokku lepitud oli, et blogi sissekanded tulevad korraldajate ja visionääride südamest ja/või kirjeldavad päevakajalisi teemasid. Tegelikult kajastas blogis siiski peamiselt meedias ilmunud artikleid, dubleerides kodulehekülge. Tegu oli niivõrd kiire tempoga ettevõtmisega, et kohe kui visionäärid midagi kirjutasid, kajastati seda meedias. Ei olnud mõtet hakata eraldi blogi jaoks kirjutama.

ELIIS VÄERT
kommunikatsioonitoimkonna liige, eHouse CA

jusena eelkõige Minu Eesti vabatahtlikest koosneva võrgustiku ebaselget otsustusprotsessi ja vastutusalade jaotust. „Me oleme sõna otseses mõttes igasuguseid hulle näinud," ütleb Webmedia tegevjuht Taavi Kotka, „aga mitte seda, kus konkreetne lõpptellija ainuisikus tegelikult puudub, on ainult hulk arvamusi."

Palju arvamusi, napilt otsuseid

Nii venis juba lähteülesande „lukkusaamine". Kodanikualgatuse jaoks üsna tavaline situatsioon: palju erinevaid inimesi, eri arusaamu eesmärkidest, eri ideid ja arvamusi. Õppetund on siin see, kuidas niisuguses olukorras siiski otsuseni jõuda, säilitades samas selle, et kõik saavad oma heade ideedega välja tulla.

Nii Taavi Kotka kui ka Andres Kütt Skype'st soovitavad, et ühel hetkel tuleb anda siiski kellelegi õigus otsus vastu võtta, ka siis, kui osad veel hea meelega arutelu jätkaksid – muidu muutub kahtlaseks, kas üldse midagi jõutakse saavutada.

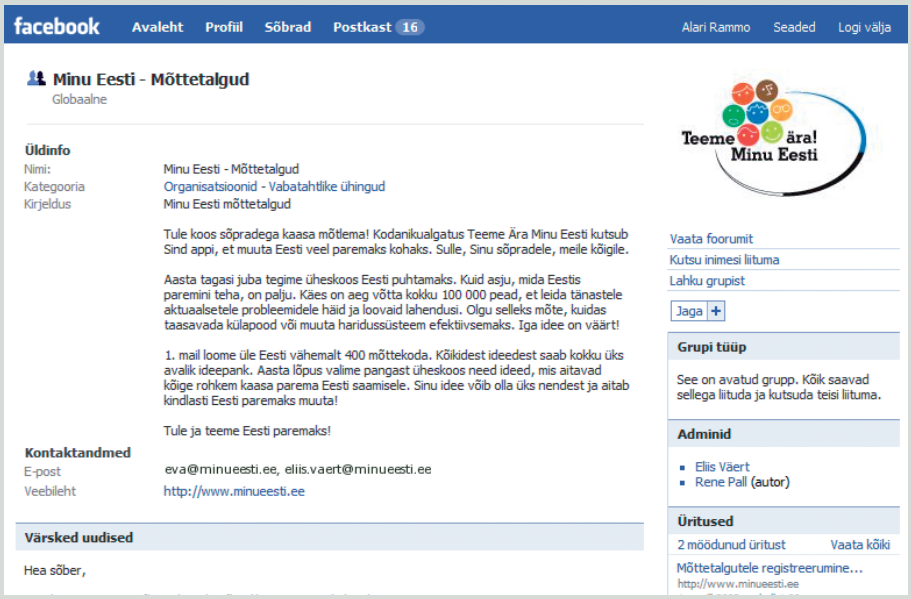
IT-lahenduste tegemise sisemine tähtaeg tuleb panna projekti tegelikust tähtajast kõvasti varasemaks, soovitab Kotka. „Kui selleks ajaks lahendus valmis ei ole, tuleb anda mingile rühmale inimestele täisõigus ja -volitus toimida täpselt nii, nagu nad tahavad, et täita minimaalnegi eesmärk. Et ei oleks võimalusi rohkem vaielda ja arutada, lihtsalt asjad on nii, nagu nemad ütlevad."

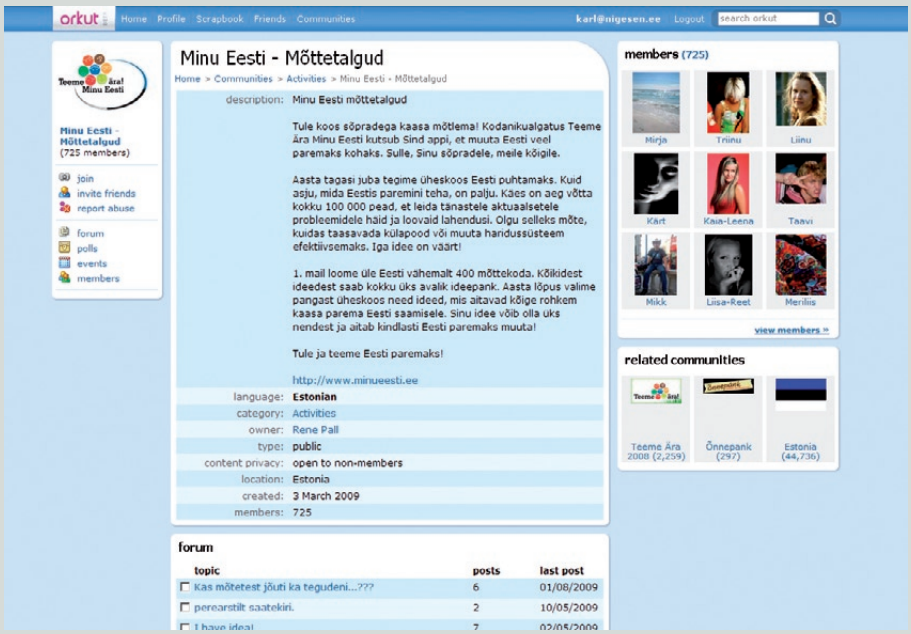
Lahendused olgu lollikindlad

Ta lisab, et nii suuremahuliste projektide puhul on kindlasti vaja ka testperioodi, et saaks katsetada, kuidas inimesed erinevates Eestimaa nurkades rakenduse loogikast aru saavad. „Lahendus peab olema äärmiselt lollikindel, sest ei ole võimalik sellist inimmassi lühikese ajaga koolitada," ütleb Kotka, tõdedes, et praegu jäi Webmedia liitumine Minu Eesti tiimiga liiga hiliseks.

Asjad, milleks alati peab valmis olema (kuigi heal juhul neid ei juhtu), on ka see, et vabatahtlikud töö mahtu mõistes ära ehmatavad ja loobuvad, kuigi nende ettevalmistamiseks on hulk aega kulutatud. Samuti võib ootamatusi ette tulla partnerfirmade sees või siis osutuvad mingid tehnilised lahendused algul mõeldust keerulisemaks. Ka kõige sellise jaoks peaks aega plaanima.

Daisy Lappard/Naised

Eva Truuverk:
Täitsa võimalik, et kõik on võimalik

Eva Truuverki nime teavad paljud, kes vabatahtlikkusega Eesti pinnal kokku puutunud. Ta kuulub mitmesse organisatsiooni-klubisse ja oli nii Teeme Ära 2008 kui Minu Eesti põhilisi eestvedajaid. Uute algatuste väljamõtlemine ja ellukutsumine on talle elustiiliks, leiab Evat usutlenud **HEIDI HANSO**.

Kust sa pärit oled ja mida sa teinud oled?

Mina olen pärit Saaremaalt, Leisi vallast. Ma nii tihti alustan sellega ja inimesed kohe heldivad. Naljakas. Käisin Kingissepa nimelises keskkoolis mate-füssi eriklassis. Siis õppisin Tartu ülikoolis kaubandust. Ja pärast tahtsin reklaami tegema hakata. 1994 tegimegi oma esimese firma, reklaamiagentuuri Hunt.

Lugesin ükskord kokku, et ma olen olnud üheksa firma asutaja. Siis õppisin EBSis rahvusvahelist ärijuhtimist, olin Mainori majanduskoolis nii turundusõppejõud, -direktor kui õppetooli juhataja ja kursuse juhendaja.

Sealt edasi tegin multimeediaagentuuri Ziil. 2007. aasta sügisest oli mul plaanis puhkama hakata, aga siis jõudis minuni Teeme Ära.

Kuidas sa Teeme Ära tiimi sattusid?

See on üks huvitav asi, et kõik, mis toimub, saab alguse kahe inimese vahelisest vestlusest. Kõigepealt korraldasin ma 2005-2006 Ardo Reinsalu ja Rahvusvahelise Noortekojaga JCI Euroopa Konverentsi. See oli kõigi aegade kõige suurem Tallinnas ja kogu Ida-Euroopas korraldatud juhtimiskonverents, kus oli kohal 2500 delegaati 50st riigist ja nädala jooksul toimus 170 üritust.

Ardo aga tundis Rainer Nõlvakut ja kui Rainer hakkas Teeme Ära korraldama, siis saime Raineriga kokku ja ta rääkis mulle oma ilmvõimatutest, utoopilistest plaanidest Eesti ühe päevaga ära koristada.

Mida sa siis teed, kui sa parajasti mõttetalguid ei korralda?

Oi, ma teen hästi palju asju! Mul on neli lemmikasja: lugemine, sport, reisimine ja teater. Mulle meeldib raamatuid lugeda, see on kohe sõltuvus. Sporti ma olen ka lapsest saadik teinud, 30 aastat võrkpalli ja 13 aastat tennist mänginud. Reisinud olen ma 44 riigis. Mu vennatütar küsis mult kunagi, mida ma kogun. Ma ütlesin, et NO teatri etendusi. Ma olen neid kõiki näinud, mõnda mitu korda.

Lisaks kuulun ma mitmesse klubisseliitu nagu Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon, JCI Estonia, TC Reval Ladies. Üks vaba aja veetmise variant on veel Saaremaale vanemate juurde talutöid tegema minna.

Mis on esimesed nõuanded inimesele, kes tahaks vabatahtlikkusega tegeleda?

Tegelikult pole seal midagi keerulist. Kõige olulisem on idee. Seda on näidanud nii prügikoristusaktsioon, mõttetalgute kui ka eurokonverentsi korraldamine. Sul on olemas mõte ja sa usud sellesse täielikult. Ma ei kujuta ette, et ma teen asja lihtsalt sellepärast, et keegi teine tahab või selle eest saab palju raha. Ma ikka pean ise uskuma, et see parandab maailma, kasvõi väga pisikesel moel.

Kõige ärevam ja kõige toredam hetk mõttetalguid korraldades?

Kõige ärevam oli, kui me sõitsime jaanuari alguses Indoneesiasse. Toimkond oli just alles kokku tulnud, me pidasime avakoosoleku ja siis ma läksin lihtsalt ära. See kripeldas ikka päris korralikult.

Kõige toredam hetk oli 1. mai hommikul, kui ma olin Vikerraadios ja tehti esimene lülitus Põltsamaa lossi. Seal üks mees säras nagu päike: „Oi, meil on siin nii tore, rahvast on palju rohkem kui arvasime, me saame päevaga suurepäraselt hakkama!“ Siis mul hakkasid raadiostuudios pisarad jooksma – selline kergendustunne tuli peale.

Milline oli tüüpiline mõttetalgute koordinaatori tööpäev?

Minu töös olid põhilised pikad telefonikõned ja kohtumised. Ja õhtuti koosolekud.

Ma olen alati mõelnud, et kui oleks mingi karistus, mida ma peaksin kandma, siis minu jaoks oleks kõige õudsem teha mingit väga tuima tööd.

Minu Eesti projekti juures mulle meeldis väga, et meil ei olnud isegi ühte kindlat kontorit. See ongi vabatahtliku töö juures super, et kõik muutub ja liigub.

Mida vabatahtlikkus sulle annab?

Ma arvan, et osal inimestest on sotsiaalne närv kaasa sündinud, sul kas on või ei ole seda. Ma arvan, et ma teeksin kõiki töid üldse ilma rahata ja vabatahtlikult, kui see kuidagi võimalik oleks.

Saaks rahulikult neid asju teha, mis muudavad inimeste elu paremaks, ilma et iga hetk peaks arvestama sellega, mida sa vastu saad. Siiski viimased kaks aastat on vabatahtlik töö mulle päris tööks saanud ja ma olen Teeme Ärade eest palka saanud.

Kuidas kõigi Minu Eestisse kaasatud inimeste eriarvamustega hakkama saada?

Sellist projekti tehes ei tohi kunagi mõelda, et sa oled üksi kõige targem, vaid alati tuleb leida need inimesed, kes on targemad kui sa ise. Kui selline tiim on olemas, siis on võimalik kõike teha. Juhi roll on minu silmis see, et sa oled inimeste jaoks olemas.

Sa oled vabatahtlike asjadega tegelenud juba vähemalt 15 aastat. Kuidas ühiskond selle aja jooksul muutunud on?

Palju tolerantsemaks ja koostöövalmimaks. Enam ei vaadata naljakalt, kui sa midagi tasuta teed. 90ndate alguses peeti seda päris kummaliseks, aga tänaseks on palju rohkem neid, kes saavad aru, et vabatahtlik töö on iseenese arendamine, et see toob sulle ühel või teisel viisil tulu.

Kas see on energia, suhted, usaldusväärsus või sa näitad end heast küljest ja sinu oskusi kasutatakse teine kord palga eest ära. Ma millegipärast arvan, et praegu on täpselt see aeg, kus vabatahtlik töö teeb järsu tõusu, sest rahamaailm on nii kokkukukkumise ääre peal.

Mida sa nüüd edasi teed?

Ma tahaks praegu, et need asjad, mis mõttetalgutel välja mõeldi, ka ellu läheks. Ma tahaks toeks olla ja kui keegi tuleb küsima, siis nõu ja kogemusega aidata. Natukene tuleb veel näppu pulsil hoida, et seemnetest idud välja tuleks.

Aga sealt edasi, võib-olla on hea mõte teha uued mõttetalgud. Iga aasta võiks ju inimene neli tundi oma riigile pühendada!

Vabaühendused üllitasid valimiseelse manifesti

Nagu kahe aasta eest Riigikogu valimiste eel, nii kutsub EMSL ka nüüd kõiki kaasa lööma, et kohalike omavalitsuste volikogude valimise eel vabaühendused oma huvid sõnastaks ja järel kodanikuühiskond veelgi tugevam saaks.

Manifesti koostamise mõte on pakkuda kandideerijatele väl- ja ühenduste-poolsed ettepanekud kohalikest omavalitsustest sõltuvateks tegevusteks, mis aitaksid kaasa kodanikeühenduste ja -ühiskonna tugevnemisele.

Vabaühendused ei pürgi asendama esindusdemokraatiat ega vaidlusta valitud võimuesindajate kohustust ja õigust otsuseid teha. Teame hästi, et ühiskonnas on erinevaid huve ning ükski grupp ei saa pretendeerida absoluutse tõe esindamisele. Küll aga oleme kindlad, et meie kogemused, teadmised ja oskused saavad olla abiks kohaliku omavalitsuse töös ning koos tegutsedes suudame oma kodukoha elu paremaks muuta.

EMSLi eestvedamisel sündis manifesti üle-eestiline osa, mis koosneb heast valimistavast ning üldistest soovitustest kohalikele omavalitsustele koostööks kodanikeühendustega. Mitmetes valdades ja linnades täpsustavad ja täiendavad kohalikud ühendused neid ettepanekuid, et need vastaksid just kohapealsetele vajadustele.

Selleks oleme pool suve mööda Eestit ringi sõitnud ja asju kohalike eestvedajatega arutanud. Samuti suhtleme EMSLis erakondade ja valimisliitudega, et neid manifesti teemadega kurssi viia, ning muidugi meediaga, et ka laiemat avalikkust teavitada.

Kõiki aktiivseid kodanikke kutsume jätkuvalt üles võtma ühendust oma valla või linna kandidaatidega ja neile seda manifesti tutvustama.

Kogu vajaliku lisainfo leiab: www.ngo.ee/manifest.

Edukalt europarlamenti kandideerinud Indrek Tarand kasutas kevadel lustakat animatsiooni „Vali inimene, mitte part.“ Ühest küljest just nagu hea valimistava enda sõnum, irvitades peibutuspartide ja poliitbroilerite üle, aga teisalt vastandub part(e)idega ning läheb isiklikuks, kasutades teiste poliitikute näopilte. Sisulisest valimissõnumist polnud nagunii haisugi.

Manifesti ettepanekud

On väga oluline, et vabaühenduste ja omavalitsuste koostöö ei tugineks isiklikele või poliitilistele suhetele, vaid ühtsetele läbi arutatud ja kokku lepitud põhimõtetele. Pidades silmas aktiivsete kodanike pealekasvu, tuleks erilist rõhku pöörata noorte osaluse ja omaalgatuse soodustamisele, sh õpilasesinduste ja noorteühingute toetamisele.

Kaasamine

Vabaühendustel on teadmisi, oskusi ja kogemusi, mille arvestamine võimaldab teha paremaid otsuseid, vältida vigu ja saavutada nende inimeste toetust, kellest sõltub otsuste elluviimise edukus. Kaasamine ei tähenda üksnes informeerimist, vaid ka teise poole ettepanekute vastu huvi tundmist, kuulamist ja arvestamist. Eriti oluline on kaasamine arengukavade, planeeringute, eelarvete ja teiste otsuste tegemisel, millel on pikaajaline mõju kohalikule elule.

Meie ettepanekud omavalitsustele:

- Koostöös vabaühendustega leppida igas linnas ja vallas kokku reeglites, kuidas toimub avalikkuse ja ühenduste kaasamine omavalitsuse otsustesse ning teha need reeglid avalikuks. Eeskuju saab võtta kaasamise heast tavast.
- Luua volikogu juurde töögruppe, nagu külavanemate ümarlaud, noorte- või eakate volikogud vms, kellega läbi arutada neid puudutavad otsused. Kaasata volikogu komisjonidesse ka ühenduste esindajaid.
- Kaasamisel pidada eriliselt silmas vähemate osalemisvõimalustega inimesi (nt keskusest kaugemal elavate või puuetega inimeste ligipääs). Kasutada erinevaid kaasamismeetodeid, loomaks eri vajadustele ja võimalustele vastavaid osalemise viise ning ergutamaks osalemist.

Avalike teenuste lepinguline üleandmine

Esindades ise sihtgruppe, kes vastavat teenust tarbivad, on vabaühendused sageli kompetentsemad, inimlähedasemad ja paindlikumad organisatsioonid teenuste pakkumiseks. Motiveeritud ühenduste abil on nõnda võimalik mitmeid vajalikke teenuseid säilitada või taastada ning tagada hea kvaliteet mõistliku hinnaga.

Meie ettepanekud omavalitsustele:

- Koostöös vabaühendustega selgitada välja vajadused ja nõudluse ulatus vajalike teenuste osas, analüüsida, milliseid teenuseid saab ja oleks vaja lepinguliselt ühendustele üle anda ning sõlmida vastavad kokkulepped.
- Koostöös vabaühendustega koostada avalike teenuste üleandmise põhimõtted ja teha need avalikuks. Eeskuju saab võtta avalike teenuste üleandmise heast tavast.
- Aidata kaasa rahastusvõimaluste, ruumide ja inventari leidmiseks uute avalike teenuste väljatöötamisel. Samuti nõustada äriplaani koostamist või abistada juriidilistes küsimustes.

Vabaühenduste tegevuste rahastamine

Vabaühendused saavad oma tegevusteks raha erinevatest allikatest: liikmemasudest, annetustest, toodete või teenuste müügist, projekti- ja tegevustoetustest jms. Kui ühenduse tegevus teenib avalikke huvisid, on õige ja vajalik selle toetamine avaliku võimu eelarvest.

Meie ettepanekud omavalitsustele:

- Koostöös vabaühendustega leppida kokku rahastamise põhimõtted ja teha need avalikuks. Eeskuju saab võtta rahastamise hea tava tööversioonist.
- Lisaks ühenduste projektirahastamisele töötada välja tegevustoetuste eraldamise kord, millega aidata kaasa organisatsioonide tegutsemissuutlikkuse kasvule.
- Avalikustada omavalitsuse kodulehel kõik vabaühendustele tehtud rahaeraldised koos hilisema aruandlusega, tagamaks läbipaistvust ja võimaldamaks avalikkuse kontrolli.

Muud toetustegevused

On veel mitmeid võimalusi, kuidas kohalik omavalitsus saab oma valla või linna vabaühenduste tegevusele kaasa aidata.

Meie ettepanekud omavalitsustele:

- Luua andmebaas kõigist vallas või linnas tegutsevatest vabaühendustest, sh seltsingutest, koos nende tegevusala ja kontaktandmetega ning teha see omavalitsuse kodulehel avalikuks.
- Luua vabaühendustele võimalus kajastada oma tegevusi kohaliku omavalitsuse infokanalites (kodulehekülg, valla- või linnaleht jms)
- Kiita ja tunnustada tegusamaid vabaühendusi ja tuua neid avalikult eeskujuks, et innustada üha enamaid kogukondi tegutsema.
- Määrata kindel töötaja, kelle ülesandeks on kaasamise korraldamine omavalitsuse otsuste vastuvõtmisse ning muu suhtlemine vabaühendustega, välistamaks inimeste jooksutamist ja segadusi info liikumisega.
- Informeerida ja koolitada ametnikke ja volikogu liikmeid vabaühenduste olemuse, tegutsemise ja paremate praktikate osas, korraldada ühiseid ettevõtmisi, mille käigus on nii omavalitsusel kui ka ühendustel võimalik teise poole tööga kursis olla.
- Korraldada tõhusat infovahetust: selgitada vabaühendustele, millised on erinevate valdkondade riiklikud suundumused ning viia kohalike ühenduste ja kogukondade vajaduste kohta informatsiooni riiklikule tasandile.
- Lähtuda ühendustega koostööd tehes põhimõttest "usalda, aga kontrolli", mis tähendab bürokraatia vähendamist nõuete osas, samal ajal tundes huvi ühenduste ettevõtmiste suhtes. Vabaühendused ja kogukonnad on tegusad ja abivalmid, kui neid rohkem usaldada ja nende tegemisi moraalselt toetada.

Üheshindamise folk

EMSLi XI suvekool võttis tähelepanu alla tulemuste mõõtmise ja mõju hindamise Eesti vabaühendustes. Põgusa kokkuvõtte Raudsilla paksus padrikus toimunust teeb **ELINA KIVINUKK**.

Teema on oluline kahtlemata igal ajal ja igale organisatsioonile, eriti aga ajal, kui paljud peavad mõtlema tegevuste kokkutõmbamisele majandusraskuste tõttu. Kuidas olla oma töös tulemuslikum, millised tegevused aitavad meid kõige enam oma eesmärkide poole? Või kuidas näiteks oma vajalikkust teistele veenvalt esitada?

Ning samas – pidades silmas mõningaid hoiatavaid näiteid teistest riikidest – kuidas hoiduda kaldumast teise äärmusse, kus mõõtmine ja hindamine kujunevad justkui eesmärgiks omaette, kulutades hulga aega ja raha, mida võiks kasutada hoopis oma sihtrühmade või valdkonna olukorra parandamiseks?

Suvekoolis ei püütudki osalejateni tuua erinevaid teooriaid, vaid, nagu ka nimi „Üheshindamine“ viitab, viljeleti folkloori. Ehk siis koguti kasulikke näiteid, kuidas Eesti ühendused senimaani oma töö tulemusi hinnanud, milliseid häid lahendusi on leitud ja milliste väljakutsetega rinda pistetud.

Müüdimurdjatena üles astunud Kristina Mänd ja Kaidi Holm juhtisid tähelepanu, et hindamine kuulub normaalsena iga töö juurde. Selle eelduseks on selge pilt, mis on organisatsiooni eesmärk ning mida ja kuidas ta selle eesmärgi saavutamiseks teeb.

See pilt annab juba ise kätte õiged küsimused, mis infot ühendus koguma ja analüüsima peab, ning samuti selle, kuidas ta sel moel tekkinud teadmisi oma töö parandamiseks kasutab. Niisugusena pole hindamine ei teab mis keeruline ega kallis, vaid huvitav ja meeldiv tegevus.

Vast üks enam kõlanud mõtteid suvekoolis oligi, et mõõtmine ja hindamine pole asjad, mida tehakse kellegi teise, näiteks rahastajate jaoks. Nii ei ole mõtet oma eesmärke või aruandeid rahastajale meeldimiseks suuresõnaliseks puhvida, näiteks rääkides kodanikuühiskonna arengust, kui tegelikult tehti lihtsalt koolitus paarikümnele aktivistile.

Vastupidi, kinnitas Maris Jõgeva Vabaühenduste Fondist – mida täpsem ja konkreetsem olla, seda parem. Head on nii kvantitatiivsed (nt. mitu inimest abi sai?) kui ka kvalitatiivsed näitajad (nt. mida sihtrühmad teie tööst arvavad?), küll aga on oluline mõista, milline muutus tänu teie tegevusele on toimunud. Selleks on vaja hindamist alustada juba enne tegevuse enda algust, kirjeldamaks lähtesituatsiooni.

Nagu ikka, oli suvekoolis pearõhk osalejate endi aktiivsusel – leida üles õiged inimesed ja mõtted, et oma ühendusele enim kasu saada. Kogemuste jagamiseks toimus hindamismeetodite turg, teise päeva töörühmades analüüsiti aga ühiselt eri tüüpi ühenduste hindamispraktikaid.

Maastikumängus tuli muu hulgas anda soovitusi niihästi oma ühiskondlikku mõju suurendada soovivatele ühendustele, arutleda, kuidas vähendada konverentsi ökoloogilist jalajälge, pusida lugeda ühenduse aastaaruande finantsosa ning mõelda, kuidas võiks mõõta Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni eesmärkide saavutamist.

Ning teadagi on igasuguse folkloori puhul oluline ka meelelahutuslik moment. Nii sai suvekoolis lõbusalt itsitada (ja vahel hirmunult kõrvu kinni hoida), kui noored füüsikud tõid mõõtmisnäiteid oma valdkonnast.

Kogu programm, pildid ja vabatahtlike koostatud konspektid ootavad www.ngo.ee/suvekool. Suvekooli rahastas osaliselt KÜSK.

Siim Männik

Üleval juhtumianalüüs virgestusorganisatsioonide näitel Kristjan Pommiga Eesti Skautide Ühingust.

Paremal lükkab juhtimiskoolitaja Kaidi Holm ümber müüte hindamisest.

All väike sirgendamine: rahvas istub tegelikult hiiglaslikus püstkojas, mis on hämmastavalt hea akustikaga!

Alari Rammo

Siim Männik

Siim Männik

Alari Rammo

MTÜ Kodutute Füüsikute Varjupaik andis suvekoolile avapaugu.

Paremal kodanikuühiskonna kolm graatsiat: Maris Jõgeva, Tuulike Mänd ja Külvi Noor.

Alari Rammo

Vasakul itsitavad Liina Keerberg EASist ja Juta Männisalu HEAKist. All mõõdab midagi suvel Heateo Sihtasutuse juhataja ametisse asunud Mart Kuusk.

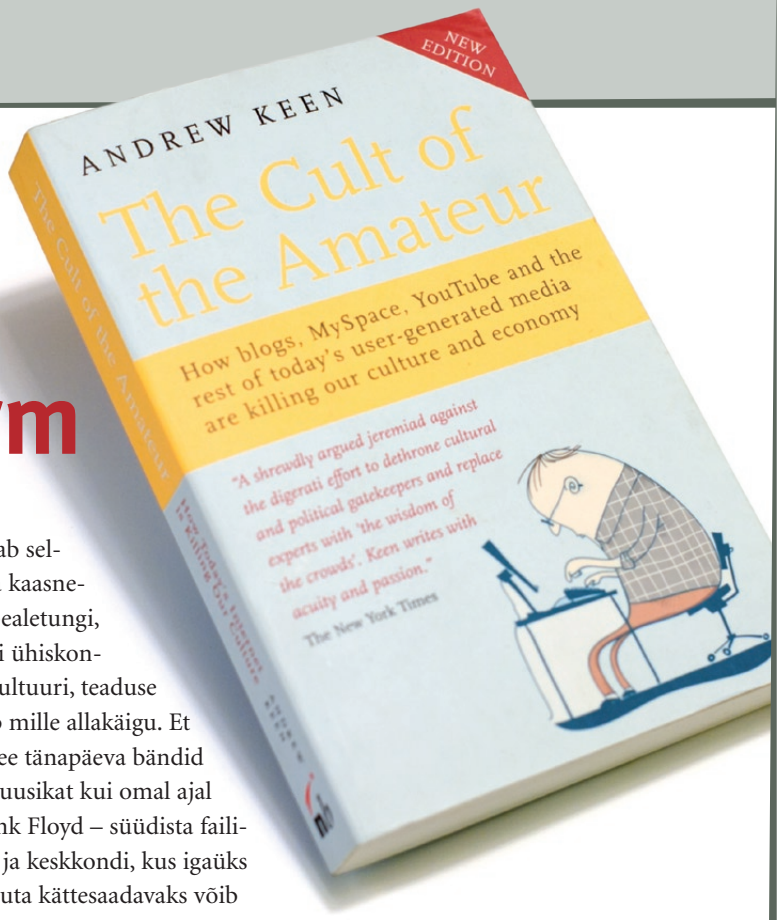

Siim Männik

Siim Männik

Siim Männik

Vasemal jagab Kaja Kuusik SINA haridusprogrammist enda kogemusi.

Eksperdi-usk ja amatööri-hirm

Minu Eesti mõttetalgud on sisult üsna sarnased keskkondadele nagu Vikipeedia, YouTube, Facebook ja kõik need teised. Olgu tehniline lahendus milline tahes, idee seisneb selles, et inimesed jagavad omavahel seda, mis neil on: oma teadmisi, arvamusi, ideid, loomingut.

Küsimata selle eest muud tasu, kui samamoodi osa saada teiste jagatavast (õigupoolest, viimast saab niisuguste võrgustike puhul ka ise panustamata). Parimal juhul tekib eri teadmiste ja ideede vahel sünergia ning jõutakse tulemusteni, mida üksi ei saavutataks.

Mõelgem: milline üksikisik või töörühm suudaks kokku panna midagi sellist nagu Vikipeedia või siis Minu Eesti ideepank?

Ent just see oli mõttetalgute eel üheks skeptikute peamiseks hirmuks: mis siis ikkagi saab, kui tuhanded tavalised inimesed hakkavad organiseeritult arutama, mida ja kuidas nende kodukohas või terves Eestis teha võiks? Kui palju sõgedaid ideid võib sündida, mis ei pruugi seejuures üldse arvestada kehtivate arengukavadega!

Arengukavadega, mille on koostanud eksperdid-asjatundjad. Need, kes on läbinud õiged koolid, lugenud õigeid raamatuid ja väisanud õigeid konverentse. Väliselt tunneme nad ära pintsaku ja lipsu järgi.

Sama hirm saadab tegelikult ju teisigi kaasamis-algatusi ja see on tihti põhjus, miks arutelud ministeeriumide nõupidamisruumides kokku saavate komisjonide (ekspertkomisjonide!) ringist kaugemale ei jõua.

Seda mõtteviisi aitab hästi tundma õppida Andrew Keeni raamat „Amatöörikultus". Kui muidu näikse praegu ingliskeelset ühiskonna-, majanduse- ja juhtimisalast kirjandust domineerivat kõikvõimalikud võrgustike ja koostöö võimalusi ülistavad teosed, millest mitmeid ka Heas Kodanikus tutvustatud, siis Keen heidab samale nähtusele väga kriitilise pilgu.

Keen – öeldes kohe alguses, et jah, olen-gi elitarist – pelgab selliste võrgustikega kaasnevat diletantluse pealetungi, mis põhjustab nii ühiskonna, majanduse, kultuuri, teaduse kui veel tont teab mille allakäigu. Et näiteks, miks ei tee tänapäeva bändid enam nii head muusikat kui omal ajal The Beatles ja Pink Floyd – süüdista failivahetussüsteeme ja keskkondi, kus igaüks oma muusika tasuta kättesaadavaks võib teha, mistõttu tõeliselt andekad inimesed ei hakka end enam selles vallas teostama. Nii vähemalt arutleb Keen.

Sama soojaga laob Keen amatööridest kodanike osaluse probleemide otsa ka kõikvõimalikud muud internetiga seonduvad hädad. Muidugi, paljud neist ongi reaalsed ja tõsised (krediitkaardipettused, netisõltuvus, identiteedivargused, alaealiste jututubades möllavad pedofiilid, ka veebi kolinud koolikiusamine jne), nagu ei ole laest võetud ka hirm diletantsuse vohamise ees.

Ometi on raske hoiduda muigamast, kui autor korduvalt ahastab, et kuhu me ometi jõuame, kui Vikipeedias on keskkooli pooleli jätnud noorukil võimalus parandada Nobeli preemia laureaadi kirjutatud artiklit! Jättes täiesti kõrvale mõtte, et ilmselt ongi terve rida teemasid, mida seesama nooruk professorist paremini tunneb.

Keenis ja teistes kaasamis-skeptikutes kõneleb eksperdi-usk. Kuid elu näitab, et eksperdid eksivad samamoodi, nagu kõik teised inimesed. Nad on samamoodi mõjutatud oma väärtushinnangutest, suudavad vallata üksnes kindlat osa maailmas olemasolevast teadmisest. Mis veel halvem: nad ei tea seda, mida nad ei tea.

Pealegi – on terve hulk tulevikuga seotud küsimusi, kus keegi ei saagi kindlalt väita, et ta teab, mis toimuma hakkab. Jah, me võime tugineda senistele teadmistele, ent nii käitudes võime olla nagu Bertrand Russelli kuulsaks kirjutatud kana, kes teadis, et saab talumehelt iga päev teri. Nii oli ju alati olnud, iga järgmine päev lisas uut tõendusmaterjali! Ühel päeval ilmus talumees, nagu ikka, ent terade asemel oli tal kaasas kirves. Hüvasti, kana!

Seega: kõik võivad eksida, kuid mida kitsamas ringis ja suletumalt arutelu toimub, seda suurem on võimalus, et ühe inimese eksimus mõjutab lõppotsust. Kui arutlejaid on palju, on suurem tõenäosus, et tekib rohkem alternatiive ning et eri plaanide nõrgad kohad üles leitakse ja ära parandatakse.

See ei tähenda üldse, et neid tavamõistes eksperte järsku enam vaja poleks. On ikka, lihtsalt ainult nendega piirdumine lõikab meid ära osast olulisest infost. Ka Minu Eesti suureks võimaluseks on see, et nii 1. mai mõttekodades kui ka hilisemates aruteludes osalevad mõlemad, nii need, keda tavaliselt eksperdiks nimetame, kui ka need, kelle kohta öeldakse tavakodanik. Tegelikult muidugi on eksperdid ju nemadki, sest kui küsimus puudutab nende elu-olu, siis kes teine saabki neid asju paremini teada?

Mind Keeni argumendid ümber ei veennud, küll aga soovitan seda raamatut lugeda, et eksperdi-usku inimeste mõtteviisist aru saada.

URMO KÜBAR

Andrew Keen „The cult of the amateur: how today's internet is killing our culture" (2007). Vaata ka: andrewkeen.typepad.com

1281 krooni eest Eestit nädalas

„Süstivaid narkomaane on Eestis kolm korda rohkem kui Minu Eesti mõttekodades osalejaid," kuulutas üks blogija talgupäeva hommikul. Milliseid trikke ja milliseid vigu saab numbrite maailmaga manipuleerides teha ning kuidas neid läbi näha, kirjutavad kaks briti ajakirjanikku raamatus „Tiiger, keda pole". Luges ja soovitab **STEN HANSSON**.

69 680 000 on üks päris hea number. Miks? Sest selle abil on meil võimalik teistest veel suurematest ning meile olulistest numbritest paremini aru saada.

Iga päev loeme või kuuleme kuskilt mõnd hiigelsuurt rahanumbrit. Võtame näiteks mõned tüüpilised pealkirjad Eesti ajalehtedest: „Valitsus plaanib miljardikroonist kulude kokkuhoidu", „Riik kaotas varimajanduse tõttu ligi neli miljardit krooni", „Kümne aastaga kulub Eesti kaitseks 60 miljardit krooni".

Kas miljard kooni on suur raha? Aga 60 miljardit? Mida need numbrid meile tähendavad?

BBC populaarse saate „More or Less" autorid Michael Blastland ja Andrew Dilnot on raamatusse „Tiiger, keda pole" soravas keeles kirja pannud ohtralt nutikaid tähelepanekuid ja praktilisi soovitusi suurte ja väikest arvude, võrdluste, keskmiste, korrelatsioonide, tõenäosus- ja riskihinnangute kohta, mis aitavad meil iga päev meediakanalite kaudu tabavatest numbrilaviinidest paremini aru saada.

Muu hulgas annavad nad lihtsa, ent tõhusa soovituse: riigieelarve hiigelnumbrid muutuvad meile hoomatavaks, kui arvestame, mitu krooni moodustavad need ühe elaniku kohta nädalas.

Teeme kiired arvutused. Korrutame Eesti elanike arvu (1,34 miljonit) nädalate arvuga aastas (52), saame 69 680 000. Kui valitsus plaanib aastas miljard krooni kokku hoida, siis see tähendab, et igal nädalal on plaanis iga Eesti elaniku kohta säästa (1 000 000 000/69 680 000=) 14 krooni ja 35 senti.

Kui Eesti riik kaotas varimajanduse tõttu ligi neli miljardit krooni, siis tähendab see iga meie inimese jaoks 57 krooni ja 40 sendi suurust kaotust nädalas.

Kümne aastaga Eesti kaitseks kuluvad 60 miljardit krooni muutuvad hoomatavaks, kui arvestame, et igaühe kohta teeb see (60 000 000 000/10/69 680 000=) 86 krooni ja 10 senti nädalas.

Kas saame sama mõõdupuud rakendada ka kogu Eesti riigieelarvele? Muidugi! 2009. aasta teise lisaeelarve kulude maht on 89,3 miljardit krooni, mis teeb iga elaniku kohta nädalas 1281 krooni ja 57 senti.

1281 krooni eest nädalas on igaühel meist oma Eesti, mis tähendab muu hulgas õigust ise otsustada omaenda vabaduste ja õiguste üle, oma kaitseväge, piirivalvet, politseid, päästeametit, kiirabi, haiglaid, koole, kultuuriasutusi, maanteid, pensione ja toetusi abivajajaile ning mida kõik veel. On see kõrge hind?

Michael Blastland ja Andrew Dilnot
„The tiger that isn't: seeing through a world of numbers" (2007).

www.kus.ee

Lihtne

HEIKKO GROSS (22) on avalikkusele tundmatu ja nii mõneks ajaks ka jääb, kuna riidekottide kasutamist propageerib ta augustis avatud ajaveebis mati.kus.ee hoopis teise nime all – Mati. Mõlemaga vestles **ALARI RAMMO**.

Millal tabasid end mõttelt, et olen rohelise mõtteviisiga lihtne eesti mees Mati?

See algas natuke varem, kui ma Matiks sain, pigem perekonnast, kes pole otseselt rohelised, aga pigem säästlikud.

Ma arvan, et minul võis see plõks käia, et hei, ma olen natuke vist roheline, kui tulid erinevad prügikonteinerid ja mu perekond ei läinud võib-olla kohe sellega kaasa. Püüdsin siis sorteerimisega eeskuju näidata ja neid veenda, et siin on võimalus loodust säästa ja midagi paremaks teha.

Eks see trend süveneb pidevalt.

Kuhu tõmbaksid piiri mõistliku ja hüsteerilise ökoelu vahele?

Kui sa hakkad liiga pingutama, tegema asju, mis ei ole sinu jaoks loomulikud, siis läheb hüsteeriliseks. Mul on küll hea meel nende pärast, kes on nõus väga paljust looduse nimel loobuma, kuid mingid mugavused peavad endale ka jääma.

Kust sinu ja Mati piir jookseb?

Ma ei tunne, et Mati oleks minust niivõrd erinev inimene. Ei ole nii, et kui kell viis arvuti kaane kinni panen, lähen oma V8 Chevyga sõitma. Soov loodust säästa oli juba enne, nüüd tööga seoses on lisaks avanenud võimalus huvitavaid projekte selles vallas läbi viia.

Miks siis üldse Mati?

Iga inimene tunneb ühte Matit, temaga on lihtne samastuda. Me tahame selle kaudu rõhutada, et Mati on keskmine inimene, mitte hüsteeriline maailmaparandaja. Mati näitab suunda ja ütleb, et igaüks saab midagi pisikest ära teha, et säästa maailma ja enda raha.

Eesti mees Mati

No säästlik eluviis on ikka palju kulukam ...

Nii ja naa, lihtsad asjad ei ole: hambapesuvesi klaasi panna, toast lahkudes tuli kustutada, käia riidest kotiga. Väikseid asju saab igaüks teha, ei pea selleks jalgratast leiutama.

Veel Matist rääkides. Ma olen küll tööl kus.ee-s, aga olen mõtteliselt pisut eraldi. Minu esmane ülesanne on inimesi aidata ja inspireerida just selliste väikeste muudatuste osas. Hiljuti toimunud mõtteviisi- ja kotivahetuspäeva raames propageerisime riidest kottide kasutamist, vahetades tasuta kilekotte riidest kottide vastu. Teiselt poolt püüan oma tegevusega ka kus.ee-le tähelepanu tõmmata.

Kus.ee pole kodanikualgatus, vaid äriühing. Mis on Kus?

Erinevaid sooduskampaaniaid koondav netileht. Kui inimene läheb endale midagi soetama, saab ta eelnevalt käia kus.ee kodulehel, et leida endale parim ja kõige säästlikum variant. Samas oleme kus.eega leidnud viisi, kuidas eraettevõtlus saab täita ka üllast eesmärki ja anda ühiskonnale midagi vastu.

Kuidas idee riidekottideni jõudis?

Algne idee, millega jõudsime mõtteviisi- ja kotivahetuspäevani, tekkis killerkoti kampaaniast. Hästi tore ettevõtmine, aga informatiivne. Öeldakse küll, et osta ja kasuta riidest kotti, aga mul oli tunne, et reaalne väljund jäi nõrgaks – nägid surevaid loomi, peatusid kümneks minutiks ...

10 minutiks ei peatu küll keegi!

... vaatasid minutiks, et kurb lugu. Me mõtlesime, et peaks aitama reaalselt midagi ära teha. Vahetasime kahe nädalaga Pärnus, Tartus ja Tallinnas ligi 3000 kilekotti riidekottide vastu. Saime palju meediakajastust ja kohale tuli ikka meeletu hulk inimesi. Loodetavasti mitte ainult tasuta koti pärast, vaid ka soovist loodust hoida. Igal juhul ise tundsime, et teeme õiget asja.

Loodame, et need inimesed ka riidekotti kasutama hakkavad, sest oletame, et iga aktiivne kasutaja jätab keskmiselt 500 kilekotti ostmata, siis teeb see 3000 inimese kohta kokku juba 1,5 miljonit. Sellega ei muuda me kogu maailma ära, aga näitame, et kui sa kasutad riidest kotti, suudad ühe väikese liigutusega väga palju säästa. Ja selliseid lihtsaid võimalusi on veel palju.

Mul on neli riidekotti, aga kunagi pole ühtki õigel ajal kaasas ...

See on probleem. Sa peaks neid autos hoidma, arvutikotis, igal pool. Ma olen ise poes sama avastanud, aga see on kättevõtmise asi – paned need kõige lihtsamatesse kohtadesse, siis on nad alati olemas.

Mis te edasi teete?

Säästmise teemaga lähemegi edasi. Uus vahva projekt tuleb – me paneme Mati kuuks ajaks alampalgaga elama. Tahame inspireerida inimesi eksperimentaalse nurga all, kuidas raha kokku hoida.

Töö ja rahata inimesed laristavad?

Mitte päris seda, kuid kindlasti on inimesi, kes ei suuda kohe oma kulutusi alandada. Abistamiseks oleme koondanud suure hulga säästunippe ja loome lõpuks süsteemi, kus kõik oma kulusid jälgida ja planeerida saavad.

Mis mõtteid veel on?

Selle rubriigi eelmises intervjuus küsiti Toomas Trapidolt, mida riik saaks ära teha. Mõtlesin siis, et meie projektis polnud riigil mingit otsest rolli. Väga palju saab ära teha ärisektor. Tuleb üles leida need organisatsioonid, kes on võimelised ja huvitatud midagi ette võtma. Paljud firmad on ju otseselt seotud tarbimisega ja kindlasti tunnetavad sellest tulenevalt endal ka vastutust looduse hoidmisega tegeleda.

Kes teiega siis kaasa mõtlesid?

Rahaliselt Rocca al Mare keskus, Skype, Looduspere, Roheline Tuba, Postimees meediapartnerina, Avis transpordiga ja Hansaprint tegi aukirjad. On näha, et inimesed ja organisatsioonid hoolivad ja see tekitab hästi hea tunde.

Oma blogis mainid kilekottide maksustamist?

Rohelised tahavad anda sisse sellise eelnõu, mis on väga huvitav ja õige samm. Kui inimene ei taju mõne kasutuskorraga, et riidekott on talle majanduslikult kasulikum, et ta teenib selle raha kohe tagasi, on teda hästi raske veenda. Kilekottide maksustamine aitaks selles osas kaasa.

Ja paberkotidki polegi nii ökod, lugesin blogist?

Nende tootmiseks kulub rohkem ressurssi kui kilekottide valmistamiseks ja see vahe ei ole väike. Protsess reostab nii palju, et see pole parim alternatiiv. Ja kui sind tabab vihm, veerevad su pirnid ja tomatid 10 minuti pärast tänaval ringi.

Riidekotte Eestis ju õieti ei toodetagi.

See on reaalsus, et enamik meie kaubanduskeskustes olevatest kottidest on arengumaades toodetud, ja kui tahad veel sõnumit peale trükkida, on see siin kordades kallim. Sa saad aga vaadata, et tootja oleks aus ega kasutaks lapstööjõudu.

Oleksime ka ise tahtnud väga oma kotid Eestis teha lasta. Siis aga oleks üldse kogu projekt küsimärgi alla sattunud. Samas see pole ühekordne ettevõtmine ja kindlasti järgmine kord püüame juba Eestis toodetud kottidega üritust läbi viia.

Laiemas plaanis on tihti jäänud mulje, et paljud ideed jäävad ühe projekti tasandile – lööme nad pahviks, kogu linn on üheks päevaks riidest kotte täis ja siis on super. Aga kui sa oma asja järjepidevalt ei aja, unustavad inimesed ära, miks see oluline on ja kuidas nad käituma peaks. Meie jätkame aktiivselt kilekottide küsimusega tegelemist.

Ja kes on Heikko?

Lõpetasin tänavu Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi. Tahad mu koera kohta ka küsida? Koera mul ei ole.

Vaata Mati blogi: http://mati.kus.ee

Linna liiklusbojaaride kiuste sai taas keset suurt ristmikku püstitatud festivalilava, kus astus vaid ilusa palumise peale üles hulk artiste: värvikamaid (vasakul pildil duo QueeNNaive) ja tuttavamaid nagu Under Marie, Pehk, Eplik ja Chalice ning õhtu lõpetuseks Jääääär. Kui ei käinud, vaata, millest sa ilma jäid www.uusmaailm.ee/festival.

Üleval rattaralli aeglussõit, all tulekustutite töötuba ja vasakul ... noh, igaüks näeb selles pildis ilmselt ise asju.

UUE MAAILMA tänavafestival

Meenutusi septembri alguse Tallinnast, korraldas EMSLi liige Uue Maailma Selts.

Fotod Siim Männik

Kavva mahtusid tänavajalgpall, salsatunnid ja all paremal Telliskivi seltsi juurest alanud aus rongkäik, mis lõppes Uues Maailmas.

Elanikud müüsid koduhooves omi asju ja isetehtud hõrgutisi, Tagurpidi Lavka toob maalt linna igat sorti Eesti talukaupa.

